

ประสานรอยแยกในประเทศไทย

รายงานเอเชียฉบับที่ 192 – 5 กรกฎาคม 2553

สารบัญ

บทคัดย่อและข้อเสนอแนะ	1
I. บทนำ	4
II. เส้นทางการเผชิญหน้ารุนแรง	5
ก. จากทักษิณถึงการชุมนุมของ นปช. ในปี 2553	5
ข. เหตุการณ์ 10 เมษายนและปฏิบัติการราชประสงค์	6
ค. หลังเหตุการณ์สลายการชุมนุม	10
III. ความล้มเหลวของการเจรจา	12
IV. กลุ่มชนชั้นนำ	14
ก. องคมนตรี	14
ข. กองทัพ	15
ค. สถาบันตุลาการ	16
ง. กลุ่มสื่อเหลือง	18
V. กลุ่มเสื้อแดง	19
ก. แกนนำ นปช. และสมาชิก	19
ข. เสธ. แแดง และกลุ่ม “ชายชุดดำ”	21
ค. บทบาทของทักษิณ	23
VI. การสร้างฉันทามติทางการเมือง	26
ก. ความรับผิดชอบ	26
ข. ถอนข้อหาค่อการร้ายและการยกเลิก พ.ร.ก. สถานการณ์ฉุกเฉิน	28
ค. จัดการเลือกตั้งอย่างสันติ	30
ง. การปรองดองและการปฏิรูปในระยะยาว	32
VII. บทสรุป	33
ภาคผนวก	35
ก. แผนที่ประเทศไทย	35
ข. เกี่ยวกับอินเตอร์เนชันแนล ไครซิสกรุป	36
ค. รายงานเกี่ยวกับภูมิภาคเอเชียของไครซิสกรุปตั้งแต่ปี 2550	38
ง. คณะกรรมการบริหารของไครซิสกรุป	41

ประธานรอยแยกในประเทศไทย

บทคัดย่อและข้อเสนอแนะ

การต่อสู้อันยืดเยื้อระหว่างฝ่ายชนชั้นนำกับกลุ่มที่สนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ซึ่งถูกโค่นอำนาจลงส่งผลให้เกิดความแตกแยกที่รุนแรงในสังคมไทยและนำไปสู่การเผชิญหน้าทางการเมืองที่นับว่ารุนแรงที่สุดในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีผู้คนเสียชีวิตและบาดเจ็บเกือบ 2,000 ชีวิต ส่งผลให้เกิดบาดแผลที่ร้าวลึกในความรู้สึกของคนในชาติ แผนการปรองดองแห่งชาติซึ่งเสนอโดยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เพียงฝ่ายเดียวไม่อาจนำไปสู่การแก้ปัญหาได้หากปราศจากการมีส่วนร่วมของฝ่ายตรงข้ามซึ่งรวมถึงอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ กระบวนการสอบสวนความรุนแรงที่น่าเชื่อถือ การปฏิรูปกฎหมายที่มีผลอย่างยั่งยืน รวมถึงการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ไม่อาจเกิดขึ้นได้หากปราศจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนเสื้อแดง สิ่งเหล่านี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากแกนนำคนเสื้อแดงยังคงถูกควบคุมตัว ถูกปราบปรามหรือต้องหลบหนี บททดสอบแรกว่าประเทศไทยจะสามารถกลับคืนสู่หนทางที่ถูกต้องได้หรือไม่หรือยังคงหลงทางต่อไปอยู่ที่ความสามารถที่จะจัดการเลือกตั้งครั้งใหม่ให้เป็นไปอย่างสงบเรียบร้อย ยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย รัฐบาลไทยควรยกเลิกพระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีผลบังคับใช้ในหลายพื้นที่ของประเทศ การมี พ.ร.ก. นี้บังคับใช้ย่อมมีความเสี่ยงต่อการทำลายระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคขัดขวางการปรองดองและยังเป็นการหว่านเมล็ดพันธุ์แห่งความขัดแย้งที่รุนแรงต่อไปในภายภาคหน้าอีกด้วย

จุดสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยเกิดขึ้นเมื่อทักษิณ ซึ่งเป็นอดีตนายกรัฐมนตรีและเจ้าของกิจการโทรคมนาคมได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้นในการเลือกตั้งในปี 2544 และ 2548 ความนิยมของเขาพุ่งขึ้นอย่างรวดเร็วในหมู่คนยากจนซึ่งได้รับประโยชน์จากโครงการประชานิยม เช่น โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ในเวลาเดียวกันการปกครองที่ใช้อำนาจเบ็ดเสร็จซึ่งมีการคอร์รัปชันมากขึ้นก็ทำให้ชนชั้นกลางในเมืองไม่พอใจ ส่วนชนชั้นนำฝ่ายอนุรักษ์นิยมก็กลัวว่าความนิยมในตัวทักษิณจะกลายเป็นสิ่งที่ทำลายอำนาจของพวกเขา

พลังของฝ่ายชนชั้นนำประกอบไปด้วยคณะองคมนตรี ทหาร และฝ่ายตุลาการ โดยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) หรือที่เรียกว่า กลุ่มเสื้อเหลือง การเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ประสานสอดคล้องกันในการจัดทักษิณออกจากการเมืองและลดอิทธิพลของเขาเอง ช่วงต้นปี 2549 กลุ่ม พธม. ได้ทำทนายรัฐบาลทักษิณครั้งแรกด้วยการเดินขบวนประท้วง ต่อมาทหารก็ก่อการรัฐประหารขับไล่รัฐบาลออกไป ศาลได้มีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทยเมื่อเดือนพฤษภาคม 2550 ในขณะที่ทักษิณลี้ภัยอยู่ต่างแดน พรรคพลังประชาชนซึ่งเป็นพรรคที่ตั้งขึ้นมาแทนและได้ขึ้นสู่อำนาจก็ถูกศาลสั่งยุบพรรคในช่วงปลายปีเช่นเดียวกัน พรรคประชาธิปัตย์ได้จัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นภายใต้แรงสนับสนุนของทหาร โดยไม่ได้มีการเลือกตั้งใหม่และนายอภิสิทธิ์ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

แม้จะต้องสูญเสียอำนาจจากการรัฐประหารแต่ทักษิณก็ยังไม่สิ้นอำนาจ การเคลื่อนไหวของผู้สนับสนุนของเขาในนามกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือที่เรียกว่ากลุ่มเสื้อแดงก็มีความกว้างขวางมากกว่าการต่อสู้เพียงเพื่อบุคคลคนเดียว กลุ่มเสื้อแดงมีแกนนำที่หลากหลาย ทั้งสมาชิกรัฐสภา นักการเมืองที่ถูกตัดสิทธิทางการเมืองและนักจัดรายการวิทยุซึ่งเป็นที่นิยม ซึ่งแกนนำเหล่านี้ก็ไม่มีเอกภาพกันเสียทีเดียว นปช. ได้รับความสนับสนุนจากคนจนทั้งในเมืองและชนบทซึ่งได้กลายเป็นพลังสำคัญในการเดินขบวนประท้วงขับไล่รัฐบาลที่ถูกแต่งตั้งหลังรัฐประหารและต่อมาได้ต่อต้านรัฐบาลอภิสิทธิ์ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มชนชั้นนำ ภายหลังจากที่ศาลตัดสินให้ยึดทรัพย์ของทักษิณเมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ กลุ่ม นปช. ก็ได้เดินขบวนอีกครั้งและเรียกร้องให้มีการเลือกตั้ง การเข้ายึดพื้นที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์ซึ่งเป็นย่านธุรกิจสำคัญของกรุงเทพฯ และการบุกเข้าไปในรัฐสภาเป็นเหตุให้รัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในกรุงเทพฯ และพื้นที่ปริมณฑลในวันที่ 7 เมษายน ซึ่งทำให้การชุมนุมประท้วงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกกฎหมาย

รัฐบาลได้ตั้งปิดสื่อและมีการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยโดยไม่ต้องตั้งข้อหา พ.ร.ก. ฉุกเฉินได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่อย่างกว้างขวางและปกป้องเจ้าหน้าที่จากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดี นับถึงวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ร.ก. ฉุกเฉินได้ถูกประกาศในพื้นที่ทั้งหมด 24 จังหวัดซึ่งนับเป็นพื้นที่หนึ่งในสามของประเทศ การปะทะกันครั้งสำคัญสองครั้งในเดือนเมษายนและพฤษภาคมและเหตุการณ์รุนแรงอีกหลายครั้งทำให้มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 90 คน ซึ่งจบลงด้วยการที่ทหารเข้าสลายการชุมนุมด้วยการใช้อาวุธปืนจริง

หลังการสลายชุมนุม รัฐบาลเชื่อว่าตนเองประสบชัยชนะและสามารถฟื้นฟูความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองได้แล้ว แต่อันที่จริงรัฐบาลประเมินความแตกแยกอันลึกซึ้งที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรุนแรงต่ำเกินไป แผนปรองดองแห่งชาติที่รัฐบาลประกาศนั้นไม่เพียงพอ มีความจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องหาหนทางตีความการเมืองครั้งใหม่โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ต้องลดการใช้วาจาที่รุนแรงต่อกัน รวมทั้งยุติการใช้ข้อหา “ก่อการร้าย” กับทักษิณและแกนนำ นปช. ในส่วนของแกนนำกลุ่ม นปช. พวกเขาควรประกาศอย่างเปิดเผยว่าจะไม่ใช้ความรุนแรง ไม่ยอมรับบทบาทฝ่ายที่ติดอาวุธและเรียกร้องให้สมาชิกกระทำตาม ผู้ที่ชุมนุมอย่างสันติควรได้รับสิทธิทางการเมืองกลับคืนมา การฟ้องร้องดำเนินคดีต่อพฤติกรรมที่เป็นความผิดทางอาญาทั้งในอดีตและอนาคตควรจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

ในระยะยาว ประเทศไทยต้องครุ่นคิดอย่างลึกซึ้งถึงการปฏิรูประบบการเมืองในระดับกว้าง ซึ่งรวมถึงการปฏิรูปบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์และกองทัพ จำเป็นจะต้องมีการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกัน ให้ทุกฝ่ายเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเสมอภาค และมีการกระจายอำนาจมากขึ้น การสอบสวนความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะต้องกระทำอย่างเต็มที่ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปรองดอง การเลือกตั้งครั้งใหม่ควรเกิดขึ้นโดยเร็วซึ่งควรจะเป็นจุดเริ่มต้น ไม่ใช่จุดสุดท้ายของกระบวนการปรองดอง โดยรัฐบาลชุดใหม่ที่มีความชอบธรรมผ่านฉันทมติที่ได้รับจากประชาชนและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายจะเป็นผู้ขับเคลื่อนวาระการปฏิรูป และเพื่อนำไปสู่จุดนั้น รัฐบาลชุดปัจจุบันจำเป็นต้องเลิกการดำเนินกรแบบอำนาจนิยมและหันมาสู่แนวทางที่เปิดเผย เน้นการมีส่วนร่วมและเป็นประชาธิปไตยในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหามาของชาติ

ข้อเสนอแนะ

สำหรับรัฐบาลไทย

1. ยกเลิก พ.ร.ก. ฉุกเฉินที่บังคับใช้ในเขตกรุงเทพฯ และ 23 จังหวัดโดยทันที
2. สอบสวนข้อเท็จจริงความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2553 อย่างเต็มที่ โปร่งใสและเป็นอิสระ หากการสอบสวนไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชน รัฐบาลก็ควรพิจารณาความช่วยเหลือจากนานาชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจต่อกระบวนการนี้
3. ยุติการใช้ข้อกล่าวหาก่อการร้ายกับแกนนำกลุ่มเสื้อแดง รวมทั้งอดีตนายกฯ ทักษิณด้วย และใช้บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาตามฐานความผิดต่างๆ แทน เช่น การทำร้ายร่างกาย การวางเพลิง หรือการครอบครองอาวุธโดยผิดกฎหมาย
4. บังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมในการดำเนินคดีอาญาต่อการชุมนุมประท้วงที่ไม่สงบสันติ ก่อความหรือมีความรุนแรง โดยไม่แบ่งแยกว่าเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองใด
5. ยุติการสั่งปิดสื่อต่างๆ ของกลุ่มเสื้อแดง สถานีวิทยุชุมชนและเว็บไซต์ และเร่งออกกฎหมายเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อควบคุมดูแลสื่อวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อป้องกันการใช้สื่อในการกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงหรือสร้างความเกลียดชัง
6. ตระหนักว่าเสถียรภาพทางการเมืองในระยะยาวของไทยจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการพูดคุยเจรจากับอดีตนายกฯ ทักษิณ แทนที่จะพยายามสร้างภาพอันชั่วร้ายให้เขาต่อไป
7. พิจารณานิรโทษกรรมนักการเมืองที่ถูกตัดสินโทษ 220 คนเพื่อให้พวกเขาสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ และเสริมสร้างบทบาทของรัฐสภาในการเป็นเวทีแก้ไขข้อขัดแย้งทางการเมือง
8. อนุญาตให้องค์กรต่างประเทศเข้าร่วมสังเกตการณ์การเลือกตั้งครั้งต่อไป เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของการเลือกตั้ง
9. ดำเนินการปฏิรูปหน่วยงานความมั่นคงอย่างเข้มข้น โดยเน้นการฝึกอบรมและให้ค่าตอบแทนอย่างเหมาะสม ให้ตำรวจเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องความมั่นคงภายใน ซึ่งรวมถึงการควบคุมการจลาจลและการดูแลการชุมนุมประท้วง โดยจำกัดบทบาทของทหารเฉพาะในการป้องกันประเทศ
10. พัฒนาระบบบริการด้านสังคมและการสนับสนุนทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับคนจน รวมถึงตอบสนองความต้องการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของพวกเขาเพื่อเป็นการช่วยลดช่องว่างความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจ

สำหรับแกนนำ นปช.

11. ดูแลให้สมาชิกยึดมั่นต่อหลักการสันติวิธีในกิจกรรมที่จะดำเนินการในอนาคต
12. ปฏิเสธไม่ให้มีกลุ่มติดอาวุธอยู่ในขบวนการและประณามการกระทำใดๆ ที่รุนแรง แม้จะเป็นกลุ่มที่อ้างว่าประสงค์จะช่วยเหลือคุ้มครองสมาชิกก็ตาม
13. เมื่อมีการยกเลิกกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพทางการเมือง ให้ความร่วมมืออย่างจริงจังในการสอบสวนหาข้อเท็จจริงของเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้น การสร้างการปรองดองในชาติ การปฏิรูปกฎหมาย รวมถึงการวางแผนการเลือกตั้งในอนาคต

สำหรับทักษิณ ชินวัตร

14. สนับสนุนให้มวลชนร่วมมือเพื่อให้เกิดการเลือกตั้งอย่างสันติ และพิจารณาแนวทางที่ฝ่ายต่างๆ ยอมรับได้ในการเดินทางกลับสู่ประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามสร้างความปรองดองในชาติ

สำหรับพรรคการเมืองทุกพรรค กลุ่มนปช. และกลุ่ม พธม.

15. ลงนามในข้อตกลงเพื่อช่วยให้เกิดการเลือกตั้งอย่างสันติ ควบคุมการเคลื่อนไหวของสมาชิกไม่ให้ใช้ความรุนแรงและเคารพผลการเลือกตั้ง
16. มุ่งดำเนินการเพื่อให้เกิดการเลือกตั้งระดับชาติอย่างสันติ โดยลดการใช้ถ้อยคำรุนแรงที่อาจนำไปสู่การเผชิญหน้า และตกลงกันในเรื่องกติกาการรณรงค์เลือกตั้งที่ยอมรับได้และให้สัญญาว่าจะไม่ขัดขวางการหาเสียงเลือกตั้ง

ประธานรอยแยกในประเทศไทย

I. บทนำ

การปะทะทางการเมืองที่รุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ระหว่างรัฐบาลกับผู้ชุมนุมทางการเมืองได้เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 10 เมษายนถึง 19 พฤษภาคม หลังจากการชุมนุมประท้วงยาวนานหลายสัปดาห์บนท้องถนนในกรุงเทพฯ¹ แม้ว่าการเมืองอันปั่นป่วนวุ่นวายที่เกิดขึ้นล่าสุดได้จบลงด้วยการตัดสินใจสลายการชุมนุมโดยรัฐบาล แต่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นนำอนุรักษ์นิยมกับนักการเมืองประชานิยมและเครือข่ายของเขายังไม่จบสิ้น ขั้วขัดแย้งหนึ่งคือชนชั้นนำซึ่งประกอบด้วย สถาบันกษัตริย์ กองทัพ ศาล และเครือข่ายที่แวดล้อมพวกเขา รวมทั้งมวลชนผู้สนับสนุนในขั้วนี้ที่เรียกว่า “คนเสื้อเหลือง” อีกขั้วหนึ่งคือ นายทักษิณ ชินวัตร นายตำรวจที่ผันตัวมาเป็นนักธุรกิจและนักการเมือง ซึ่งทำทนายระเบียบอำนาจเก่าด้วยมวลชน “คนเสื้อแดง” ของเขาที่มีฐานมาจากคนยากจนในเมืองและชนบท ทั้งสองฝ่ายมีความไม่เป็นเอกภาพ และแต่ละฝ่ายมีแนวร่วมที่ไม่สามารถควบคุมได้เสมอไป ชนชั้นนำอนุรักษ์นิยม-กษัตริย์นิยมมีชนชั้นกลางในเมืองที่ไม่พอใจเรื่องการคอร์รัปชัน การเล่นพรรคและการละเมิดสิทธิมนุษยชนของทักษิณเป็นแนวร่วม ส่วนทักษิณก็มีนายทหารบางส่วนบวกกับตำรวจส่วนใหญ่เป็นแนวร่วม ความแตกร้าอย่างรุนแรงได้แพร่กระจายไปทั่วทั้งสังคมไทย ในเกือบทุกสถาบันทางการเมืองและกระทรวงทบวงกรม

ในขณะที่รายงานฉบับนี้ถูกเขียนขึ้น การประท้วงและการสลายการชุมนุมกำลังดำเนินไป รัฐบาลได้ประกาศ “สถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรง” ในกรุงเทพฯ และอีก 23 จังหวัดซึ่งกฎหมายนี้ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิทางการเมืองหลายประการ² สถานีวิทยุ เว็บไซต์ สถานีเคเบิลทีวีและสื่อสิ่งพิมพ์จำนวนมากที่รัฐบาลมองว่าเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนเสื้อแดงถูกปิด แคนนำของขบวนการเสื้อแดงรวมทั้งทักษิณถูกตั้งข้อหาก่อการร้ายซึ่งมีโทษสูงถึงประหารชีวิต สำหรับแคนนำที่ไม่ได้ถูกคุมขังก็พากันหลบซ่อนตัว ลดบทบาท และงดการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะ ประชาชนในชุมชนต่างๆ ต้องคิดไตร่ตรองอย่างหนักก่อนที่จะตัดสินใจจัดการชุมนุมสาธารณะใดๆ

รัฐบาลได้ใช้สื่อกระแสหลักในการควบคุมความเห็นสาธารณะและสร้างความชอบธรรมให้กับการปราบปรามอย่างรุนแรง มีการข่มขู่คุกคามทางอินเทอร์เน็ตกับบุคคลที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวของคนเสื้อแดง รวมทั้งสื่อต่างประเทศซึ่งถูกกล่าวหาว่ามีอคติลำเอียงเข้าข้างคนเสื้อแดง ปัจจัยเหล่านี้ประกอบกันทำให้การถกเถียงสาธารณะอ่อนแอ และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในประเทศไทยถูกจำกัด ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ผู้คนต่างระมัดระวังเนื้อหาที่ตนเองพูด คนที่พูดด้วยและบางครั้งไม่กล้าที่จะให้สิ่งที่ตนพูดถูกบันทึกหรือเผยแพร่

รายงานฉบับนี้ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การปะทะกันอย่างรุนแรงในเมืองหลวง วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้การเจรจาล้มเหลว พร้อมทั้งแนะนำสิ่งที่ควรทำในขณะที่ประเทศไทยกำลังมุ่งไปในอนาคต เนื้อหาในรายงานมาจากการสัมภาษณ์อย่างกว้างขวางกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ศึกษาค้นคว้าเอกสารสิ่งพิมพ์ และรายงานจากสื่อมวลชนทั้งในและนอกประเทศ ในขณะที่รายงานหลายฉบับก่อนหน้านี้ของไครซิสกรุป

¹ รายงานเอเชียฉบับที่ 82 ของไครซิสกรุป *Thailand: Calming the Political Turmoil* (ประเทศไทย: ลดอุณหภูมิแก๊วก่อกวนการเมือง) เผยแพร่ 22 กันยายน 2551 จำนวนผู้เสียชีวิตระหว่างวันที่ 10 เมษายนถึง 19 พฤษภาคม 2553 มีจำนวนสูงกว่าวิกฤตการณ์ทางการเมืองสามครั้งก่อนหน้านี้ ซึ่งได้แก่ การลุกฮือของนักศึกษาในปี 2516 การสังหารหมู่ฝ่ายซ้ายในปี 2519 และการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยต่อต้านรัฐบาลที่สนับสนุนโดยกองทัพในปี 2535 ตามตัวเลขที่เป็นทางการ มีผู้เสียชีวิต 77 คนในเหตุการณ์ปี 2516, 43 คนในปี 2519 และ 44 คนในปี 2535 แต่เชื่อกันว่าจำนวนผู้เสียชีวิตที่แท้จริงในทั้งสามเหตุการณ์น่าจะสูงกว่านี้

² ภายใต้พระราชกำหนดการบริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน รัฐบาลสามารถประกาศ “ภาวะฉุกเฉิน” หรือ “ภาวะฉุกเฉินร้ายแรง” กรณีหลังจะใช้เมื่อรัฐบาลมองว่าสถานการณ์มีความร้ายแรงกว่าปกติ และเจ้าหน้าที่จะได้รับอำนาจเพิ่มเติม เช่น การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยโดยไม่ต้องตั้งข้อหาได้เป็นเวลา 30 วัน

เกี่ยวกับประเทศไทยเน้นไปที่ความขัดแย้งในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่มีชาวมุสลิมเป็นประชากรส่วนใหญ่ รายงานฉบับนี้มุ่งอธิบายเรื่องการเมืองระดับชาติ ในห้วงเวลานี้ ปัญหาความรุนแรงอันเกี่ยวเนื่องกับประเด็นทางเชื้อชาติศาสนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง แม้จะได้รับความสนใจน้อยลงจากรัฐบาลก็ตามที่

II. เส้นทางสู่การเผชิญหน้ารุนแรง

วงจรที่เคลื่อนไปสู่ความรุนแรงเริ่มต้นขึ้นเมื่อนักการเมืองประชานิยมขึ้นสู่อำนาจ ทักษิณชนะการเลือกตั้งสองครั้งอย่างถล่มทลายและครองตำแหน่งนายกรัฐมนตรีระหว่างปี 2544 ถึง 2549 ความนิยมในตัวนายกรัฐมนตรีทักษิณในหมู่คนจนเมืองและชนบทถูกมองจากชนชั้นนำว่าเป็นภัยคุกคามต่ออิทธิพลทางการเมืองของพวกเขา ในขณะที่ชนชั้นกลางในเมืองก็วิพากษ์การบริหารบ้านเมืองในลักษณะอำนาจนิยมของทักษิณ ในที่สุดเขาได้ถูกขับออกจากอำนาจด้วยการรัฐประหารในปี 2549 ขณะเดินทางไปต่างประเทศ หลังจากนั้น ทักษิณได้ลี้ภัยอยู่ต่างประเทศ โดยใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่ลอนดอนในช่วงแรกและเวลาต่อมาที่ดูไบ ต่อมาเขาถูกตัดสินว่ามีความผิดในข้อหาคอร์รัปชัน และต้องโทษจำคุกเป็นเวลา 2 ปีหากเขากลับมาเมืองไทย แม้ว่าพรรคการเมืองของเขาได้ถูกยุบไป ทักษิณก็ยังคงมีอิทธิพลอย่างกว้างขวางผ่านพรรคการเมืองที่จัดขึ้นใหม่และแนวร่วมอื่นๆ ของเขา

ก. จากทักษิณถึงการชุมนุมของ นปช. ในปี 2553

ในปี 2544 ทักษิณนำพรรคไทยรักไทยต่อสู้ในการเลือกตั้งและได้รับชัยชนะอย่างถล่มทลาย เขาผลักดันนโยบายประชานิยมซึ่งประกอบด้วยโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค กองทุนหมู่บ้าน และการพักชำระหนี้แก่เกษตรกร โครงการประชานิยมทำให้ทักษิณชนะใจ และได้คนยากจนและกลุ่มคนชายขอบมาเป็นฐานสนับสนุนทางการเมือง ซึ่งผู้สนับสนุนส่วนใหญ่มีถิ่นฐานอยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขณะที่ชนชั้นกลางในเมืองจำนวนมากวิพากษ์วิจารณ์ทักษิณถึงการคอร์รัปชัน การใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม การเล่นพรรคพ้องและการละเมิดสิทธิมนุษยชน นายสนธิ ลิ้มทองกุล นายทุนสื่อสารซึ่งแปรเปลี่ยนจากมิตรกลายเป็นศัตรูของทักษิณ เป็นหัวหอกของขบวนการที่ต้องการโค่นอำนาจทักษิณ เมื่อขบวนการต่อต้านทักษิณที่เริ่มขึ้นอย่างหลวมๆ ได้รับการ

สนับสนุนมากขึ้นก็ได้มีการก่อตั้งกลุ่ม “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (พธม.) ขึ้น

กลุ่ม พธม. เลือกใช้คำขวัญ “เราจะสู้เพื่อในหลวง” และใช้เสื้อสีเหลืองเพื่อแสดงสัญลักษณ์ถึงจุดยืนทางการเมืองของพวกเขา เสื้อยืดสีเหลืองเป็นที่นิยมครั้งแรกในปี 2549 หลังจากมีการวางจำหน่ายเพื่อร่วมงานเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (ในประเพณีทางพุทธ สีเหลืองเป็นสีประจำวันจันทร์ซึ่งเป็นวันประสูติของพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน) การเดินขบวนต่อต้านทักษิณของกลุ่ม พธม. เข้มข้นมากขึ้นหลังจากที่ครอบครัวของทักษิณขายหุ้นในเครือบริษัทสื่อสารยักษ์ใหญ่ชิน คอร์ปอเรชั่น ให้กับบริษัทเทมาเส็กโฮลดิ้งส์ของสิงคโปร์ในปี 2549 ทักษิณถูกกล่าวหาว่าใช้ตำแหน่งทางการเมืองในการสร้างความมั่งคั่งให้กับอาณาจักรทางธุรกิจของตนและเลี่ยงการจ่ายภาษี

ด้วยความเชื่อมั่นในความนิยมทางการเมืองที่มีต่อตัวเขา ทักษิณตัดสินใจยุบสภาในเดือนกุมภาพันธ์ 2549 และจัดให้มีการเลือกตั้งอย่างกะทันหัน การเลือกตั้งในเดือนเมษายน 2549 ถูกคว่ำบาตรจากพรรคการเมืองหลักๆ จนทำให้ผลการเลือกตั้งไม่อาจเป็นที่ยุติได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานพระราชดำรัสแก่คณะผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทรงแนะนำให้คณะผู้พิพากษาใช้อำนาจเพื่อช่วยฝ่าทางตันทางการเมือง ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินให้การเลือกตั้งนั้นเป็นโมฆะ และการเลือกตั้งใหม่ถูกกำหนดให้มีขึ้นในเดือนตุลาคม 2549 แต่ด้วยความเกรงว่าทักษิณจะชนะการเลือกตั้งอีกครั้ง กลุ่มชนชั้นนำได้ผลักดันให้กองทัพก่อการรัฐประหารเพื่อกำจัดทักษิณ นักกิจกรรมทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐประหารและกลุ่มผู้สนับสนุนทักษิณได้รวมตัวกันภายใต้กลุ่ม “แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ” (นปช.) ต่อสู้คัดค้านรัฐบาลที่มาจากการแต่งตั้งของสุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี ซึ่งได้ลาออกจากตำแหน่งชั่วคราวเพื่อมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี นปช. กล่าวหา พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการรัฐประหาร³

ฝ่ายชนชั้นนำได้เดินหน้าทำลายฐานอำนาจของทักษิณ โดยศาลรัฐธรรมนูญมีคำตัดสินยุบพรรคไทยรักไทยในเดือนพฤษภาคม 2550 ในข้อหาทำผิดพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ส่งผลให้คณะกรรมการบริหารพรรค 111 คน รวมทั้งนายทักษิณถูกห้ามลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาห้าปี อย่างไรก็ตาม

แม้ว่าจะมีการใช้มาตรการโฆษณาชวนเชื่อโดยกองทัพเพื่อต่อต้านทักษิณในเขตเลือกตั้งที่เป็นฐานที่มั่นของเขาทางภาคเหนือและภาคอีสาน แต่พรรคพลังประชาชนที่ตั้งขึ้นแทนที่พรรคไทยรักไทยกลับชนะการเลือกตั้งครั้งแรกที่มีขึ้นหลังการรัฐประหารในเดือนธันวาคม 2550 และได้จัดตั้งรัฐบาล

ปี 2550 เป็นปีที่เต็มไปด้วยความวุ่นวายเพราะรัฐบาลที่นำโดยพรรคพลังประชาชนต้องเผชิญกับการท้าทายจากกลุ่มเสื้อเหลืองอย่างต่อเนื่อง นายกรัฐมนตรีสมัคร สุนทรเวช ถูกถอดออกจากตำแหน่งในเดือนกันยายนภายหลังจากที่ศาลตัดสินว่าเขามีความผิดในข้อหาผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interest) จากการรับค่าตอบแทนจากการเป็นพิธีกรรายการทำอาหาร ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ยึดสนามบินสองแห่งในกรุงเทพฯ เพื่อกดดันให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีซึ่งมารับตำแหน่งแทนหลังจากนายสมัครลงจากอำนาจ ในช่วงที่การประท้วงกำลังตึงเครียดสูงสุด ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำตัดสินยุบพรรคพลังประชาชนและพรรคการเมืองขนาดกลางอีกสองพรรคในข้อหากระทำความผิดในการเลือกตั้ง คำตัดสินของศาลมีผลให้คณะกรรมการบริหารจำนวน 109 คน จากสามพรรคการเมืองที่ถูกยุบถูกห้ามลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาห้าปี กองทัพอากาศกดดันบรรดาพรรคการเมืองขนาดเล็กและกลุ่มต่างๆ ในพรรคพลังประชาชนที่ถูกยุบให้เข้าร่วมรัฐบาลชุดใหม่ที่นำโดยพรรคประชาธิปัตย์ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเกิดในประเทศอังกฤษและจบการศึกษาจากโรงเรียนอีดันและมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดจึงสามารถขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีได้ พรรคเพื่อไทยซึ่งถูกตั้งขึ้นมาแทนที่พรรคพลังประชาชนที่ถูกยุบไปเปลี่ยนหน้าที่ไปรับบทเป็นฝ่ายค้าน

หลังจากนั้น รัฐบาลของอภิสิทธิ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากชนชั้นนำอนุรักษ์นิยมก็ถูกท้าทายโดยกลุ่มเสื้อแดงบ้าง ในเดือนเมษายน 2552 กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงได้ทะลวงฝ่าด่านรักษาความปลอดภัยเข้าไปในบริเวณที่จัดการประชุมสุดยอดอาเซียน บริเวณชายหาดเมืองพัทยา จนทำให้การประชุมต้องถูกยกเลิก³ ซึ่งนับเป็นความตกต่ำในประวัติศาสตร์ขององค์กรอย่างอาเซียนที่ประกอบด้วยชาติสมาชิก 10 ประเทศและนับเป็นการละเมิดระเบียบพิธีทางการทูตอย่างร้ายแรง

³ ตามรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งคณะองคมนตรีได้สูงสุดจำนวนไม่เกิน 18 คน เพื่อมาเป็นที่ปรึกษา ดู ส่วน IV.ก.

⁴ “Summit Collapses, State of Emergency Declared”, *Bangkok Post*, 11 April 2009.

หลังจากที่นายกฯ อภิสิทธิ์ได้ให้ความมั่นใจกับบรรดาตัวแทนที่เข้าร่วมประชุมเมื่อช่วงเที่ยงวันว่าการประชุมจะยังคงเดินหน้าต่อไป เขากลับได้ละทิ้งแขกที่เข้าร่วมประชุมเมื่อผู้ชุมนุมเคลื่อนเข้ามาปิดล้อมและราว 30 นาทีให้หลัง ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับแจ้งว่ารัฐบาลไทยไม่อาจรับรองความปลอดภัยของพวกเขาได้อีกต่อไป มีรายงานว่านายกรัฐมนตรีของเวียดนามไม่พอใจเป็นอย่างยิ่งที่ต้องถูกอพยพเคลื่อนย้ายจากหลังคาตึกของโรงแรม⁵

หลังจากนั้นไม่กี่วัน การชุมนุมของคนเสื้อแดงในกรุงเทพฯ ก็เกิดความรุนแรงขึ้นเมื่อผู้ชุมนุมหลายกลุ่มปะทะกับทหารบนท้องถนน มีผู้เสียชีวิตสองราย บาดเจ็บประมาณ 120 ราย และรถเมล์หลายคันถูกเผา⁶ คนเสื้อแดงกลายเป็น “ผู้ก่อจลาจล” ในสายตาของชนจำนวนมาก คนเสื้อแดงได้ตัดสินใจสลายการชุมนุมหลังจากที่ยอมรับความผิดพลาดทางยุทธวิธี

ข. เหตุการณ์ 10 เมษายนและปฏิบัติการราชประสงค์

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2553 สถานการณ์ตึงเครียดขึ้นหลังจากที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตัดสินยึดทรัพย์สินของอดีตนายกฯ ทักษิณจำนวน 4.6 หมื่นล้านบาท⁷ กลุ่มคนเสื้อแดงจัดชุมนุมในกรุงเทพฯ ยึดพื้นที่กว่า 2 กิโลเมตรบนถนนบริเวณรอบทำเนียบรัฐบาล ซึ่งเป็นบริเวณที่มีมักถูกใช้สำหรับการชุมนุมทางการเมือง พวกเขาเรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภา⁸ บรรยากาศเริ่มแรกของการชุมนุมเป็นไปอย่างสันติและมีบรรยากาศรื่นเริง เมื่อผู้ชุมนุมจัดขบวนแห่ทั่วกรุงเทพฯ ด้วยรถบรรทุก รถปิกอัพ มอเตอร์ไซด์และการเดินเท้า ผู้สนับสนุนตามตึกและสองข้างทางโบกธงแดงหรือไม้กอล์ฟสีแดงเพื่อเป็นการต้อนรับผู้ชุมนุม

⁵ โครนิสกรู๊ปสัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่ระดับสูงกระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย, 7 พฤษภาคม 2553

⁶ “Centre of City Rocked by Skirmishes”, *Bangkok Post*, 14 April 2009 และ “Two Shot to Death in Melee”, *Bangkok Post*, 14 April 2009. รัฐบาลอ้างว่าบุคคลทั้งสองเสียชีวิตจากการปะทะกับคนเสื้อแดง มิใช่ด้วยปฏิบัติการของทหาร

⁷ ศาลตัดสินว่าอดีตนายกฯ ปกปิดการถือครองทรัพย์สินของเขาขณะดำรงตำแหน่งและใช้อำนาจอย่างบิดเบือนเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

⁸ รัฐบาลบังคับใช้ พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงล่วงหน้าก่อนการประชุมประท้วง เพื่อรองรับการใช้ทหารในการดูแลการชุมนุม กฎหมายอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ประกาศห้ามการออกนอกเขตสถานที่ในเวลาที่กำหนด ประกาศเขตที่ห้ามเข้าหรือให้ออกจากสถานที่ควบคุมการพกพาอาวุธและการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการใช้ถนนและยานพาหนะ

ความตึงเครียดก่อตัวขึ้นเมื่อกลุ่มคนเสื้อแดงเข้ายึดที่แยกราชประสงค์ หัวใจทางด้านธุรกิจของกรุงเทพฯ ในวันที่ 3 เมษายน บีบีให้ห้างสรรพสินค้าชั้นนำและโรงแรมห้าดาวหลายแห่งต้องปิดทำการ⁹ ในวันที่ 7 เมษายน กลุ่มคนเสื้อแดงนำโดยนายอริสมันต์ พงษ์เรืองรองบุกเข้าไปในรัฐสภาจนทำให้ต้องยกเลิกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร คนเสื้อแดงค้นหาคณะรัฐมนตรี เพื่ออภิปราย รองนายกรัฐมนตรีด้านความมั่นคง ซึ่งได้หลบหนีออกไปพร้อมกับสมาชิกคณะรัฐมนตรีคนอื่นด้วยการปีนบันไดข้ามรั้วก่อนที่จะถูกรับตัวออกไปด้วยเฮลิคอปเตอร์ของทหาร¹⁰ รัฐบาลรับมือกับความวุ่นวายที่เกิดขึ้นด้วยการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในกรุงเทพฯ ซึ่งมีผลให้การชุมนุมในที่สาธารณะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

ด้วยการบังคับใช้กฎหมายที่รุนแรงฉบับนี้ รัฐบาลเริ่มใช้มาตรการที่หนักหน่วงมากขึ้น เริ่มจากปฏิบัติการที่เรียกว่า “ขอคืนพื้นที่” ในวันที่ 10 เมษายน ในขณะที่รัฐบาลประกาศว่าจะปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมฝูงชนอย่างเคร่งครัด แต่ได้มีการใช้กระสุนจริงในเหตุปะทะอันสับสนอลหม่านในช่วงกลางคืน แม้ยังคงมีข้อถกเถียงที่ไม่ลงตัวเกี่ยวกับความจริงของเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้น แต่ก็เป็นที่ชัดเจนว่าฝ่ายทหารถูกโจมตีด้วยระเบิดและถูกยิงจากกองกำลังไม่ทราบฝ่าย ส่งผลให้มีเจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิตห้าราย รวมถึงนายทหารระดับผู้บังคับบัญชาอย่าง พ.อ.ร่มเกล้า ฐวรธรรม¹¹ พลเรือนถูกยิงเสียชีวิต 21 คนและผลการชันสูตรศพชี้ว่าทั้งหมดถูกยิงด้วยกระสุนความเร็วสูง¹² มีผู้บาดเจ็บกว่า 860 คน ในจำนวนนั้น 350 คนเป็นทหาร¹³

แม้ว่าจะมีการบันทึกภาพทหารขณะกำลังยิงปืนสงครามไปยังผู้ชุมนุม แต่ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าใครเป็นคนที่ยิงผู้ชุมนุม¹⁴ กลุ่มติดอาวุธลับซึ่งบางคนสวมชุดค่าถูกจับภาพได้ สำนักข่าวบีบีชี้นำเสนอภาพวิดีโอกลุ่มคนชุดค่าเดินถือปืนสงครามปะปนอยู่ในกลุ่มคนเสื้อแดง และวิดีโออีกชิ้นหนึ่งที่โพสต์ลงยูทูปฉายให้เห็นกลุ่มชายติดอาวุธที่นั่งอยู่หลังที่กำบังกำลังยิงใส่ทหาร¹⁵ นายฮิโร มูราโมโต ช่างภาพทีวีรอยเตอร์ ซึ่งถูกยิงเสียชีวิตในที่เกิดเหตุได้บันทึกภาพตอนที่ระเบิดตกลงใส่กลุ่มทหารและภาพที่ทหารกำลังลากร่างของเพื่อนทหารที่โชคเล็ดออกไป¹⁶ ผู้ชุมนุมเสื้อแดงมองว่า “คนชุดดำ” เป็นผู้มาช่วยเหลือพวกตน แต่ก็อ้างว่าไม่ทราบว่าคนเหล่านี้เป็นใคร¹⁷

รัฐบาลใช้การปรากฏตัวของ “คนชุดดำ” ในเหตุการณ์วันที่ 10 เมษายน ในการอ้างว่ามี “ผู้ก่อการร้าย” อยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุม¹⁸ นอกจากนี้ รัฐบาลได้ใช้วิธีที่หนักหน่วงรุนแรงขึ้นและกล่าวหากลุ่มเสื้อแดงว่าตั้งใจล้มล้างสถาบันกษัตริย์ ทั้งนี้ กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ซึ่งมีโทษจำคุกมากที่สุดถึง 15 ปี มักจะถูกนำมาใช้เพื่อทำลายชื่อเสียงของฝ่ายตรงข้ามและเพื่อปราบคนที่มีความเห็นที่แตกต่างทางการเมือง ศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (สอฉ.) ที่นำโดยกองทัพและถูกจัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลเพื่อมาดูแลปฏิบัติการด้านความมั่นคงภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉินได้ออกแผนผังแสดงเครือข่ายลี้มเจ้าซึ่งเชื่อมโยงบุคคลจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเสื้อแดงและพรรคเพื่อไทย โดยมีทักษิณเป็นศูนย์กลาง¹⁹

¹⁴ ดู Mehdi Chebil “Exclusive FRANCE 24 Footage Shows Soldiers Firing Directly at Protesters” 11 April 2010.

www.france24.com/en/20100411-exclusive-france-24-footageshows-soldiers-firing-directly-protesters.

¹⁵ ดูคลิปวิดีโอ “BBC: Guy with AK-47” ที่ www.youtube.com/watch?v=vBLOYR9CRO0&NR=1 และ “Unidentified Forces, Guys with AK-47” ที่ www.youtube.com/watch?v=OHNrm9btDWA.

¹⁶ Nick Macfie, “Reuters TV Cameraman’s Chilling Last Picture Show”, Reuters, 12 April 2010.

¹⁷ โครนิคกรุปสัมภาษณ์, ผู้ชุมนุมเสื้อแดง, กรุงเทพฯ, 13 เมษายน 2553

¹⁸ นายทศ อภิสิทธิ์กล่าวในการแถลงทางโทรทัศน์เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2553 ดู “Government aims to separate those committing terrorist acts from amongst innocent demonstrators, while working towards political solution”, www.capothai.org/capothai/government-aims-to-separate-those-committingterrorist-acts-from-amongst-innocent-demonstrators-for-weband-pr.

¹⁹ สำหรับแผนผังเครือข่ายลี้มเจ้าที่เผยแพร่โดยสอฉ. ดู <http://us.asiancorrespondent.com/bangkok-pundit-blog/conspiracy-against-the-monarchy>.

⁹ “We’re Not Moving”, *Bangkok Post*, 4 July 2010.

¹⁰ “Protesters Storm Parliament”, *Bangkok Post*, 8 July 2010.

¹¹ ดู King-Oua Laohong, “Proud Legacy of Slain Army Hero Recalled”, *Bangkok Post*, 12 April 2010. การยิงระเบิดจำนวนหลายครั้งในช่วงการชุมนุมเป็นการยิงมาจากเครื่องยิงระเบิดเอ็ม 79 ในขณะที่สื่อไทยมักจะใช้คำว่า “ระเบิดเอ็ม 79” อย่างแพร่หลาย คำว่าเอ็ม 79 นั้นคือเครื่องยิงระเบิดที่ผลิตในสหรัฐอเมริกาซึ่งใช้กับลูกระเบิดขนาด 40 x 46 มิลลิเมตร

¹² พลอากาศตรี นายแพทย์วิชาญ เปี้ยวนิม หัวหน้าหน่วยนิติเวช โรงพยาบาลรามธิบดี กล่าวว่า การชันสูตรศพแสดงให้เห็นว่าบาดแผลเกิดจากกระสุนปืนที่มีความเร็วสูง ดู “Victims on Both Sides Hit by High Velocity Bullets, Doctors Say”, *The Nation*, 27 April 2010.

¹³ ข้อมูลจากศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินเอราวัณ สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ที่บันทึกยอดผู้เสียชีวิตเกี่ยวกับการชุมนุมของคนเสื้อแดง www.ems.bangkok.go.th:80/radmob.html.

สำหรับกองทัพ เหตุการณ์วันที่ 10 เมษายนถือเป็นความน่าอับอาย และทำให้พวกเขาระมัดระวังมากขึ้น ระเบิดที่โจมตีอย่างแม่นยำไปยัง กลุ่มผู้บังคับบัญชาที่แทรกตัวอยู่ในหมอกกำลังทหารทำให้เกิดการคาดคะเนว่ามันอาจจะเป็นการสังหารแบบซุ่มเป้า มีการสงสัยว่ากลุ่ม นายทหารที่ถูกเรียกว่า “ทหารแดงโม” – เชี่ยวข้างนอก แดงข้างใน - อาจเป็นผู้ช่วยซุ่มเป้าในการสังหาร (ดู ส่วน IV ที่ว่าด้วยความ แยกแยกในกองทัพ)

หลังเหตุการณ์วันที่ 10 เมษายน คนเสื้อแดงที่ชุมนุมเดิมของพวกเขาบริเวณใกล้ทำเนียบรัฐบาล และค่อยๆ ล้อมรั้วสร้างที่ชุมนุมใหม่ที่ย่านใจกลางธุรกิจของกรุงเทพฯ เวทีศูนย์กลางที่ชุมนุมแห่งใหม่ถูกตั้งขึ้นที่สี่แยกราชประสงค์ ที่ชุมนุมกระจายออกเป็นรูปกากบาท ระยะทางพื้นที่ 2.2 กิโลเมตรจากทิศเหนือถึงทิศใต้ และ 1.8 กิโลเมตร จากทิศตะวันออกถึงตะวันตก ผู้ชุมนุมยังได้สวมขบวนรถจักรยานยนต์เก่าร้อยเข้าด้วยกันด้วยไม้ไผ่ปลายแหลมสร้างเป็นกำแพงล้อมรอบบริเวณที่ชุมนุม เนื่องจากหวาดกลัวว่าจะถูกโจมตีจากเจ้าหน้าที่ตำรวจทหาร ความตึงเครียดเพิ่มสูงขึ้นเมื่อ “กลุ่มคนเสื้อหลากสี” ซึ่งเป็นกลุ่มต่อต้านคนเสื้อแดงได้จัดชุมนุมบริเวณถนนสีลมเพื่อแสดงพลังคัดค้านคนเสื้อแดงและพากันตะโกนคำหยาบคาย วันที่ 22 เมษายน มีระเบิดจำนวนห้าลูกตกลงบริเวณที่ผู้ชุมนุมเสื้อหลากสีรวมตัวกันอยู่รวมทั้งบริเวณสถานีรถไฟฟ้า ทำให้มีผู้เสียชีวิตหนึ่งคนและบาดเจ็บอีกประมาณ 80 คน รัฐบาลอ้างว่าระเบิดถูกยิงมาจากบริเวณซึ่งติดกับที่ชุมนุมของคนเสื้อแดง แต่แกนนำคนเสื้อแดงปฏิเสธว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกับใดๆ ทั้งสิ้น²⁰

วันที่ 29 เมษายน กลุ่มการ์ดเสื้อแดงนำโดยนายแพทย์ ปิ่นเกตุ นักการเมืองพรรคเพื่อไทยได้บุกเข้าไปในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ซึ่งตั้งอยู่บริเวณติดกับที่ชุมนุม โดยอ้างเหตุผลว่ามีทหารเข้าไปหลบซ่อนตัวอยู่ในอาคารของโรงพยาบาล การบุกโรงพยาบาลในวันนั้นได้ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงจากสาธารณชน และทำให้ภาพพจน์ของคนเสื้อแดงเสียหายอย่างหนัก โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ได้เคลื่อนย้ายผู้ป่วยทั้งหมดออกในวันรุ่งขึ้น²¹ แกนนำเสื้อแดงออก

²⁰ “Bomb Terror Grips Silom”, *Bangkok Post*, 23 April 2010. นายสุเทพ เทือกสุบรรณกล่าวทางโทรทัศน์ไม่กี่ชั่วโมงหลังเหตุระเบิดว่า รัฐบาลเชื่อว่าระเบิดถูกยิงมาจากบริเวณหลังอนุสาวรีย์รัชกาลที่ 6 ซึ่งเป็นบริเวณที่คนเสื้อแดงยึดพื้นที่อยู่

²¹ คู่มือสอบสวนอิสระในกรณีการยึดโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ใน “Hospital Staff Upholds International Medical Ethics During Unrest in Bangkok”, Physicians for Human Rights, May 2010. รายงานระบุว่าเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลถูกคุกคามโดยคนเสื้อแดงที่ถือมีดและไม่ใส่หน้ากาก คนเสื้อแดงทำการ

มาขอโทษต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมกับกล่าวว่าแกนนำไม่ได้เห็นชอบกับการกระทำของนายแพทย์²²

ท่ามกลางความเป็นไปได้ที่เพิ่มสูงขึ้นว่าอาจจะมีการสลายการชุมนุม นายทศ อภิลิทธิได้ออกมาแถลงทางโทรทัศน์เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม โดยเสนอว่าจะจัดให้มีการเลือกตั้งเร็วขึ้น คือในวันที่ 14 พฤศจิกายน และนำเสนอ “โรดแมป” 5 ข้อเพื่อนำไปสู่การปรองดองแห่งชาติ ประกอบด้วย การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ การแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม การปฏิรูปสื่อเพื่อให้ทำหน้าที่อย่างเป็นกลาง การตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น และปฏิรูปการเมือง²³ ในตอนแรกแกนนำเสื้อแดงออกมาตอบรับแผนปรองดอง แต่ความขัดแย้งภายในต่อประเด็นว่าควรจะยุติการชุมนุมหรือไม่ อย่างไรก็ตามได้ทำให้การชุมนุมดำเนินต่อไปอีกหนึ่งสัปดาห์โดยปราศจากข้อสรุปใดๆ ประเด็นที่เป็นปัญหาคัดค้านเป็นเรื่องปลีกย่อยว่านายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรีควรจะเข้ามาพบกับตำรวจหรือกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเขาในปฏิบัติการทางการทหารเมื่อวันที่ 10 เมษายน²⁴ รัฐบาลเชื่อว่าฝ่ายเสื้อแดงไม่จริงใจที่จะยุติการชุมนุม ทั้งยังเชื่อว่าแกนนำเสื้อแดงสายพิราบสูญเสียอำนาจในการนำให้แก่มวลที่แข็งกร้าวและทักษิณซึ่งปฏิเสธแผนปรองดอง²⁵ ในวันที่ 12 พฤษภาคม นายทศ อภิลิทธิถอนข้อเสนอก่อนที่จะจัดให้มีการเลือกตั้งเร็วขึ้น²⁶

รัฐบาลหันกลับมามาดันให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่บริเวณราชประสงค์ ต่อมาในวันที่ 13 พฤษภาคม พล.ต.ชิตติยะ สวัสดิผล นายทหารแตกแถวที่รู้จักกันในชื่อ “เสธ. แดง” ซึ่งคอยช่วยดูแลการรักษา

ตรวจค้น บรรดายานพาหนะรวมทั้งรถพยาบาลที่บรรทุกผู้ป่วยอาการสาหัส โดยอ้างว่าทหารอาจจะซ่อนอาวุธไว้ในรถ

²² “แหงขอโทษ แดงบุกรพ. จุฬาฯ”, *โพสต์ทูเดย์* (ออนไลน์), 30 เมษายน 2553

²³ คู่มือความภาษาไทยฉบับเต็มที่เว็บไซต์ของรัฐบาล <http://media.thaigov.go.th/pageconfig/viewcontent/viewcontent1.asp?pageid=471&directory=1779&contents=44386>.

²⁴ วันที่ 11 พฤษภาคม นายสุเทพเดินทางไปรายงานตัวกับกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อรับทราบข้อร้องทุกข์กล่าวโทษจากบรรดาญาติของผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์วันที่ 10 เมษายน อย่างไรก็ตามแกนนำเสื้อแดงกล่าวว่าพวกเขาจะไม่สลายการชุมนุมจนกว่าทางตำรวจจะตั้งข้อหาแก่นายสุเทพ “Irked PM Says ‘Rally Ends Today’”, *Bangkok Post*, 12 May 2010.

²⁵ โครนิสกรู๊ปสัมภาษณ์, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์, พฤษภาคม 2553

²⁶ “No Elections on Nov 14, Abhisit Confirms”, *The Nation*, 14 May 2010.

ความปลอดภัยบริเวณที่ชุมนุมของคนเสื้อแดงถูกยิงเสียชีวิต²⁷ การลอบสังหารเสธ.แดง นับเป็นสัญญาณเตือนภัยสำหรับแกนนำเสื้อแดงคนอื่นๆ

ปฏิบัติการ “ยึดคืนพื้นที่” ราชประสงค์ระหว่างวันที่ 14-19 พฤษภาคม ก่อให้เกิดการปะทะอย่างรุนแรงระหว่างทหารและผู้สนับสนุนคนเสื้อแดงบริเวณรอบนอกที่ชุมนุม ทหารประกาศให้บางพื้นที่เป็น “เขตใช้กระสุนจริง” รัฐบาลอ้างว่าภายใต้กฎการใช้กำลัง จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ใช้กระสุนจริงเฉพาะการยิงขึ้นฟ้าเพื่อเป็นการเตือน การยิงเพื่อป้องกันตัวเอง และเมื่อปะทะกับกลุ่มผู้ติดอาวุธ²⁸ มีการใช้พลซุ่มยิง (sniper) ในบริเวณตึกสูงโดยรอบเพื่อคุ้มกันกองกำลังที่ปฏิบัติการบนพื้นดิน²⁹ ทหารเข้าปิดล้อมบริเวณที่ชุมนุม ตั้งกระสอบทรายและเครื่องกีดขวาง ในขณะที่ผู้ชุมนุมสวมยางรถยนต์เพื่อเป็นแนวป้องกันตนเองและเผาบางส่วนของบั้งที่สนวิชัยของทหารที่อยู่ฝั่งตรงข้าม

รัฐบาลอ้างว่าเหตุที่ต้องใช้กระสุนจริงก็เพราะว่ามีผู้ก่อการร้ายอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุม ในขณะที่นักสิทธิมนุษยชนกล่าวหาว่ารัฐบาลที่ใช้กำลังต่อผู้ประท้วงนั้นเกินกว่าระดับการคุกคามของผู้ชุมนุมที่มีต่อรัฐบาล³⁰ ผู้สื่อข่าวและผู้สังเกตการณ์ในพื้นที่หลายรายกล่าวว่าโดยทั่วไปแล้ว ผู้ชุมนุมเพียงต่อสู้ด้วยมือเปล่าหรือไม่ก็ใช้หนังสติ๊ก

²⁷ เสธ.แดงถูกแกนนำ นพ.ตัดความสัมพันธ์ในวันที่ 17 มีนาคม แต่เขายังคงปรากฏตัวที่ชุมนุม นายทหารแตกออกผู้นี้เป็นเสมือนคาราผู้มีชื่อเสียงในหมู่คนเสื้อแดงและมักถูกสื่อมวลชนสัมภาษณ์อย่างสม่ำเสมอ แกนนำ นพ. ก็มิได้แสดงปฏิกิริยาตอบโต้ต่อการกระทำของเสธ.แดงดูการอภิปรายในรายละเอียดเกี่ยวกับ เสธ.แดงใน ส่วน V.ข.

²⁸ การแถลงข่าวของสอจ., วันที่ 14 พฤษภาคม 2553. www.capoathai.org/capothai/security-operations-aimed-atpressuring-protesters-to-leave-ratchaprasong.

²⁹ พ.อ. สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก สอจ. ยอมรับว่ากองทัพได้ใช้สไนเปอร์จริงในการแถลงข่าวทางโทรทัศน์เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม การแถลงข่าวเกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการเผยแพร่วิดีโอแสดงภาพนายทหารสองนายถือปืนเอ็ม 16 อยู่บนตึกร้างแห่งหนึ่ง โดยนายทหารรายหนึ่งถือปืนไรเฟิลติดลำกล้องและกำลังยิงไปที่เป้าหมาย ในขณะที่อีกคนหนึ่งตะโกนว่า “ล้มแล้ว...ล้มแล้ว” พ.อ. สรรเสริญอธิบายว่าทหารลงมือยิงหลังจากที่เห็นอย่างชัดเจนว่าชายคนหนึ่งถือระเบิดกำลังเดินเข้าหาทหาร ดู “Red Shirt Killed by Royal Thai Army Sniper”, www.youtube.com/watch?v=pWLghLXoQUY.

³⁰ พ.อ. สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก สอจ. กล่าวปกป้องการใช้กระสุนจริงโดยกล่าวว่าเจ้าหน้าที่ “เผชิญกับการโจมตีจากกลุ่มบุคคลติดอาวุธที่มาจากฝั่งผู้ชุมนุม” ดูแถลงการณ์สอจ., วันที่ 14 พฤษภาคม 2553 www.capoathai.org/capothai/securityoperations-aimed-at-pressuring-protesters-to-leave-ratchaprasong. องค์การนิรโทษกรรมสากลออกแถลงการณ์ในวันที่ 17 พฤษภาคม เรียกร้องให้ทหารไทยยุติการยิงกระสุนจริงเข้าไปในเขตที่ผู้ประท้วงรวมตัวกันอยู่ เพราะ

และประท้วงที่ทำขึ้นเอง นักวิจัยของไครซิสกรุปเป็นประจักษ์พยานในเหตุการณ์หนึ่งที่กลุ่มนายทหารระดมยิงกระสุนจริงหลายชุดเข้าใส่กลุ่มผู้ประท้วงที่ไม่มีอาวุธ ซึ่งรวมถึงเด็กและผู้หญิง เพื่อตอบโต้กับการที่ผู้ชุมนุมยิงประท้วงไปยังเฮลิคอปเตอร์ซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงใดๆ ในอีกเหตุการณ์หนึ่ง นักข่าวต่างประเทศเห็นผู้ชุมนุมเสื้อแดงรายหนึ่งถือหนังสติ๊กถูกยิงโดยทหาร และผู้ชุมนุมคนอื่นๆ ซึ่งไม่มีอาวุธก็ถูกยิงโดยทหารเช่นกัน³¹ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอ้างว่ากลุ่มติดอาวุธยิงระเบิดมากกว่า 100 ลูกเข้าใส่ทหารในช่วงหกวันของการปะทะกัน³² สอจ. เปิดเผยแพร่หลักฐานแสดงจำนวนและชนิดของอาวุธที่พบในบริเวณที่ชุมนุมของคนเสื้อแดง³³ โดยเชื่อว่าอาวุธเหล่านี้บางส่วนถูกผู้ชุมนุมยึดไปจากเจ้าหน้าที่ทหารและยานพาหนะของพวกเขาในช่วงที่มีการปะทะในคืนวันที่ 10 เมษายนซึ่งเต็มไปด้วยความสับสนอลหม่าน³⁴

ผลจากปฏิบัติการ “ยึดคืนพื้นที่” มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 54 คน ในจำนวนนี้มีทหารสองนาย และผู้บาดเจ็บอีกราว 470 คน เหตุการณ์ที่มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางที่สุดคือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวัดปฐมวนารามซึ่งถูกประกาศให้เป็นเขตอภัยทาน³⁵ ซึ่งเกิดขึ้นใน

พวกเขาไม่ได้มีที่ท่าว่าจะก่อให้เกิดอันตรายแต่อย่างใด ดู “Thailand: Military Must Halt Reckless Use of Lethal Force”, press release, Amnesty International, 17 May 2010. ฮิวแมนไรท์วอตช์ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้กองกำลังทหารยกเลิก “เขตใช้กระสุนจริง” ซึ่งอาจถูกใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมต่อการใช้อาวุธร้ายแรงที่ผิดกฎหมาย ดู “Thailand: Revoke ‘Live Fire Zones’ in Bangkok”, press release, Human Rights Watch, 15 May 2010.

³¹ อ่านบันทึกเกี่ยวกับเหตุยิงกันที่สามเหลี่ยมดินแดงในวันที่ 15 พฤษภาคม โดย นิค นอสติทซ์ “Nick Nostitz in the Killing Zone”, at <http://asiapacific.anu.edu.au/newmandala/>.

³² ดังที่นายท. อภิสิทธิ์ได้อธิบายในที่ประชุมรัฐสภาระหว่างการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลที่ถ่ายทอดสดทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2553 อภิสิทธิ์กล่าวว่ารัฐบาลเชื่อว่าสวนลุมพินีซึ่งอยู่ติดกับที่ชุมนุมของคนเสื้อแดงถูกใช้เป็นที่ยิงระเบิดโจมตีทหาร

³³ พ.อ. สรรเสริญ โฆษกสอจ. แถลงกับสื่อมวลชนว่าอาวุธที่ยึดได้จากเสื้อแดงระหว่างวันที่ 22 เมษายนถึง 21 พฤษภาคม 2553 ประกอบด้วยเครื่องยิงเอ็ม 79 หนึ่งกระบอก ปืนเอ็ม 16 สี่กระบอก AK47 เจ็ดกระบอก ปืนพกสั้นสี่กระบอก ระเบิดขว้าง 39 ลูก ระเบิดเพลิง 215 อัน ปรอทพิษ 89 อัน และอุปกรณ์ประกอบระเบิดและระเบิดประเภทอื่นๆ อีก 298 รายการ ดู “เชือดอาวุธแดงลักลอบนำเข้า”, *โพสต์ทูเดย์*, 22 พฤษภาคม 2553.

³⁴ ไครซิสกรุปสัมภาษณ์, จาตุรงค์ ฉายแสง, อดีตรักษาการหัวหน้าพรรคไทยรักไทย, กรุงเทพฯ, 26 พฤษภาคม 2553

³⁵ ไม่กี่วันก่อนการสลายการชุมนุม กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมนำโดยนาย โทม อารียา ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดลได้ขออนุญาตเจ้าอาวาสวัดปฐมวนาราม ให้คนเสื้อแดงเข้าไปหลบภัยในบริเวณวัด วัดปฐมวนารามจึงถูกประกาศให้เป็นเขตอภัยทานและคนเสื้อแดงหลายร้อยคนได้หลบภัยอยู่ภายในวัดทั้งในช่วงก่อนและระหว่างการสลายการชุมนุม

เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคมโดยมีประชาชนหกคนถูกยิงเสียชีวิตที่บริเวณนั้น ซึ่งรวมถึงเจ้าหน้าที่กู้ภัยหนึ่งรายและพยาบาลอาสาสมัครอีกสองราย สำหรับเหตุการณ์นี้ได้มีผู้ที่บันทึกภาพทหารกำลังยืนอยู่บนราวรถไฟที่บริเวณหน้าวัดปทุมฯ และเดินปืนสงครามลงมายังบริเวณวัด รัฐบาลชี้แจงว่าไม่มีการสังหารให้เข้าใกล้บริเวณวัด³⁶ แต่นายทหารที่ปฏิบัติการอยู่ในพื้นที่ได้ยอมรับว่าพวกตนเข้าไปบริเวณนั้นจริง แต่เพียงเพื่อติดตามผู้ต้องสงสัยที่อาจเกี่ยวข้องกับ การวางเพลิง ไม่ได้ยิงเหยื่อที่เสียชีวิต³⁷ นายทฯ อภิลิทธิกล่าวว่า เหตุการณ์ดังกล่าว “ไม่ควรเกิดขึ้น” และกล่าวว่าผลการชันสูตรศพชี้ให้เห็นว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ที่กระสุนจะถูกยิงมาจากข้างบน³⁸

ภายหลังจากการสลายการชุมนุมในวันที่ 19 พฤษภาคม มีอาคารถูกวางเพลิงทั้งสิ้น 36 แห่ง ซึ่งรวมถึงห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวสต์พลาซ่า ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และที่ทำการธนาคารพาณิชย์หลายแห่ง แต่ยังไม่ชัดเจนว่าคนเสื้อแดงเกี่ยวข้องกับการวางเพลิงทั้งหมดหรือไม่³⁹ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ สร้างความโกรธแค้นให้กับคนเสื้อแดงในต่างจังหวัด และได้นำไปสู่การจุดไฟเผาศาลากลางในสี่จังหวัดทางภาคอีสาน⁴⁰

คำอธิบายที่ขัดแย้งกันในเกือบทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวตอกย้ำถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการแสวงหาความจริงที่ทำงานอย่างละเอียดรอบคอบและเป็นกลาง เพื่อหาข้อสรุปว่าเกิดอะไรขึ้นและนำผู้ก่อเหตุรุนแรงมาลงโทษไม่ว่าจะมาจากฝ่ายใด

³⁶ ดูปก มติชนสุดสัปดาห์, ปีที่ 30, ฉบับที่ 1554, 28 พฤษภาคม – 3 มิถุนายน 2553

³⁷ ดู Wassana Nanuam, “Let the Truth be Known: What Happened at the Temple”, *Bangkok Post*, 10 June 2010

³⁸ ตามคำอธิบายของนายทฯ อภิลิทธิที่กล่าวในที่ประชุมรัฐสภาระหว่างการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2553

³⁹ “Bangkok Branch Attacked, Bomb Materials Found”, *Bangkok Post*, 24 May 2010.

⁴⁰ ศาลากลางจังหวัดสี่แห่งที่ถูกเผา ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น อุบลราชธานี อุดรธานี และมุกดาหาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ย้ายผู้ว่าราชการจังหวัดในสี่จังหวัดนี้ออกจากพื้นที่โดยฐานล้มเหลวในการยับยั้งการวางเพลิง เจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงในอุดรธานีกล่าวว่า “ผมไม่ได้รู้สึกเสียใจกับการวางเพลิงสักเท่าไร ดึกอาคารสามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ แต่ชีวิตที่อาจสูญหายไปไม่สามารถฟื้นคืนมาได้ หากตำรวจลุยเข้าไป [เพื่อใช้กำลังห้ามคนที่กำลังวางเพลิง] โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์, ข้าราชการระดับสูง, 30 พฤษภาคม 2553 นอกจากนี้ผู้บังคับการตำรวจภูธรในสี่จังหวัดดังกล่าวก็ถูกส่งย้ายเข้ากรุงเทพฯ ด้วย

ค. หลังเหตุการณ์สลายการชุมนุม

การสลายการชุมนุมทำให้ความแตกแยกมีความรุนแรงมากขึ้นและทำให้ความคิดที่ไม่ลงรอยกันของกลุ่มขัดแย้งทั้งสองฝ่ายยิ่งแยกห่างออกจากกันมากขึ้น⁴¹ ผู้ชุมนุมเสื้อแดงกลับบ้านมือเปล่าและเศร้าโศกเสียใจกับความตายของเพื่อนร่วมอุดมการณ์ แคนนำเสื้อแดงบางส่วนมอบตัวกับตำรวจและบางส่วนก็หลบหนี ในขณะที่รัฐบาลประกาศจะเดินหน้าแผนปรองดอง คนเสื้อแดงยังคงถูกจับกุมคุมขังซึ่งก่อให้เกิดสภาวะแห่งความหวาดกลัวแผ่กระจายไปทั่ว ผู้นำชาวบ้านท้องถิ่นระแวงระวังและเก็บตัว บ้างก็หนีไปหลบซ่อน⁴² นายทฯ อภิลิทธิไม่ให้คำตอบที่ชัดเจนเกี่ยวกับวันเลือกตั้งอีกต่อไป กล่าวเพียงว่าอย่างรวดเร็วที่สุดก็อาจจะเป็นช่วงสิ้นปี 2553⁴³ ทั้งนี้ตามกำหนดแล้ว รัฐบาลชุดปัจจุบันจะครบวาระในเดือนธันวาคม 2554 สมาชิกคณะกรรมการเลือกตั้งคนหนึ่งถึงกับกล่าวแนะนำว่าถ้าไม่สามารถจัดให้มีการเลือกตั้งที่สงบเรียบร้อยได้ ก็ควรจะแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อขยายวาระของสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันออกไปเป็น 10 ปี⁴⁴

การบังคับใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินใน 24 จังหวัด ทำให้สิทธิขั้นพื้นฐานในการแสดงความคิดเห็นและการชุมนุมอย่างสงบถูกจำกัดและสื่อมวลชนถูกควบคุม เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉินได้รับการยกเว้นการถูกดำเนินคดีทั้งทางแพ่ง อาญา และวินัย ซึ่งเท่ากับเป็นการให้อำนาจเจ้าหน้าที่อย่างเต็มที่ แต่กลับแทบไม่มีกลไกป้องกันการใช้อำนาจอย่างมิชอบเลย เจ้าหน้าที่มีอำนาจกักขังผู้ต้องสงสัยโดยไม่ต้องตั้งข้อหาได้สูงสุด 30 วัน และสามารถเรียกตัวผู้ที่ต้องสงสัย

⁴¹ รัฐบาลประกาศเคอร์ฟิวในกรุงเทพฯ และอีก 23 จังหวัดในภาคกลาง ภาคเหนือและอีสานเป็นเวลาสิบวันหลังการสลายการชุมนุมในวันที่ 19 พฤษภาคม เพราะเกรงว่าจะอาจมีการโต้กลับของคนกลุ่มเสื้อแดงแต่ไม่มีเหตุการณ์ที่รุนแรงเกิดขึ้นในช่วงดังกล่าว แม้ว่ามีการยิงเข้าใส่ที่ทำการธนาคารกรุงเทพฯ สาขาหนึ่งในช่วงกลางคืนจนทำให้บานกระจกแตก

⁴² โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์, แคนนำเสื้อแดง, ขอนแก่น, 29 และ 30 พฤษภาคม 2553; และ โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์, นักวิชาการ, อุบลราชธานี, 30 พฤษภาคม 2553

⁴³ “Election Unlikely before Year’s End”, *Bangkok Post*, 30 May 2010. นายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกล่าวว่าอาจจะมีการยุบสภาราวกลางปีหน้า โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์, กษิต ภิรมย์, รมว.กระทรวงการต่างประเทศ, 28 มิถุนายน 2553

⁴⁴ Mongkol Bangprapa, “EC Organises for Rough Election”, *Bangkok Post*, 10 June 2010.

ว่าเกี่ยวข้องกับกรณีการเคลื่อนไหวของคนเสื้อแดงมาสอบสวน⁴⁵ ภายใต้กระบวนการทางกฎหมายปกติ ตำรวจจะต้องตั้งข้อหาและขออนุมัติหมายจับจากศาลก่อนที่จะจับกุมผู้ต้องหา นายทหารระดับสูงรายหนึ่งในภาคอีสานกล่าวว่าทางการได้ส่งจดหมายจำนวนหลายร้อยฉบับไปยังกลุ่มคนเสื้อแดงให้มาพบเจ้าหน้าที่เพื่อ “พูดคุย”⁴⁶ สอจ. ได้ตั้งปิดสื่อที่เชื่อว่าเป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อของคนเสื้อแดง เช่น นิตยสาร เคเบิลทีวีและวิทยุชุมชนหลายแห่งโดยปราศจากหลักฐานชัดเจนว่าสื่อเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับหรือมีส่วนยุยงปลุกปั่นให้เกิดความรุนแรงอย่างไร⁴⁷ ทางการได้ปิดเว็บไซต์จำนวนมากกว่า 2,200 แห่งที่ถูกมองว่าสนับสนุนคนเสื้อแดง⁴⁸

เจ้าหน้าที่ยังได้ใช้อำนาจพิเศษตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉินในการตรวจสอบและห้ามบุคคลที่ทางการเชื่อว่าเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินหลักของกลุ่มเสื้อแดงทำธุรกรรมทางการเงิน สอจ. ได้สั่งห้ามการทำธุรกรรมทางการเงินของบุคคลจำนวน 120 รายและบริษัทอีกประมาณยี่สิบแห่ง ซึ่งรวมถึงสมาชิกในครอบครัวของทักษิณ สมาชิกพรรคเพื่อไทย และแกนนำคนเสื้อแดงจำนวนหลายราย⁴⁹ ต่อมาสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ประกาศว่าได้ตรวจพบการเคลื่อนไหวของเงินทุนจำนวนทั้งสิ้น 150,000 ล้านบาท ซึ่งอาจจะถูกใช้เพื่อก่อความวุ่นวายและสร้างสถานการณ์รุนแรง รายชื่อบุคคลและบริษัทจำนวน 83 รายถูกสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับความ

เคลื่อนไหวดังกล่าว⁵⁰ ซึ่งบัญชีรายชื่อบุคคลผู้ต้องสงสัยที่จัดทำโดยปปง. นี้ได้ถูกตีพิมพ์ในสื่อไทยเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน⁵¹ แต่บัญชีเหล่านี้ไม่อาจพิสูจน์อะไรได้ มันคล้ายกับแค่เป็นความพยายามในการทำลายความน่าเชื่อถือฝ่ายตรงข้าม จนทำให้มีการตั้งคำถามว่าการได้มาซึ่งรายชื่อเหล่านี้อาจจะปราศจากหลักฐานที่ชัดเจน⁵²

การใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินของรัฐบาลดำเนินไปในลักษณะที่เกินความจำเป็นต่อการนำความสงบเรียบร้อยคืนมาสู่ประเทศ และดูเหมือนว่ามันกลับยิ่งไปทำให้ความมุ่งมั่นในการต่อสู้ของคนเสื้อแดงกลับเข้มแข็งขึ้น การจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมอาจจะยิ่งบีบให้เสื้อแดงบางกลุ่มหันไปเคลื่อนไหวใต้ดิน บางคนกล่าวว่าคนเสื้อแดงกำลังเฝ้ารอให้มีการยกเลิกมาตรการจำกัดสิทธิเสรีภาพเพื่อที่พวกเขาจะได้เริ่มต้นบทใหม่ของการต่อสู้⁵³

คำถามสำคัญคือขบวนการจะเปลี่ยนไปใช้ยุทธวิธีแบบรุนแรงหรือไม่ แกนนำเสื้อแดงคนหนึ่งในจังหวัดขอนแก่นได้กล่าวกับโครนิกรูปว่า “ประเด็นไม่ใช่อยู่ที่ว่าจะใช้ความรุนแรงหรือไม่ แต่อยู่ที่ว่าเมื่อไหร่”⁵⁴ บางคนซึ่งรวมถึงทักษิณคาดการณ์ว่าขบวนการเสื้อแดงอาจจะแปรเปลี่ยนเป็นขบวนการสู้รบแบบกองโจร⁵⁵ สอจ. ได้ดำเนินมาตรการป้องกันเหตุรุนแรงด้วยการเรียกเก็บปืนลูกซองกว่า 40,000 กระบอกจากอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อพปร.) ที่รัฐแจกจ่ายให้คืนชั่วคราวในช่วงเดือนพฤษภาคม เพราะเกรงว่าอาวุธเหล่านี้จะตกไปอยู่ในมือของคนเสื้อแดงในภาคอีสาน⁵⁶

ความรุนแรงที่เพิ่งเกิดขึ้นในกรุงเทพฯ และจังหวัดอื่นๆ ในช่วงที่ผ่านมา อาจทำให้รัฐบาลตัดสินใจขยายการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อถึงกำหนดการต่ออายุในวันที่ 7 กรกฎาคม⁵⁷ โดยเมื่อวันที่

⁴⁵ เริ่มแรกมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงในวันที่ 7 เมษายน และต่อมารัฐบาลได้ประกาศใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินเพิ่มเติมในพื้นที่อื่นๆ อีกสามครั้ง ณ วันที่ 19 พฤษภาคม 2553 มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินใน 24 จังหวัด ในภาคกลางหกจังหวัด (กรุงเทพฯ นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี นครปฐม อุบลราชธานี และชลบุรี) ภาคเหนือ 5 จังหวัด (เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง นครสวรรค์และน่าน)และอีก 12 จังหวัดในภาคอีสาน (ขอนแก่น อุดรธานี ชัยภูมิ นครราชสีมา ศรีสะเกษ อุบลราชธานี หนองบัวลำภู มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สกลนคร กาฬสินธุ์และมุกดาหาร) กฎหมายฉบับนี้ซึ่งออกในสมัยรัฐบาลทักษิณ ได้ถูกนำไปใช้ใน ปิดตานี ยะลาและนราธิวาสตั้งแต่ปี 2548 ในพื้นที่ดังกล่าวซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่เป็นมลายูมุสลิมต้องเผชิญกับปัญหาการก่อความไม่สงบซึ่งได้คร่าชีวิตคนไปแล้วกว่า 4,000 คน

⁴⁶ โครนิกรูปสัมภาษณ์, นายทหารระดับสูง, นครราชสีมา, 27 พฤษภาคม 2553

⁴⁷ สอจ. ได้มีคำสั่งห้ามเผยแพร่หรือจำหน่ายสิ่งพิมพ์สิ่งฉบับที่ถูกมองว่ามีความเกี่ยวข้องกับเสื้อแดงเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2553 นิตยสารดังกล่าว ได้แก่ Voice of Taksin หนังสือพิมพ์ความจรัสวันนี้ ไทยเรดนิวส์ และวิวาเว ดู “CRES Bans 4 Publications Connected with Red Shirts”, *Bangkok Post*, 27 May 2010

⁴⁸ “วงในพินิจปิดเว็บปลุกกระดมผิดเทคนิค-ยอดพุ่งสูง”, *ไทยรัฐ*, 15 มิถุนายน 2553

⁴⁹ คำสั่ง สอจ. ฉบับที่ 49/2553 ลงวันที่ 16 พฤษภาคม, ฉบับที่ 58/2553 ลงวันที่ 18 พฤษภาคม และฉบับที่ 61/2553 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2553

⁵⁰ “ซงดีเอสไอฟรีเงินหมื่นล้าน พัวพันก่อความไม่สงบ ผู้ต้องสงสัย 80 ราย มีคนดังเอี่ยว กดเอทีเอ็มเบิกเงินแสนกว่า”, *มติชน* (ออนไลน์), 14 มิถุนายน 2553

⁵¹ “The Blacklist”, *The Nation*, 19 June 2010.

⁵² “How did people get on the red shirt funding list?”, *Bangkok Pundit* (<http://us.asiancorrespondent.com>), 21 June 2010.

⁵³ โครนิกรูปสัมภาษณ์, แกนนำเสื้อแดง, ขอนแก่น, 29-30 พฤษภาคม 2553

⁵⁴ โครนิกรูปสัมภาษณ์, แกนนำเสื้อแดง, ขอนแก่น, 29-30 พฤษภาคม 2553

⁵⁵ ดู Mark MacKinnon, “Fugitive Former Thai Leader Warns of Further Violence”, *Globe and Mail*, 26 May 2010. ทักษิณกล่าวว่า “ผู้คนที่โกรธแค้นอาจจะหันไปเป็นกลุ่มกองโจร”

⁵⁶ โครนิกรูปสัมภาษณ์, นายทหารระดับสูง, นครราชสีมา, 27 พฤษภาคม 2553

⁵⁷ ตามกฎหมายแล้ว คณะรัฐมนตรีจะต้องทำการต่ออายุการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทุกๆ 3 เดือน

22 มิถุนายนมีระเบิดเกิดขึ้นใกล้ที่ทำการพรรคภูมิใจไทยสร้างความเสียหายแก่รถยนต์ที่จอดอยู่บริเวณนั้น ผู้ที่นำระเบิดไปวางคือนายเอนก สิงขุนทด อายุ 26 ปี ซึ่งได้รับบาดเจ็บ ตำรวจระบุว่ามีส่วนร่วมก่อเหตุทั้งหมดทุกคนโดยได้มีการซุกซ่อนระเบิดขนาดห้าปอนด์ในถังแก๊สซึ่งใส่ไว้ในรถเข็นและได้มีการเข็นไปยังบริเวณใกล้กับที่ทำการพรรค แผงควบคุมรีโมทไม่สามารถจุดระเบิดได้ แต่เมื่อนายเอนกเอามือไปแตะก็เกิดระเบิดขึ้น ระเบิดอีกลูกหนึ่งที่บรรจุอยู่ในถังแก๊สเช่นเดียวกันได้ถูกทิ้งไว้ในพุ่มไม้ มีรายงานข่าวว่าผู้ต้องสงสัยสองรายได้รับสารภาพกับตำรวจ โดยกล่าวว่าพวกเขาทำไปเพราะรู้สึกไม่พอใจต่อการปฏิบัติแบบสองมาตรฐานของรัฐบาลต่อกลุ่มคนเสื้อแดงและต่อการสลายการชุมนุม พวกเขาบอกว่าทำไปด้วยความริเริ่มของตนเอง⁵⁸

ต่อมาในวันที่ 25 มิถุนายน มีการพบระเบิดแสวงเครื่องขนาดเล็กที่บรรจุดินปืนในท่อพีวีซีอยู่ที่บริเวณ ใกล้ตู้โทรศัพท์ที่จังหวัดอุดรธานี⁵⁹ ในวันที่ 27 มิถุนายน ถังเก็บน้ำมันเปล่าซึ่งสามารถสูบน้ำมันได้ถึงห้าลิตรในกรมพลธิการทหารบก จังหวัดนนทบุรี ถูกยิงด้วยระเบิดอาร์พีจีสองลูก แรงระเบิดสร้างความเสียหายเล็กน้อยแต่ถังนั้นไม่ได้ถูกใช้งาน⁶⁰ ทั้งนี้ไม่มีข้อมูลชัดเจนว่าการวางระเบิดและการยิงระเบิดอาร์พีจีใส่ถังน้ำมันมีความเกี่ยวข้องกับคนเสื้อแดงหรือไม่ กรณีระเบิดที่พรรคภูมิใจไทยชี้ให้เห็นว่ามวลชนเสื้อแดงบางคนอาจจะตัดสินใจปฏิบัติการตอบโต้รัฐด้วยตนเองโดยโจมตีเป้าหมายที่เชื่อมโยงกับรัฐบาล

III. ความล้มเหลวของการเจรจา

มีความพยายามหลายครั้งผ่านหลายช่องทางในการนำรัฐบาลกับคนเสื้อแดงมาเจรจาทันทีข้อตกลงทางการเมือง จนกระทั่งวันที่สุดท้ายก่อนที่รัฐบาลจะตัดสินใจส่งกองกำลังเข้าไปยังที่ชุมนุมหลักของกลุ่มคนเสื้อแดง แต่ความพยายามทั้งหมดไม่อาจหยุดยั้งความรุนแรงได้

รัฐบาลแต่งตั้งนายกรณ์ศักดิ์ สภาวสุ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นตัวกลางในการติดต่อกับฝ่ายเสื้อแดงเมื่อการชุมนุมเริ่มต้นขึ้นในช่วงต้นเดือนมีนาคม⁶¹ กลุ่มแรกที่เสนอตัวเข้ามาช่วยเป็นคนกลางในการเจรจาระหว่างรัฐบาลกับ นปช.คือ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)⁶² ในวันที่ 18 มีนาคม รัฐบาลตอบตกลงข้อเสนอของ กสม. แต่ทาง นปช.ปฏิเสธข้อเสนอโดยทันที ทักษิณกล่าวหา กสม.ว่าขาดความเป็นกลางเพราะ กสม.จัดแถลงข่าวร่วมกับนายเอกสิทธิ์ในค่ายทหารของกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์⁶³ การเจรจารอบแรกที่ได้มีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 28 มีนาคมโดยผ่านการประสานงานโดยสถาบันพระปกเกล้า ผลการพูดคุยไม่มีข้อยุติ⁶⁴ และทาง นปช. ได้เรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภาภายใน 15 วัน การพูดคุยรอบที่สองมีขึ้นในวันถัดมา นายเอกสิทธิ์เสนอว่าจะลงจากอำนาจภายในเวลาเก้าเดือน ซึ่งสั้นกว่ากำหนดครบวาระของรัฐบาลประมาณหนึ่งปี แต่ทาง นปช.ก็ปฏิเสธข้อเสนอ⁶⁵

⁵⁸ “รวบ กำพล-เดชพล ต้องสงสัยบ่มภูมิใจไทย ปลูกผู้หญิงชื้ออ้อ อ้างทำไปเพราะไม่พอใจรัฐบาลสลายม็อบแดง”, *มติชน* (ออนไลน์), 25 มิถุนายน 2553; “Blast Hits near Bhumjaitai HQ”, *Bangkok Post*, 23 June 2010 เหตุที่พรรคภูมิใจไทยตกเป็นเป้าหมายอาจจะเกี่ยวเนื่องกับนายเนวิน ชิดชอบ หนึ่งในสมาชิกที่มีอิทธิพลของพรรค เขาเป็นนักการเมืองที่ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองที่ต่อมาแยกตัวเองออกจากทักษิณและนำกลุ่ม สส.จากพรรคพลังประชาชนไปร่วมรัฐบาลกับพรรคประชาธิปัตย์ในเดือนธันวาคม 2551

⁵⁹ “Police Find Bombs in Bangkok, Udon Thani”, *Bangkok Post*, 25 June 2010.

⁶⁰ “Disuse Army Oil Depot Attacked”, *Bangkok Post* (online), 28 June 2010 มีเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2553 มีการยิงระเบิดอาร์พีจีใส่ถังเก็บน้ำมันของบริษัทแทปไลน์ในจังหวัดปทุมธานี ระเบิดทำให้เกิดรูที่ถังน้ำมันที่ไซ้บรรจุน้ำมันขนาด 22 ลิตรที่ใช้สำหรับเครื่องบิน น้ำมันที่ไหลออกมาทำให้เกิดไฟลุกไหม้แต่ถูกดับได้ทันท่วงทีดู “Failed Sabotage Attempt at Fuel Terminal Forces Urgent Boost in Security”, *The Nation*, 22 April 2010.

⁶¹ โครนิสกรู๊ปสัมภาษณ์, นักวิชาการที่ใกล้ชิดกับนายกรัฐมนตรี, 12 มีนาคม 2553

⁶² “นายกรัฐมนตรีพร้อมเจรจาสันติภาพแต่ต้องอยู่บนเงื่อนไขการชุมนุมที่อยู่ภายใต้กติกาของกฎหมาย”, สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (www.pm.go.th/blog/13418), 18 มีนาคม 2553

⁶³ “ทักษิณโพนอินชอบคุณทอม ดันดีขึ้นเวทีแดง”, *คมชัดลึก*, 19 มีนาคม 2553

⁶⁴ “เจรจายกแรกล้ม อีกวันนี้ มาร์คยอมจับเขาเจอกับนปช. แต่ตกลงไม่ได้เรื่องยุบสภาฯ เคยบึ้งหลังกองทัพบีบคุย”, *ข่าวสดรายวัน*, 29 มีนาคม 2553 ตัวแทนฝ่ายรัฐบาลประกอบด้วยนายเอกสิทธิ์ นายกรณ์ศักดิ์ สภาวสุ เลขาธิการ และนายธานี ศักดิ์เศรษฐ์ รองเลขาธิการ พรรคประชาธิปัตย์ ในขณะที่ตัวแทนฝ่ายเสื้อแดงประกอบด้วย นายวีระ มุสิกพงศ์ ประธาน นปช. นายจตุพร พรหมพันธุ์ และนายแพทย์เหวง โตจิราการ

⁶⁵ “เจรจายกแรกล้ม แดงระดมใหญ่ไม่มาร์ค”, *ข่าวสดรายวัน*, 30 มีนาคม 2553

สถานการณ์ตึงเครียดขึ้นภายหลังเหตุการณ์ในวันที่ 10 เมษายนซึ่งได้มี “ชายชุดดำ” ปรากฏตัวขึ้น รัฐบาลใช้มาตรการที่รุนแรงมากขึ้นกับคนเสื้อแดงด้วยการกล่าวหาว่ามี “ผู้ก่อการร้าย” อยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุม อย่างไรก็ตาม ยังคงมีการเจรจาพูดคุยกันอย่างต่อเนื่องหลังจากในเรื่องการกำหนดวันยุบสภากับการอนุญาตให้ประกันตัวแกนนำเสื้อแดงที่ถูกตั้งข้อหาคดีอาญา⁶⁶ พอถึงปลายเดือนเมษายน กอร์ปศักดิ์ประกาศว่าเขาได้ยุติบทบาทเป็นตัวกลางในการเจรจา⁶⁷ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครซึ่งได้เข้าไปเจรจากับแกนนำ นปช. ในเรื่องการจัดพื้นที่รอบการประชุมได้เป็นตัวกลางในการพูดคุยช่วงสั้นๆ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์กล่าวว่านายทศพร อภิสิทธิ์มอบหมายอย่างเป็นทางการในวันที่ 23 เมษายนให้เขาเป็นผู้เจรจากับแกนนำคนเสื้อแดง แต่ไม่ถึง 24 ชั่วโมงให้หลังก็บอกให้เขาหยุดโดยไม่มีเหตุผลที่ชัดเจน⁶⁸ ต่อมาคนเสื้อแดงก็ได้ขยายข้อเรียกร้องเส้นตายวันยุบสภาจาก 15 วันเป็น 30 วัน⁶⁹ นายอภิสิทธิ์ปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่ากรอบเวลายุบสภาควรจะต้องพิจารณาความเห็นของคนไทยส่วนใหญ่ด้วย มิใช่เฉพาะกลุ่มคนเสื้อแดง⁷⁰ กลุ่มองค์กรประชาสังคมอื่นๆ พยายามที่จะจัดให้มีการเจรจาขึ้นอีกเมื่อแนวโน้มของการสลายการชุมนุมเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ แต่ก็ประสบความสำเร็จล้มเหลว ในวันที่ 30 เมษายน โครซิกรู๊ปได้ออกแถลงการณ์เตือนว่าความแตกแยกในประเทศไทยจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนจากคนกลางภายนอกประเทศ⁷¹

การออกมาประกาศ “โรดแมป” ว่าด้วยการปรองดองแห่งชาติของนายทศพร อภิสิทธิ์ ในวันที่ 3 พฤษภาคมก่อให้เกิดความหวังขึ้นอีกครั้งหนึ่งว่าการชุมนุมอาจยุติได้อย่างสันติ แต่สิ่งที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ว่า นปช.ยอมรับข้อเสนอ “โรดแมป” ในเชิงหลักการเท่านั้น แต่ความขัดแย้งภายในหมู่แกนนำว่าจะยุติการชุมนุมหรือไม่และอย่างไร ทำให้เป็นประเด็นที่รัฐบาลนำไปกล่าวหาคนเสื้อแดงว่าเป็นยุทธวิธีซื้อเวลา อภิสิทธิ์ถอนข้อเสนอแผนปรองดองในวันที่ 12 พฤษภาคม⁷² กองกำลังทหารได้เริ่มปฏิบัติการยึดคืนพื้นที่บริเวณราชประสงค์ในวันถัดมา ในขณะที่กลุ่มวุฒิสมาชิกนำโดย พล.อ.เลิศรัตน์ รัตนวานิชได้พยายามเป็นครั้งสุดท้ายในวันที่ 18 พฤษภาคมที่จะเป็นตัวกลางการเจรจา หลังจาก พล.อ.เลิศรัตน์ได้พูดคุยกับแกนนำ นปช. ในที่ชุมนุม แกนนำ นปช. ได้ตกลงที่จะประกาศ “หยุดยิงในเวลา 6 โมงเย็น” และกลับมาเจรจาใหม่ อภิสิทธิ์กล่าวว่าเขาได้บอกกับกลุ่มวุฒิสมาชิกไปแล้วว่าการพูดคุยจะไร้ผลตราบใดที่ฝ่ายเสื้อแดงยังคงยิงระเบิดอยู่⁷³

โดยหลักแล้ว การเจรจาล้มเหลวเพราะขาดความไว้วางใจและเจตจำนงที่แท้จริงของทั้งสองฝ่าย ความแตกแยกและไม่เป็นเอกภาพในหมู่แกนนำคนเสื้อแดงเป็นประเด็นที่ควรจะถูกกำหนดด้วย ข้อเสนอของรัฐบาลที่จะจัดการเลือกตั้งในวันที่ 14 พฤศจิกายนนับว่าสมเหตุสมผลและน่าจะเป็นที่ยอมรับได้สำหรับกลุ่มคนเสื้อแดง แต่โอกาสก็ผ่านเลยไปเพราะความเห็นที่ไม่ลงรอยกันภายในกลุ่ม กลุ่มคนเสื้อแดงมีอารมณ์คุกรุ่นหลังจากผ่านการชุมนุมมานานนับเดือนและการต่อสู้อันขมขื่นเป็นแรมปี บวกกับการสูญเสียเพื่อนร่วมขบวนการพวกเขาส่วนใหญ่ไม่ไว้วางใจคำมั่นสัญญาของรัฐบาลและต้องการให้มีการยุบสภาทันที แกนนำสายพิราบประสบความสำเร็จมากในการหว่านล้อมให้มวลชนยอมรับข้อเสนอ เพราะมวลชนกลัวว่าเมื่อกลับบ้านไปแล้วจะถูกปราบปรามโดยรัฐบาล⁷⁴ ในส่วนของรัฐบาลเองก็ไม่ควรรีบร้อนในการปฏิเสธความพยายามของกลุ่มวุฒิสมาชิกที่จะทำให้เกิดการเจรจาและหันไปเร่งสลายกลุ่มผู้ชุมนุม ถ้าหากมีความพยายามร่วมกันมากกว่านี้ในการหาหนทางแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติ รวมถึงการมีความอดทนอดกลั้นมากขึ้น ก็อาจจะสามารถช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการนองเลือดขึ้น

⁶⁶ โครซิกรู๊ปสัมภาษณ์, กลุ่มองค์กรประชาสังคมที่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกรเจรจา, เมษายน-พฤษภาคม 2553

⁶⁷ “กอร์ปศักดิ์รับนายทศพร เปลี่ยนคนเจรจानปช.”, *โพสต์ทูเดย์*, 24 เมษายน 2553

⁶⁸ Haseenah Koyakutty, “Revelations of a Thai Crisis Mediator”, *Asia Times Online*, 29 April 2010. มีรายงานว่า ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ได้พบกับทักษิณในช่วงกลางเดือนเมษายนที่บรูไน ซึ่งในการพบกันครั้งนั้น ทักษิณเจรจาก่อนหนังสือเดินทางราชการและขอเข้าถึงทรัพย์สินจำนวนหลายหมื่นล้านบาทของคนที่ไม่ได้ถูกศาลฎีกาสั่งยึด การพูดคุยเจรจาดังกล่าวนี้จัดขึ้นโดยคนกลางที่เป็นสมาชิกรัฐสภาของสวีเดนท่านหนึ่ง ดู Shawn W. Crispin, “Abhisit’s Democratic Choice”, *Asia Times Online*, 12 June 2010.

⁶⁹ โครซิกรู๊ปสัมภาษณ์, ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร, ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร, กรุงเทพฯ, 4 พฤษภาคม 2553

⁷⁰ “Thailand PM Rejects Protesters’ Offer”, *BBC*, 24 April 2010.

⁷¹ โครซิกรู๊ป, Crisis Risk Alert: Thailand (เตือนความเสี่ยงความขัดแย้ง : ประเทศไทย) เผยแพร่ 30 เมษายน 2553

⁷² “No Elections on Nov 14, Abhisit Confirms”, *The Nation*, 14 May 2010.

⁷³ คำชี้แจงของนายทศพร อภิสิทธิ์ต่อสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันต่อคณะทูตและตัวแทนหอการค้าต่างประเทศ วันที่ 29 พฤษภาคม 2553

⁷⁴ โครซิกรู๊ปสัมภาษณ์, จรัล ดิษฐาอภิชัย และหวาง ไฉจิราการ, แกนนำ นปช., 13 พฤษภาคม 2553

IV. กลุ่มชนชั้นนำ

การต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันระหว่างชนชั้นนำกษัตริย์นิยมกับทักษิณ เป็นแก่นกลางของวิกฤตทางการเมือง กลุ่มคนสี่กลุ่มที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการปกป้องค้ำจุนฝ่ายชนชั้นนำ คือ องคมนตรี ซึ่งเป็นคณะที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ กองทัพซึ่งมองว่าตนเองเป็นผู้ปกป้องรักษาชาติไทย ศาลซึ่งนับจากปี 2549 ได้มีคำพิพากษาหลายคดีที่ทำให้อิทธิพลของทักษิณถูกลดทอน และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือ “กลุ่มเสื้อเหลือง” ซึ่งโดยหลักแล้วเป็นขบวนการกษัตริย์นิยม

ก. องคมนตรี

คณะองคมนตรี โดยเฉพาะประธานองคมนตรี พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ กลายเป็นสัญลักษณ์ของเครือข่ายอำนาจที่ทักษิณและคนเสื้อแดงมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลง นายคันแคน แมคคาร์โกนักวิชาการที่มีชื่อเสียงได้กล่าวว่า พล.อ.เปรม ซึ่งอายุ 89 ปีในปัจจุบัน มีอิทธิพลอย่างมากในการเมืองไทย พล.อ. เปรม อดีตผู้บัญชาการทหารบก และต่อมาเป็นนายกรัฐมนตรีในช่วงปี 2523-2531 ได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของ “เครือข่ายสถาบันกษัตริย์” (network monarchy) พระมหากษัตริย์ทรงแสดงพระราชประสงค์ทางการเมืองผ่านเครือข่ายบุคคลเหล่านี้ ดังเช่น องคมนตรีและนายทหารที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัย ตั้งแต่ทศวรรษ 2520 พระมหากษัตริย์ทรงมีฐานะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจทางการเมืองในห้วงเวลาวิกฤต และทรงเป็นแหล่งที่มาหลักของความชอบธรรมแห่งชาติ พระองค์ยังทรงมีบทบาทเป็นผู้ให้ความเห็น คำตักเตือน และมีบทบาทในการกำหนดวาระแห่งชาติ⁷⁵

ความตึงเครียดก่อตัวขึ้นเมื่อทักษิณพยายามอย่างเป็นระบบที่จะสถาปนาอำนาจและเบียดขับเครือข่ายอำนาจของชนชั้นนำ ซึ่งก่อให้เกิดแรงต้านกลับ⁷⁶ ในเดือนมิถุนายน 2549 ทักษิณกล่าวหาว่า “ผู้มีบารมี” กำลังพยายามใช้ “อำนาจนอกรัฐธรรมนูญ” กดดันให้เขาตั้งรัฐบาลรักษาการชั่วคราวและแก้ไขรัฐธรรมนูญก่อนที่จะจัดการเลือกตั้ง⁷⁷ ทักษิณปฏิเสธและดูเหมือนว่าการขัดขืนนั้นได้นำไปสู่

การรัฐประหารในเดือนกันยายน 2549 สามปีต่อมาทักษิณได้ตอบโต้ฝ่ายชนชั้นนำในขณะที่เขาอยู่ต่างประเทศด้วยการเปิดเผยผ่านทางวิดีโอถึงกับผู้สนับสนุนเสื้อแดงหลายพันคนของเขาที่ชุมนุมอยู่ในกรุงเทพฯ ว่า “ผู้มีบารมี” ที่เขากล่าวถึงนั้นก็คือ พล.อ.เปรม⁷⁸

แม้ว่า พล.อ. เปรมได้ปฏิเสธว่าตนไม่ได้อยู่เบื้องหลังการรัฐประหารปี 2549 ทว่าความจริงที่ว่าสมาชิกองคมนตรีอย่าง พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลชั่วคราวที่ตั้งขึ้นภายหลังการรัฐประหารก็เป็นสิ่งหนึ่งที่บ่งบอกโดยนัยถึงการสนับสนุนจากสถาบันกษัตริย์ นายพอล แชนด์ลีย์ นักข่าวซึ่งเป็นผู้เขียนหนังสือต้องห้ามเรื่อง *The King Never Smiles* ได้กล่าวว่า เหตุผลหลักต้นตอสำคัญของการรัฐประหารปี 2549 ก็คือประเด็นเรื่องการสืบสันตติวงศ์⁷⁹ ฝ่ายชนชั้นนำเกรงว่าทักษิณจะมีอิทธิพลอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านรัชกาลจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันไปยังรัชทายาท คือ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร และถ้าอำนาจของทักษิณเพิ่มสูงขึ้น เขาอาจจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายอำนาจในหมู่ชนชั้นนำ แชนด์ลีย์ชี้ว่าการรัฐประหารในปี 2549 (รวมทั้งการรัฐประหารครั้งก่อนๆ) คือ การ “สร้างความมั่นใจว่าพันธมิตรระหว่างกองทัพกับสถาบันกษัตริย์นั้นแข็งแกร่งและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในภาวะที่ต้องเผชิญกับการทำทลายทางการเมือง”⁸⁰

⁷⁸ “ทักษิณขัดเปรม คนมีบารมีนอกรชน.ทำเจ้านายเสื่อมเสีย-อัดสุรยุทธ์บงการรัฐประหาร แนะล้างไฟ”, *มติชน* (ออนไลน์), 28 มีนาคม 2552

⁷⁹ ดู Paul M. Handley, *The King Never Smiles* (New Haven, London, 2006). หนังสือเล่มนี้เขียนโดยอดีตผู้สื่อข่าววิทยุสารฟาร์อีสเทิร์น อีโคโนมิกรีวิว ประจำกรุงเทพฯ เป็นหนังสือพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ทางภาษาไทยเห็นว่าหนังสือเล่มนี้ไม่เหมาะสมที่จะจำหน่ายในประเทศ

⁸⁰ Paul Handley, “What the Thai Coup was Really About”, *Asia Sentinel*, 6 November 2006. www.asiasentinel.com/index.php?option=com_content&task=view&id=249&Itemid=31.

นายธงชัย วินิจจะกูล นักประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงประจำมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน-เมดิสันเรียกการรัฐประหาร 2549 ว่า “รัฐประหารกษัตริย์นิยม” ดู Thongchai Winichakul, “Toppling Democracy”, *Journal of Contemporary Asia*, 38, no. 1 (February 2008), p. 30.

⁷⁵ Duncan McCargo, “Network Monarchy and Legitimacy”, *The Pacific Review*, 18, no. 4 (December 2005), pp. 499-519.

⁷⁶ McCargo, *ibid*, p. 500.

⁷⁷ “ทักษิณขัด คนมีบารมี ทำบ้านเมืองวุ่น”, *กรุงเทพธุรกิจ*, 30 มิถุนายน 2549

ทักษิณถูกกล่าวหาว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์และต้องการสถาปนาสาธารณรัฐ ซึ่งเป็นข้อกล่าวหาที่เขาปฏิเสธ⁸¹ เขาได้กลับว่าการเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองของ พล.อ.เปรมต่างหากที่เป็นการสร้างอันตรายต่อสถาบันกษัตริย์ซึ่งควรที่จะยกไว้เหนือการเมือง⁸²

ข. กองทัพ

ความขัดแย้งทำให้กองทัพซึ่งโดยประเพณีแล้วเป็นผู้พิทักษ์ราชบัลลังก์แตกแยกตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงต่ำสุด การที่ทักษิณสนับสนุนเพื่อนร่วมรุ่นของเขาให้มีตำแหน่งที่ใหญ่โตขึ้นในกองทัพแทนที่จะเลือกคนที่ทางชนชั้นนำสนับสนุน ทำให้หลายคนเกิดความไม่พอใจ โดยเฉพาะ พล.อ.เปรมที่ก่อนหน้านี้เคยมีอิทธิพลในการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารระดับผู้บังคับบัญชา ในทางกลับกัน นายทหารที่ได้รับการแต่งตั้งจากการสนับสนุนของทักษิณก็รู้สึกโกรธแค้น หลังจากทักษิณถูกขับออกจากอำนาจและพวกเขาถูกปลดจากตำแหน่งและถูกแทนที่ด้วยนายทหารที่คณะรัฐประหารไว้วางใจ⁸³

ในเดือนตุลาคม 2550 พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา แม่ทัพภาคที่ 1 ซึ่งเข้าร่วมการยึดอำนาจในปี 2549 ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการทหารบก⁸⁴ บางคนเกรงว่าแนวร่วมของทักษิณในกองทัพซึ่งไม่พอใจการถูกโยกย้ายที่พวกเขาบอกว่าไม่เป็นธรรมอาจพยายามก่อรัฐประหารอีกครั้ง พล.อ.อนุพงษ์ปฏิเสธหลายครั้งถึงโอกาสในการเกิดรัฐประหาร เขาได้จัดวางคนที่เขาไว้วางใจในตำแหน่งผู้บังคับกองพันในหน่วยหลักๆ ซึ่งมักจะถูกใช้ในการทำรัฐประหารเพื่อสร้างความมั่นใจว่าผู้บังคับหน่วยเหล่านี้จะไม่เคลื่อนไหวออกมาต่อต้านเขา แม้ว่านายทหารกลุ่มที่สนับสนุนทักษิณอาจจะไม่สามารถโค่นล้มฝ่ายที่กุมอำนาจในกองทัพได้ แต่สัญญาณของความแตกแยกภายในก็

ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด ในช่วงสองเดือนของการชุมนุม แกนนำเสื้อแดงอ้างว่านายทหาร “แดงโม” ซึ่งสนับสนุนการต่อสู้ของคนเสื้อแดงคอยป้อนข่าวการปฏิบัติการของรัฐบาลให้พวกเขา ส่วนนายทหารระดับล่างซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นล่างและมีพื้นเพเป็นคนชนบทก็มีความเห็นอกเห็นใจคนเสื้อแดง ในภาคเหนือและภาคอีสานซึ่งเป็นฐานที่มั่นของขบวนการเสื้อแดง นายทหารเหล่านี้จะดำเนินการตามคำสั่งที่ได้รับมาอย่างแข็งขันเพื่อเปิดช่องให้ผู้ชุมนุมเคลื่อนไหวได้ แม้จะไม่ได้ออกหน้าสนับสนุนผู้ชุมนุมอย่างแข็งขันก็ตาม⁸⁵

ผู้สังเกตการณ์และนายทหารบางคนในกองทัพเชื่อว่าทหาร “แดงโม” อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับกรยิงระเบิดโจมตีในเหตุการณ์วันที่ 10 เมษายน ทั้งนี้กองกำลังที่ปฏิบัติการในพื้นที่ซึ่งสูญเสียผู้บังคับบัญชาจากเหตุการณ์ระเบิดมาจากกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ หรือที่เรียกอย่างไม่เป็นทางการว่า “บูรพาพยัคฆ์” ซึ่งมีฐานปฏิบัติการอยู่ที่จังหวัดปราจีนบุรี ในหลายปีที่ผ่านมา นายทหารระดับสูงหลายคนจากหน่วยนี้ได้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในกองทัพ ซึ่งรวมถึง พล.อ.อนุพงษ์ด้วย ซึ่งได้สร้างความไม่พอใจให้กับเหล่านายทหารที่สังกัดหน่วยอื่น โดยเฉพาะกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ หรือที่เรียกกันว่า “วงศ์เทวีญู” ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งก่อนหน้านี้มักจะได้รับ การเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ในกองทัพ นายทหารระดับสูงบางนายในกลุ่มวงศ์เทวีญูมีความใกล้ชิดกับทักษิณและมีโอกาสที่จะได้รับตำแหน่งสำคัญในกองทัพหากข่าวการเมืองฝ่ายทักษิณกลับมาครองอำนาจ นักวิเคราะห์บางคนจึงมองเหตุการณ์วันที่ 10 เมษายนว่าเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งในกองทัพระหว่างกลุ่มบูรพาพยัคฆ์กับวงศ์เทวีญู⁸⁶

การแต่งตั้งผู้บัญชาการทหารบกคนใหม่แทนที่ พล.อ.อนุพงษ์ซึ่งจะเกษียณอายุในเดือนกันยายน 2553 จะเป็นจุดสำคัญในการสร้างความมั่นใจว่ากองทัพจะยังคงเป็นฐานสนับสนุนของกลุ่มชนชั้นนำ ในขณะที่รัฐบาลอภิสิทธิ์กำลังพิจารณากำหนดวันเลือกตั้งล่วงหน้า ประเด็นสำคัญที่เป็นข้อห่วงใยก็คือห้วงเวลาของการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารและการผ่านงบประมาณประจำปี รัฐบาลต้องการอยู่ในอำนาจไปจนถึงสิ้นเดือนกันยายนอย่างน้อยเพื่อจะจัดการ

⁸¹ Richard Lloyd Parry, “Thaksin Shinawatra: the Full Transcript of his Interview with The Times”, *The Times* (online), 9 November 2009. บทสัมภาษณ์ชิ้นนี้สร้างกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก และทางการไทยได้บล็อกหน้าเว็บของบทสัมภาษณ์ชิ้นนี้

⁸² ทักษิณกล่าวถึงประเด็นนี้ในวิดีโอлингค์ที่อ้างถึงไปแล้วข้างต้น ดู “ทักษิณซัดเปรม คนมีบารมี นอก ธรรม.ทำเจ้านายเสื่อมเสีย – อัดสุรยุทธ์บงการรัฐประหาร เนะล้างไฟ”, *มติชน* (ออนไลน์), 28 มีนาคม 2552

⁸³ โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์, นายพลทหารเกษียณอายุ, กรุงเทพฯ, 25 พฤษภาคม 2553

⁸⁴ ถึงแม้ว่าอนุพงษ์ซึ่งเป็นอดีตผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ (ทหารเสือราชินี) จะเป็นเพื่อนร่วมรุ่นของทักษิณ แต่เขาไม่เคยถูกมองว่าอยู่ฝ่ายสนับสนุนทักษิณ

⁸⁵ โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์, นายทหารระดับสูง, นครราชสีมา, 27 พฤษภาคม 2553

⁸⁶ โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์, นายทหารระดับสูง, 14 เมษายน 2553; นักข่าวอาวุโสสายทหาร, 29 มิถุนายน 2553; “เบื้องหลัง 10 เมษายน ถล่ม บูรพาพยัคฆ์”, *มติชนสุดสัปดาห์*, ปีที่ 30, ฉบับที่ 1549, 23 - 29 เมษายน 2553

การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารประจำปีให้สำเร็จก่อน พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา รองผู้บัญชาการทหารบก เป็นตัวเลือกแรกของฝ่ายชนชั้นนำ ซึ่งถ้าหากเขาได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการทหารบก เขาจะสามารถอยู่ในตำแหน่งไปอีกถึงสี่ปี เพราะมีกำหนดเกษียณอายุในปี 2557 พล.อ.ประยุทธ์เป็นนายทหารที่เติบโตมาในหน่วยบูรพาพยัคฆ์ เขาเข้ารับราชการเป็นเวลาหลายปีในกรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ (ทหารเสือพระราชินี) ซึ่งสังกัดกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์⁸⁷

นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญในปี 2475 มีความพยายามก่อการรัฐประหารทั้งที่สำเร็จและล้มเหลวรวมสิบแปดครั้ง บทบาทของทหารในการเมืองถดถอยลงหลังจากเหตุการณ์ลือชื่อของประชาชนในเดือนพฤษภาคม 2535 ซึ่งนำไปสู่การโค่นล้มรัฐบาลที่สนับสนุนโดยกองทัพ ในช่วงนั้นผู้คนจำนวนมากเชื่อว่ายุคแห่งการรัฐประหารได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่การกำจัดทักษิณในปี 2549 ได้เปิดโอกาสให้ทหารกลับมามีบทบาทอีกครั้ง และอิทธิพลทางการเมืองของกองทัพก็ขยายตัวขึ้นอย่างมากนับจากนั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับตำรวจได้ถดถอยลงจากการที่องค์กรทั้งสองถูกการเมืองแทรกแซงในภาวะความขัดแย้งแบ่งสี รัฐบาลอภิสิทธิ์ใช้กองทัพในการควบคุมดูแลการชุมนุม เพราะไม่ไว้วางใจตำรวจซึ่งถูกมองว่ามีความเห็นอกเห็นใจกลุ่มเสื้อแดง รัฐบาลกล่าวหาตำรวจว่าได้ขัดขวางคำสั่งของรัฐบาลอย่างเจียมๆ⁸⁸ เจ้าหน้าที่รัฐบาลระดับสูงรายหนึ่งบรรยายถึงสภาพที่ “รัฐบาลไม่สามารถสั่งการอะไรใครได้” เพราะตำรวจทำตัวเหมือนเป็น “รัฐเอกเทศ”⁸⁹ มีการ

⁸⁷ โครนิสกรุปสัมภาษณ์, นายพลทหารเกษียณอายุ, กรุงเทพฯ, 25 พฤษภาคม 2553

⁸⁸ ในภาคอีสาน ตำรวจบางคนได้ให้ความช่วยเหลือแก่คนเสื้อแดง ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือเรื่องการเดินทางและการรักษาความปลอดภัยให้กับแกนนำ นปช. การส่งเสบียงและลำเลียงคนเข้าไปยังที่ชุมนุมในกรุงเทพฯ และสอนคนเสื้อแดงว่าจะหลบเลี่ยงด่านของทหารได้อย่างไร นายตำรวจบางคนมองว่าขบวนการเสื้อแดงจะสามารถเปลี่ยนแปลงองค์กรตำรวจซึ่งจ่ายเงินเดือนค่าและเต็มไปด้วยการคิดสินบนและคอร์รัปชัน พวกเขาต้องการเห็นการเลื่อนขั้นที่วางอยู่บนฐานของคุณธรรมความสามารถ มิใช่สายสัมพันธ์ส่วนตัว โครนิสกรุปสัมภาษณ์, นายตำรวจและผู้ชุมนุมเสื้อแดง, กรุงเทพฯ และนครราชสีมา, พฤษภาคม-มิถุนายน 2553

⁸⁹ โครนิสกรุปสัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่รัฐบาลระดับสูง, กรุงเทพฯ, 28 มิถุนายน 2553

เรียกขานตำรวจว่าเป็น “มะเขือเทศ” เพื่อปกป้องบอกถึงการเป็นคนเสื้อแดง ในขณะที่ตำรวจหลายนายยังคงกล่าวถึงเหตุการณ์วันที่ 7 ตุลาคม 2551 ด้วยความขมขื่น เมื่อพวกเขาได้รับคำสั่งจากรัฐบาลสมชาย วงศ์สวัสดิ์ให้ดูแลความปลอดภัยบริเวณรัฐสภา ซึ่งกลุ่มเสื้อเหลืองกำลังชุมนุมอยู่ การปะทะที่ยาวนานเกือบทั้งวันส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตสองราย บาดเจ็บ 400 ราย ตำรวจถูกประณามว่าทำร้ายประชาชนผู้บริสุทธิ์ และต่อมานายตำรวจระดับสูงห้ารายได้ถูกตั้งข้อหาในคดีอาญาจากการกำกับปฏิบัติการในครั้งนั้น⁹⁰

ค. สถาบันตุลาการ

การใช้อำนาจตุลาการและการดำเนินคดีทางกฎหมายที่ดูเหมือนมีลักษณะเลือกปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะทำลายฐานอำนาจทางการเมืองของทักษิณ การใช้อำนาจตุลาการในการสร้างอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในภาวะความขัดแย้งครั้งนี้เป็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน คำตัดสินหลายครั้งของศาลที่เกี่ยวข้องกับทักษิณและพวกทำให้คนเสื้อแดงมองว่าฝ่ายตุลาการใช้อำนาจแบบ “สองมาตรฐาน” ดังที่กล่าวข้างต้นฝ่ายตุลาการได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการทางการเมืองเมื่อเดือนพฤษภาคม 2549 ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานคำแนะนำต่อคณะผู้พิพากษาให้ช่วยแก้ไขวิกฤตทางการเมือง หลังจากนั้นก็มี การตัดสินในคดีอื่นๆ ดังต่อไปนี้

- ในเดือนเมษายน 2549 ศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองตัดสินให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะ
- ในเดือนพฤษภาคม 2550 ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคไทยรักไทยในข้อหาทำผิด พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง⁹¹

⁹⁰ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตั้งข้อหาคดีอาญากับนายตำรวจระดับสูง 5 นาย ซึ่งรวมถึง พล.ต.อ.พัชรวาท วงษ์สุวรรณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ที่ทำหน้าที่ในการดูแลสั่งการการสลายการชุมนุม นอกจากนี้ ยังมีการตั้งข้อหาเดียวกันนี้กับนายทศ สมชาย วงศ์สวัสดิ์ และรองนายทศ ชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้น ดู “NACC Hits Somchai and Chavalit with Criminal Suits”, *Bangkok Post*, 17 March 2009.

⁹¹ กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยว่าจ้างพรรคขนาดเล็กให้ลงสมัครในการเลือกตั้งเมื่อเดือนเมษายน 2549 เพื่อหลีกเลี่ยงข้อกำหนดในกฎหมายเลือกตั้งที่ระบุว่า ในเขตที่มีผู้สมัครเพียงคนเดียว ผู้สมัครจะต้องได้คะแนนเสียงเกินร้อยละ 20 จึงจะได้รับการเลือกตั้ง

- ในเดือนกันยายน 2551 ศาลรัฐธรรมนูญถอดถอนนายรัฐมนตรีสมัครจากตำแหน่งด้วยความผิดเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนจากการที่เขาได้รับเงินค่าตอบแทนการจัดรายการอาหารขณะดำรงตำแหน่ง
- ในเดือนตุลาคม 2551 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตัดสินจำคุกทักษิณเป็นเวลาสองปีในข้อหาผลประโยชน์ทับซ้อนกรณีการซื้อขายที่ดิน⁹²
- ในเดือนธันวาคม 2551 ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคพลังประชาชนด้วยข้อหาทุจริตการเลือกตั้ง
- ในเดือนกุมภาพันธ์ 2551 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตัดสินว่าทักษิณใช้อำนาจในตำแหน่งเพื่อสร้างความร่ำรวยให้กับตนเองและสั่งให้ยึดทรัพย์สินของเขาเป็นจำนวน 46,000 ล้านบาทจากจำนวนที่ถูกอายัดไว้ทั้งสิ้น 76,600 ล้านบาท⁹³

ในขณะที่นักสังเกตการณ์บางคนชื่นชมคำตัดสินเหล่านี้ โดยมองว่าเป็นการใช้อำนาจแบบตุลาการวิวัฒน์ซึ่งจำเป็นต่อการแก้ไขวิกฤตทางการเมือง แต่ก็มีความวิตกกังวลบางท่านเตือนว่าคำตัดสินเหล่านี้ได้บิดเบือนหลักการพื้นฐานทางกฎหมาย บทบาทของฝ่ายตุลาการในช่วงหลายปีที่ผ่านมากำลังทำลายความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือขององค์กรตุลาการในระยะยาว กลุ่มห้าอาจารย์คณะนิติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นำโดย ดร. วรเจตน์ ภาคีรัตน์ ได้วิพากษ์วิจารณ์คำตัดสินของศาลที่เกี่ยวกับทักษิณหลายกรณีด้วยกัน

ในกรณีการเลือกตั้งปี 2549 วรเจตน์โต้แย้งว่าไม่พบว่ามีกรณีฝ่าฝืนข้อกำหนดในการเลือกตั้งอย่างร้ายแรงจนถึงขั้นที่จะประกาศให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะ ศาลได้ตัดสินให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะด้วยเหตุผลว่าได้ดำเนินการอย่างรีบเร่งเกินไปและตำแหน่งของคูหาหย่อนบัตรไม่ปฏิบัติตามหลักการที่ว่าการลงคะแนนต้องกระทำโดยลับ⁹⁴ วรเจตน์เรียกคำตัดสินยุบพรรคไทยรักไทยเมื่อปี 2550 ว่าเป็น “ประกาศคณะรัฐประหารในรูปคำวินิจฉัย” เขาชี้ว่าคณะรัฐประหารเลือกที่จะ

ยุบพรรคของทักษิณด้วยวิธีการทางรัฐธรรมนูญมากกว่าที่จะใช้อำนาจโดยตรงของคณะรัฐประหารเพื่อทำให้ผู้มีความชอบธรรมมากขึ้น เขายังไม่เห็นด้วยกับการยุบพรรคหรือการที่คณะกรรมการบริหารพรรคทั้งหมดจะต้องรับผิดชอบกับการละเมิดกฎหมายการเลือกตั้งของสมาชิกพรรคบางคน เขายังเสนอความเห็นในแนวทางเดียวกันนี้ต่อคำวินิจฉัยของศาลในปี 2551 ที่สั่งยุบพรรคพลังประชาชนและพรรคการเมืองอื่นอีกสองพรรค⁹⁵

สำหรับกรณีการถอดถอนนายรัฐมนตรีสมัคร วรเจตน์มองว่าการรับค่าตอบแทนในการจัดรายการอาหารทางโทรทัศน์ไม่ได้ทำให้นายสมัครมีฐานะเป็น “ลูกจ้าง” ของบริษัท ทั้งยังไม่มีหลักฐานว่าการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนกับตำแหน่งนายรัฐมนตรีแต่อย่างใด⁹⁶

ในขณะที่มีคดีสองคดีที่กำลังจะเข้าสู่ศาลรัฐธรรมนูญเร็วๆ นี้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายของพรรคประชาธิปัตย์ คดีทั้งสองนี้อาจส่งผลให้พรรคถูกยุบซึ่งจะเป็นกรณีชี้วัดว่ากฎหมายเลือกตั้งถูกบังคับใช้อย่างเสมอภาคสำหรับทุกพรรคการเมืองหรือไม่⁹⁷ นอกจากนี้กรณีที่เกี่ยวข้องกับทักษิณและพรรคของเขาแล้ว คนสื่อแดงทั่วไปยังเชื่อว่ากระบวนการศาลไม่เป็นธรรมต่อพวกเขาและมีการบังคับใช้กฎหมายแบบ “สองมาตรฐาน” พวกเขาอาจจะหิบบกกรณี

⁹⁵ อ้างแล้ว, หน้า 187-195, 281-291 ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (องค์กรของคณะรัฐประหาร) ที่จัดตั้งขึ้นหลังการยึดอำนาจ) ฉบับที่ 27 ข้อ 3 ลงวันที่ 21 กันยายน 2549 ระบุว่ากรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ศาลมีคำสั่งให้ยุบพรรคจะถูกเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งเป็นเวลาห้าปีด้วย ศาลได้ตัดสินยุบพรรคไทยรักไทยในเดือนพฤษภาคม 2550 ในความคิดที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในเดือนเมษายน 2549 และกรรมการบริหารของพรรคไทยรักไทยได้ถูกตัดสิทธิการเลือกตั้ง การลงโทษนี้เป็นการบังคับใช้คำสั่งย้อนหลัง วรเจตน์ได้วิจารณ์การตัดสินที่คำสั่งในลักษณะย้อนหลังนี้ว่าเป็นการละเมิดหลักการทางกฎหมาย

⁹⁶ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *จุดไฟในสายลม*, อ้างแล้ว, น. 296-303 สำหรับงานวิชาการเชิงวิพากษ์อีกชิ้นหนึ่งที่เขียนโดยนักวิชาการด้านกฎหมายในกลุ่มห้าอาจารย์นิติศาสตร์ ดู ปิยบุตร แสงกนกกุล, *ในพระปรมาภิไธย ประชาธิปไตยและตุลาการ* (กรุงเทพฯ: 2552)

⁹⁷ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) มีความเห็นให้ยุบพรรคประชาธิปัตย์เนื่องจากกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในสองกรณี กรณีแรกเป็นการใช้เงินกองทุนที่ กกต. จัดสรรไว้เพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจำนวน 29 ล้านบาทผิดวัตถุประสงค์อีกครั้งหนึ่ง เกี่ยวข้องกับความผิดปกติกองเงินบริจาคจำนวน 258 ล้านบาทที่พรรคได้รับมาจากบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน) ที่มีนายประชัย เลี่ยวไพรัตน์เป็นเจ้าของ นายประชัยเป็นแกนนำสำคัญคนหนึ่งในการต่อต้านทักษิณอย่างแข็งขัน ดู “Democrats Under Fire after Ruling”, *Bangkok Post*, 13 April 2010.

⁹² เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2551 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตัดสินจำคุกทักษิณเป็นเวลาสองปี โทษฐานที่ใช้อำนาจขณะอยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในการช่วยเหลือคุณหญิงพจมาน ชินวัตร ภรรยาของเขาในขณะที่นั้นในการซื้อขายที่ดินในย่านรัชดาภิเษกมูลค่า 772 ล้านบาทจากหน่วยงานของรัฐ ในปี 2546 ดู “Thaksin Gets 2 years’ Jail”, *The Nation*, 22 October 2008.

⁹³ “Court to Seize \$1.4B from Former Thai PM”, *CNN*, 26 February 2010.

⁹⁴ วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *จุดไฟในสายลม* (กรุงเทพฯ: 2552), หน้า 13 – 14

ความล่าช้าในการดำเนินคดีกลุ่มเสื้อเหลืองที่ยึดสนามบินเมื่อเดือน ธันวาคม 2551 มาเป็นข้อเปรียบเทียบ ในขณะที่ยังไม่มี การตั้งข้อหา กับแกนนำเสื้อเหลือง แกนนำเสื้อแดงกลับถูกจับกุมอย่างรวดเร็ว พร้อมกับถูกตั้งข้อหา “ก่อการร้าย”⁹⁸

ง. กลุ่มเสื้อเหลือง

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) หรือที่นิยมเรียก กันว่ากลุ่มเสื้อเหลือง ก่อตั้งขึ้นในปี 2549 โดยในช่วงแรกเป็นแนว ร่วมเสรีนิยม-กษัตริย์นิยม ในขณะที่ชนชั้นนำอนุรักษ์นิยมเกรง ว่าอิทธิพลที่เพิ่มสูงขึ้นของทักษิณจะคุกคามอำนาจของพวกเขา ชนชั้นกลางในเมืองก็รู้สึกวิตกกังวลกับการคอร์รัปชันและการใช้อำนาจ แบบเผด็จการของทักษิณ พธม. กลายเป็นกลุ่มพลังอนุรักษ์นิยมและ กษัตริย์นิยมที่กล้าแข็งขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงที่พวกเขากำลังต่อสู้กับรัฐบาล ที่สนับสนุนโดยทักษิณในปี 2551 พธม. ได้เสนอความคิดเรื่อง “การ เมืองใหม่” ที่จะเปลี่ยนให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการแต่งตั้ง 70 เปอร์เซ็นต์และเลือกตั้งเพียงแค่ 30 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น แม้ว่าข้อเสนอ นี้จะถูกยกเลิกไปในภายหลัง แต่ก็สะท้อนถึงว่า พธม. มีศรัทธาต่อ ระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนเพียงน้อยนิด และกลับสะท้อน ว่าพวกเขามีความนิยมต่อระบบการปกครองแบบคุณธรรมโดยชน ชชั้นนำซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง

หลังเหตุการณ์วันที่ 10 เมษายน กลุ่มเสื้อเหลืองเรียกร้องให้รัฐบาล ดำเนินการ “อย่างเคร่งครัด” เพื่อปกป้อง “ชาติและราชบัลลังก์” โดยแสดงบทบาทเป็นผู้พิทักษ์ราชบัลลังก์ พวกเขาอ้างว่าจะออกมา เคลื่อนไหวภายในเจ็ดวัน ถ้ารัฐบาลล้มเหลวใน “การบังคับใช้กฎหมาย จัดการกับขบวนการก่อการร้ายของระบอบทักษิณ”⁹⁹ ข้อเรียกร้องของ พันธมิตรเกิดขึ้นในจังหวะที่ผู้สนับสนุนรัฐบาลนับพันคนที่เรียกว่า “กลุ่มเสื้อหลากสี” ออกมาชุมนุมต่อต้านคนเสื้อแดงบนท้องถนน

ในกรุงเทพฯ บางคนกล่าวว่า “กลุ่มเสื้อหลากสี” ก็คือกลุ่มเสื้อ เหลืองปลอมตัวมา การแสดงพลังของกลุ่มคนทั้งสองกลุ่มในช่วงที่ การประท้วงของกลุ่มเสื้อแดงขึ้นถึงจุดสูงสุดสร้างความหวาดวิตกว่า อาจเกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างประชาชน

ในเดือนมิถุนายน 2552 พธม. ได้ปรับเปลี่ยนเครือข่ายหลวมๆ ของ มวลชนที่สนับสนุนพวกเขาเป็นพรรคการเมืองที่ชื่อว่า “การเมือง ใหม่” นายสุริยะใส กตะศิลา เลขานุการพรรคกล่าวว่าพธม. กับพรรค การเมืองใหม่ก็เหมือนปลากับน้ำ ซึ่งน้ำต้องการปลาในการอยู่รอด เขาคาดการณ์ว่าพรรคการเมืองใหม่จะเป็นพรรคขนาดเล็กและจะมี จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประมาณ 20-30 คน¹⁰⁰

แม้ว่าจะมีพรรคของตัวเองแล้ว กลุ่มพธม. ก็ยังคงเป็นพลังที่เข้มแข็ง ในการเมืองนอกสภา นายสนธิ ลิ้มทองกุล หัวหน้าพรรคการเมือง ใหม่และแกนนำหลักของกลุ่มเสื้อเหลืองได้ลาออกจากตำแหน่ง หัวหน้าพรรคในเดือนพฤษภาคม 2553 และกลับมาสวมบทบาท เดิมอย่างเต็มตัวใน พธม. หลังจากการลาออก นักเคลื่อนไหวผู้นิยม สถาบันกษัตริย์อย่างสุดซึ้งอย่างสนธิได้กล่าวโจมตีพรรคประชาธิปัตย์ และกองทัพทางช่องเคเบิลเอสทีวีของเขาว่าอ่อนข้อให้กับกลุ่มเสื้อ แดงมากเกินไปและล้มเหลวในการปกป้องสถาบันกษัตริย์อันเป็นที่ เคารพ เขาเรียกร้องให้อภิสิทธิ์ถอยออกจากการเมืองเป็นเวลาสามปี และ “ถวายอำนาจคืนพระเจ้าอยู่หัว” และให้มีการจัดตั้งรัฐบาลชุด ใหม่เพื่อผลักดันกระบวนการปฏิรูปสังคมและการเมือง¹⁰¹

⁹⁸ คำรวจได้เรียกแกนนำพันธมิตรจำนวน 36 คนมารับฟังข้อกล่าวหาในเดือน กรกฎาคม 2552 แต่จนถึงขณะนี้ก็ยังไม่ได้ขอให้ศาลออกหมายจับ ทั้งนี้ ทาง คำรวจได้ยึดเวลาในการขอหมายจับจากศาลหลายครั้งแล้ว ดู “ผบ.ตร. ยึดหมาย จับ พธม. ก่อการร้ายยึดสนามบินอ้างให้ฝ่ายกฎหมายพิจารณาอีกรอบ”, *มติชน* (ออนไลน์), 26 พฤษภาคม 2553

⁹⁹ แถลงการณ์ของกลุ่มพันธมิตร, “Be ready to assume the duty to protect the nation and the monarchy”, 18 เมษายน 2553 สามารถดูได้ที่เว็บไซต์ผู้จัดการ (www.manager.co.th).

¹⁰⁰ ไครซิสกรุปสัมภาษณ์, สุริยะใส กตะศิลา, เลขานุการพรรคการเมืองใหม่, กรุงเทพฯ, 27 พฤษภาคม 2553

¹⁰¹ “สนธิ” คีนพันธมิตรฯ สละเก้าอี้ ก.ม.ม. เสนอทางออกปฏิวัติ-ดึง ปชช. ปฏิรูปประเทศ”, *ผู้จัดการ* (ออนไลน์), 14 พฤษภาคม 2553 สนธิกล่าวว่าเขา ทำตามสัญญาที่เคยให้ไว้ว่าจะลงจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคหลังจากช่วยพรรค ในช่วงระยะก่อตั้ง เขาระบุว่ากฎหมายพรรคการเมืองและบทบาทของเขาใน ฐานะหัวหน้าพรรคการเมืองทำให้เขาทำอะไรได้ไม่เต็มที่

V. กลุ่มเสื้อแดง

แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติเป็นเครือข่ายของคนหลากหลายกลุ่มที่มารวมกันเป็นขบวนการด้วยเพราะมีความมุ่งหวังทางเศรษฐกิจและการเมืองร่วมกัน รวมทั้งมีความชื่นชอบต่อตัวอดีตนายกฯ ทักษิณ การนำของขบวนการมิได้มีเอกภาพนัก แขนงนำสายพิราบกับสายเหยี่ยวมีความขัดแย้งภายในกันอย่างรุนแรง ความสัมพันธ์ของ “ชายชุดดำ” กับขบวนการใหญ่ยังคงมีความคลุมเครือ แม้รัฐบาลจะอ้างว่าทั้งสองส่วนเป็นแนวร่วมกัน แต่ไม่ว่าจะสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร การปรากฏตัวของกลุ่มติดอาวุธในหมู่คนเสื้อแดง ซึ่งคนเสื้อแดงบางส่วนมองว่าเป็นประโยชน์ต่อพวกเขา ได้สร้างความเสียหายต่อขบวนการและทำให้รัฐบาลตอบโต้กลับอย่างรุนแรง

ก. แขนงนำ นปช.และสมาชิก

นปช.ก่อตั้งขึ้นในปี 2550 โดยการเป็นแนวร่วมกันระหว่างพลังที่ต่อต้านรัฐประหารและกลุ่มที่สนับสนุนทักษิณ มีตัวละครมากมายเข้ามาเกี่ยวข้องในการเคลื่อนไหวของ นปช. นับตั้งแต่ผู้จัดการเมืองที่เชื่อมโยงกับทักษิณ นักกิจกรรมที่ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย นักกิจกรรมแรงงาน สหายเก่าคอมมิวนิสต์ นักจัดรายการวิทยุชุมชนและนายทหาร กลุ่มคนเสื้อแดงอธิบายขบวนการของพวกเขว่าเป็นการต่อสู้ระหว่างไพร่กับอำมาตย์ ผู้สนับสนุนกลุ่มเสื้อแดงส่วนใหญ่เป็นคนจนเมืองและชนบทซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อยู่ชายขอบของการพัฒนาเศรษฐกิจ ช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยในสังคมไทยมีสูงมาก แต่คนจนในสังคมไทยเผชิญกับความจนแบบสัมพัทธ์มากกว่าความจนแบบแร้นแค้นแสนสาหัส รายได้ครัวเรือนโดยเฉลี่ยในกรุงเทพฯ สูงเป็นห้าเท่าของที่แม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นจังหวัดที่ยากจนที่สุดในภาคเหนือซึ่งมีรายได้ครัวเรือนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 7,245 บาทต่อเดือน ในขณะที่ภาคอีสานมีจำนวนคนยากจนสูงที่สุดในประเทศ¹⁰² นโยบาย “ประชานิยม” ของทักษิณ อาทิ การบริการรักษาสุขภาพราคาถูกและสินเชื่อย่อยตอบสนองต่อความต้องการในชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างที่รัฐบาลอื่นๆ ไม่เคยทำมาก่อน

ตั้งแต่การรัฐประหาร 2549 กลุ่มคนเสื้อแดงจำนวนมากก่อตัวขึ้นในภาคเหนือและอีสาน โดยจัดตั้งกันอย่างหลวมๆ ผ่านเครือข่ายอุปถัมภ์ของพรรคการเมืองที่ทักษิณสนับสนุน รวมทั้งผ่านเครือข่ายทางสังคมอื่นๆ ในเขตชนบทและเมืองมีการใช้วิทยุชุมชนเพื่อให้การศึกษาคนเสื้อแดงพร้อมกับเป็นสื่อในการระดมพลเพื่อมาชุมนุม ผู้นำขบวนการหลายคนในต่างจังหวัดมีอาชีพเป็นดีเจวิทยุ ดังเช่น นายขวัญชัย ไพรพนา ผู้ประกาศสถานีวิทยุที่จังหวัดอุดรธานีที่ได้กลายมาเป็นแกนนำเสื้อแดงที่โดดเด่นที่สุดคนหนึ่ง รัฐบาลกล่าวหาว่ารายการวิทยุเหล่านี้ได้ปลุกกระดุมให้คนเสื้อแดงลุกฮือขึ้นมาต่อต้านสิ่งที่พวกเขาเรียกว่าอำมาตย์ สถานีวิทยุท้องถิ่นเหล่านี้ยากแก่การตรวจสอบ และไม่เป็นที่ชัดเจนว่าพวกเขาใช้การกระจายเสียงเพื่อระดมการสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองอันชอบธรรม หรือใช้เพื่อยุยงให้เกิดความรุนแรง แต่ไม่ว่าเนื้อหาจะเป็นเช่นไร สถานีวิทยุเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้คนเสื้อแดงสามารถนัดรวมพลสมาชิกให้เข้าร่วมการชุมนุมได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ในเดือนกันยายน 2552 กลุ่มเสื้อแดงเริ่มใช้ยุทธวิธีแบบใหม่ พวกเขาเปิด “โรงเรียนปฏิบัติงาน นปช.” ให้การศึกษามวลชนเพื่อสนับสนุนเป้าหมายของขบวนการ¹⁰³ นายนิสิต สินธุไพร แกนนำคนเสื้อแดงและอดีตรองกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน¹⁰⁴ การอบรมแต่ละครั้งใช้เวลาหนึ่งถึงสองวันและมีการดำเนินการในหลายจังหวัดทางภาคกลาง เหนือ และอีสาน ครูที่สอนคือบรรดาแกนนำคนเสื้อแดงซึ่งเน้นการเรียนเรื่องประชาธิปไตย เทคนิคการจัดองค์กร การต่อสู้แบบสันติวิธี การทำงานเป็นกลุ่ม และการวิเคราะห์การเมือง¹⁰⁵ มีคนเสื้อแดงอย่างน้อย 16,700 คน

¹⁰³ การจัดอบรมครั้งแรกของโรงเรียนปฏิบัติงาน นปช. แดงทั้งแผ่นดิน มีขึ้นระหว่างวันที่ 12-13 กันยายน 2552 ซึ่งมีคนเสื้อแดงจากกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงประมาณ 1,200 คนเข้าร่วมการอบรม ดู จรัส ดิษฐาอภิชัย, “ถนนประชาธิปไตย: โรงเรียนผู้ปฏิบัติงาน นปช. บ่มเพาะครูแดง”, *โลกวันนี้วันสุข*, 19-25 กันยายน 2552

¹⁰⁴ นิสิตมอบตัวกับตำรวจภายหลังการสลายการชุมนุมในวันที่ 19 พฤษภาคม และขณะนี้ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำ

¹⁰⁵ จรัส ดิษฐาอภิชัย, “ถนนประชาธิปไตย: โรงเรียนผู้ปฏิบัติงาน นปช. บ่มเพาะครูแดง”, *โลกวันนี้วันสุข*, 19-25 กันยายน 2552; ตัวอย่างครูที่ดำเนินการอบรม เช่น ฉัฐวุฒิ ไสยเกื้อ สอนเรื่องประชาธิปไตย นายแพทย์แหง โตจิราการ สอนการเคลื่อนไหวและการสร้างเครือข่าย วิภูแถลง พัฒนภูมิไท สอนเรื่องระบอบอำมาตย์ วิสา คัญทัพ เรื่องการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยแบบสันติวิธี จรัส ดิษฐาอภิชัย เรื่องการทำงานเป็นกลุ่มและวิทยาศาสตร์ และอดิสร เพ็ญเกษรพล พรหมมิถุนทร และจตุพร พรหมพันธุ์ สอนการวิเคราะห์ทางการเมือง วิสาเป็นกวีและศิลปินเพลงฝ่ายซ้าย ซึ่งในสมัยหนุ่มเป็นหนึ่งในนักกิจกรรมที่เข้าร่วมขบวนการประชาธิปไตย

¹⁰² ดู United Nations Development Program (UNDP), *Thailand Human Development Report 2009: Human Security, Today and Tomorrow* (Bangkok, 2010), p. 123.

เข้าร่วมการอบรมดังกล่าว¹⁰⁶

ภาวะการนำใน นปช. นั้นห่างไกลจากความเป็นเอกภาพ และบางครั้งความแตกแยกภายในก็ปรากฏออกมาให้เห็นเป็นการถกเถียงอย่างดุเดือดในสื่อ สามเกลอซึ่งประกอบด้วย วีระ มุสิกพงศ์ จตุพร พรหมพันธุ์ และฉัฐวุฒิ ไสยเกื้อ มีบทบาทนำในการเคลื่อนไหวของ นปช. มาตั้งแต่ต้น วีระเป็นนักการเมืองมากประสบการณ์ซึ่งเป็นหนึ่งในอดีตกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย 111 คนที่ถูกห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี จตุพรเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเพื่อไทยในปัจจุบัน ส่วนฉัฐวุฒิเป็นอดีตรองโฆษกของรัฐบาลนายทศ สัมคร ในหมู่สามเกลอเองก็ไม่สามารถหาพันธมิตรร่วมกันว่าควรจะมีทำอย่างไรต่อข้อเสนอของรัฐบาลเรื่องการปรองดองที่เสนอเมื่อต้นเดือนพฤษภาคม วีระกับฉัฐวุฒิเห็นด้วยกับข้อเสนอ ในขณะที่จตุพรคัดค้าน¹⁰⁷ ในเดือนมีนาคม แกนนำสายพิราบถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักจากพวกสายฮาร์ดคอร์ที่นำโดย เสธ.แดง และกลุ่มแดงสยามที่นำโดยอดีตสหายเก่าอย่างนายสุรชัย คำณวนานุสรณ์¹⁰⁸

ฝ่ายรัฐบาลสงสัยว่าเสธ.แดงมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุยิงระเบิดโจมตีเป้าหมายที่เป็นสถานที่ราชการหลายครั้งซึ่งเกิดขึ้นทั้งในและรอบกรุงเทพฯ ในช่วงที่มีการชุมนุมของกลุ่มเสื้อแดง และมองว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มแดงสยามมีทั้งทำนองในทางที่เรียกร้องระบอบสาธารณรัฐอย่างชัดเจน ภาพพจน์อันรุนแรงของเสธ.แดง และลักษณะสุดขั้วของกลุ่มแดงสยามกลายเป็นผลเสียสำหรับ นปช. ซึ่งก็ถูกกล่าวหาตั้งแต่ก่อนหน้าแล้วว่าต้องการล้มสถาบันกษัตริย์ วีระ

ประกาศตัดขาดความสัมพันธ์กับทั้งสองกลุ่มโดยระบุว่ายุทธศาสตร์ของทั้งสองกลุ่มไม่สอดคล้องกับหลักการ “สันติวิธี” ของ นปช.¹⁰⁹

กลุ่มแดงสยามไม่เห็นด้วยกับสามเกลออย่างรุนแรงเกี่ยวกับแนวทางการเคลื่อนไหว สุรชัยวิจารณ์สามเกลอว่าเคลื่อนไหวผิดพลาดทางยุทธศาสตร์หลายครั้งจนนำขบวนการไปสู่ความล้มเหลว เขาได้แย้งว่ากลุ่มแดงสยามไม่ได้เรียกร้องระบอบสาธารณรัฐ พวกเขาเพียงแค่เรียกร้องระบอบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และทรงไม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมือง เขาเรียกแนวทางของสามเกลอว่าเป็นการ “ปฏิรูป” ที่ล้มเหลว พร้อมกับกล่าวว่าขบวนการเสื้อแดงต้องเคลื่อนไหวใน “แนวทางการปฏิวัติ”¹¹⁰

การสลายการชุมนุมอย่างรุนแรงที่ราชประสงค์อาจจะทำให้สามเกลอไม่สามารถกลับมาดำเนินการเคลื่อนไหวของคนเสื้อแดงได้อีกต่อไป พวกเขาทั้งหมดถูกตั้งข้อหาก่อการร้าย วีระและฉัฐวุฒิถูกควบคุมตัว ในขณะที่จตุพรได้รับการประกันตัว ส่วนคนอื่นที่ถูกกล่าวหาจะขึ้นมาเป็นแกนนำ นปช. รุ่นสองก็ล้วนโดนจับ หรือไม่ก็หลบหนี ทั้งยังโดนตั้งข้อหาก่อการร้ายเช่นกัน เช่น นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง นักร้องเพลงป๊อปที่ผันตัวเองมาเป็นนักการเมืองสังกัดพรรคของทักษิณและนายสุรธรรม อัคราวงศ์ (ฉายา “แรมโบ้อีสาน”) ซึ่งทำงานให้กับพรรคที่สนับสนุนโดยทักษิณ ทั้งสองต่างหลบหนี ดีเจขวัญชัยถูกควบคุมตัวในเรือนจำ กรมสอบสวนคดีพิเศษได้ตั้งข้อหาก่อการร้ายกับแกนนำเสื้อแดงอย่างน้อย 53 คนรวมทั้งทักษิณ¹¹¹ ซึ่งความผิดนี้โทษสูงสุดคือประหารชีวิต ขณะนี้แกนนำเสื้อแดงที่อับอายหลายคนจึงเก็บเนื้อเก็บตัวเพื่อป้องกันตนเองเพราะห่วงเกรงการจับกุมเพิ่มเติม¹¹²

¹⁰⁶ โครนิสกรู๊ปสัมภาษณ์, สส.พรรคเพื่อไทย, ชัยภูมิ, 28 พฤษภาคม 2553 และดู “จตุพรไม่สนรัฐบาลคัดคนยุคมีม้อ ยันปักหลักต่อ”, *คมชัดลึก*, 11 พฤษภาคม 2553

¹⁰⁷ โครนิสกรู๊ปสัมภาษณ์, แกนนำเสื้อแดงและนักวิชาการหลายคน, พฤษภาคม 2553

¹⁰⁸ หัวหน้ากลุ่มแดงสยามคือนายจักรภพ เพ็ญแข เขาเป็นอดีตผู้ประกาศข่าวโทรทัศน์และอดีตรัฐมนตรีในรัฐบาลสมัคร จักรภพเป็นหนึ่งในแกนนำรุ่นแรกๆ ของ นปช. ในช่วงที่มีการเคลื่อนไหวในช่วงปี 2550 เขาตั้งขั้วไปต่างประเทศหลังถูกตั้งข้อกล่าวหาเรื่องหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในปี 2551

¹⁰⁹ วีระประกาศที่สะพานผ่านฟ้า, 17 มีนาคม 2553 สามารถดูคำปราศรัยฉบับเต็มของวีระได้ที่ www.voicetv.co.th.

¹¹⁰ สัมภาษณ์สุรชัย คำณวนานุสรณ์ ในรายการ Intelligence โดยจอมเพชรประดับ, 30 มีนาคม 2553, ดู www.voicetv.co.th/content/10519/แดงสยามไม่ใช่คอมมิวนิสต์ไม่ได้ล้มเจ้า

¹¹¹ “ซงคี่เอสไอพีริชเงินหมื่นล้าน พัวพันก่อความไม่สงบ ผู้ต้องสงสัย 80 ราย มีคนดั่งเอี้ยว กเดอที่เอ็มเบกเงินแสนกว่า”, *มติชน* (ออนไลน์), 14 มิถุนายน 2553.

¹¹² โครนิสกรู๊ปสัมภาษณ์, แกนนำเสื้อแดง, ขอนแก่น, 29-30 พฤษภาคม 2553

คนเสื้อแดงมีความยากลำบากอย่างยิ่งที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองใดๆ ในขณะที่ พ.ร.ก.ฉุกเฉินยังบังคับให้อยู่ในกรุงเทพฯ และอีก 23 จังหวัด ซึ่งคิดเป็นหนึ่งในสามของประเทศ การรวมกลุ่มทางการเมืองใดๆ เกินกว่าห้าคนกระทำมิได้ คนเสื้อแดงบางรายถูกควบคุมตัวจากการจัดชุมนุมย่อย ทางรัฐบาลก็ไม่ได้ส่งสัญญาณที่ชัดเจนว่าจะมีการยกเลิกพ.ร.ก.ฉุกเฉินเมื่อใด ซึ่งจะต้องมีการต่ออายุในวันที่ 7 กรกฎาคมนี้ นายสุรชัย แกนนากลุ่มแดงสยามกล่าวว่าการออกมามี “การต่อสู้ในรูปแบบใหม่” พื้นที่ที่สถานการณ์ฉุกเฉินถูกยกเลิก¹¹³ แต่ไม่เป็นที่ชัดเจนว่าเขามีอิทธิพลมากน้อยเพียงใดในกลุ่มคนเสื้อแดงส่วนใหญ่

ข. เสธ.แดง และกลุ่ม “ชายชุดดำ”

คำประกาศยึดมั่นในแนวทางสันติวิธีของคนเสื้อแดงถูกตั้งคำถามหลังจากเกิดเหตุการณ์โจมตีด้วยระเบิดอย่างต่อเนื่องโดยกลุ่มติดอาวุธ ไม่ว่าจะเป็นการระเบิดที่ธนาคารกรุงเทพฯ หลายสาขา ห้องทำงานผู้บัญชาการทหารบก และกระทรวงสาธารณสุขระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม¹¹⁴ เหตุการณ์ระเบิดครั้งรุนแรงที่สุดเกิดขึ้นในวันที่ 10 เมษายน โดยมีการยิงระเบิดเข้าใส่กลุ่มทหารในระหว่างการเผชิญหน้ากับผู้ประท้วงเสื้อแดง หลังจากเหตุการณ์นั้น รัฐบาลเริ่มเรียกขานกลุ่มติดอาวุธลับนี้ว่า “ชายชุดดำ” แม้จะไม่ชัดเจนว่าการโจมตีทั้งหมดมาจากฝีมือคนกลุ่มเดียวกันหรือไม่ คำนี้ยังถูกนำไปใช้โดยคนเสื้อแดงเช่นกัน โดยบางคนชื่นชมกลุ่มชาย

ชุดดำอย่างเปิดเผยว่าเป็นกองกำลังป้องกันเสริมเพื่อต้านทานกองกำลังของรัฐบาล¹¹⁵

ยังไม่มีความชัดเจนว่ากลุ่ม “ชายชุดดำ” คือใคร แต่หลายคนเชื่อว่าพวกเขาเชื่อมโยงกับเสธ.แดง นายทหารแตกแถวที่ถูกปลดจากราชการในวันที่ 13 พฤษภาคม ภูมิหลังของเสธ.แดงนั้นเป็นที่รู้จักกันดี เหตุผลส่วนหนึ่งที่เขาเข้าร่วมกับเสื้อแดงมาจากความไม่พอใจผู้บังคับบัญชาในกองทัพที่ไม่ได้เลื่อนยศซึ่งเขาควรจะได้รับ¹¹⁶ ในปี 2551 เขาให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนว่าเขากำลังฝึกกลุ่มชายฉกรรจ์ชุดดำเพื่อเป็นกองกำลังตอบโต้กับกลุ่มเสื้อเหลือง¹¹⁷ มีรายงานว่าเขาบินไปหาทักษิณหลายครั้ง และมีภาพถ่ายที่เผยแพร่เมื่อเดือนกุมภาพันธ์นี้เป็นภาพของเขาที่ถ่ายร่วมกับทักษิณและแกนนำ นปช.คนอื่นๆ ที่คูไบ¹¹⁸ การวิพากษ์วิจารณ์ผู้บังคับบัญชาอย่างตรงไปตรงมาของเสธ.แดง บวกกับการสนับสนุนขบวนการเสื้อแดงอย่างเปิดเผยทำให้กองทัพสั่งพักราชการเขาในเดือนมกราคม 2553¹¹⁹ และยังมี การขู่ด้วยว่าเขาอาจจะถูกถอดยศและไล่ออกจากราชการ

ถึงแม้ว่าแกนนำ นปช.จะตัดความสัมพันธ์กับเขา แต่แกนนำก็ไม่สามารถหรือไม่ประสงค์ที่จะขับไล่เขาออกจากขบวนการ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าเสธ.แดงเป็นเสมือนดาราคนหนึ่งในหมู่นักเสื้อแดงที่มักจะพบเห็นได้เสมอในบริเวณที่ชุมนุมพร้อมกับบุคลิกที่ออกจะกร่าง คุยโว และดูเหมือนชอบหาเรื่อง เขามักจะถูกสัมภาษณ์โดยสื่อทั้งในและต่างประเทศอยู่บ่อยๆ เขาเป็นแหล่งข่าวอย่างดีสำหรับสื่อมวลชนด้วยเหตุที่เขามักจะกล่าวถ้อยคำโจมตีที่รุนแรงไม่เพียงต่อรัฐบาลและกองทัพ แต่รวมถึงแกนนำเสื้อแดงคนอื่นๆ โดยเฉพาะสามเกลอด้วย เมื่ออยู่ในที่ชุมนุม เขามักจะเดินตรวจตราคนและเครื่องกีดขวางในตอนเช้าพร้อมทั้งคอยให้คำแนะนำกับหน่วยการ์ด

¹¹³ “สุรชัยลั่นพร้อมปลุกคนเสื้อแดงรอบใหม่”, เนชั่นออนไลน์, 19 พฤษภาคม 2553

¹¹⁴ ธนาคารกรุงเทพฯ ตกเป็นเป้าหมายของผู้ชุมนุมเสื้อแดงเพราะพวกเขามองว่าธนาคารมีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงกับ พล.อ. เปรม ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานกิตติมศักดิ์ของคณะที่ปรึกษาของธนาคาร คนเสื้อแดงได้ชุมนุมกันที่หน้าทำการสำนักงานใหญ่ของธนาคารกรุงเทพฯ บนถนนสีลมในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2553 ในสัปดาห์ต่อมา ที่ทำการของธนาคารอีกสาขาหนึ่งบนถนนสีลมถูกยิงด้วยระเบิดขว้าง ส่งผลให้ประตูกระจกและหน้าต่างทางเข้าเสียหาย ในวันที่ 15 มีนาคม 2553 มีการยิงระเบิดหกลูกเข้าไปยังกองพันทหารซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของบ้านพักของ พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบก มีทหารบาดเจ็บสองนาย วันที่ 23 มีนาคม 2553 มีการยิงระเบิดสองลูกถล่มกระทรวงสาธารณสุขหลังการประชุมคณะรัฐมนตรีเสร็จสิ้นเพียงไม่นาน ทำให้รถยนต์เสียหายสามคัน ดู “Foreigners Told to Keep Clear”, Bangkok Post, 20 February 2010; “Bank on High Alert After Bomb Blasts”, Bangkok Post, 28 February, 2010; “Army Unit Attacked by M79 Grenades”, Bangkok Post, 16 March 2010; “Grenades Hit Health Ministry”, Bangkok Post, 24 March 2010.

¹¹⁵ โครนิครูปสัมภาษณ์, ผู้ชุมนุมเสื้อแดง, กรุงเทพฯ, เมษายน-พฤษภาคม 2553

¹¹⁶ โครนิครูปสัมภาษณ์, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งใกล้ชิดกับ พล.ต.ชาติชาย ชววีศักดิ์, กรุงเทพฯ, 15 เมษายน 2553

¹¹⁷ Nirmal Ghosh, “Nobody Messes with Seh Daeng”, The Straits Times, 23 October 2008. เสธ.แดงยังคงพูดว่าเขาจะปราบกลุ่มเสื้อเหลืองด้วยการปลดปล่อยใส่กลุ่มผู้ชุมนุม

¹¹⁸ คุหนึ่งถ่ายภาพล่าสุดของทักษิณ เสธ.แดง และแกนนำเสื้อแดงคนอื่นๆ ซึ่งถ่ายที่คูไบเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2553 ที่ http://thaienews.blogspot.com/02/2010blog-post_04.html

¹¹⁹ Wassana Nanuam, “Anupong Suspends Seh Daeng”, Bangkok Post, 14 January 2010.

เพื่อให้แน่ใจว่ากองกำลังทหารจะไม่สามารถบุกเข้ามาในที่ตั้งของคนเสื้อแดงได้¹²⁰

เสธ.แดงกลายเป็นคนสำคัญในฝ่ายฮาร์ดคอร์ เมื่อเขาออกมาคัดค้านการยุติการชุมนุมหลังจากที่รัฐบาลได้เสนอแผนปรองดอง เขากล่าวว่าทักษิณสั่งเขาทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคมให้แต่งตั้งอริสมันต์ สุภวัชรกุล ขวัญชัย และไวพจน์ เป็นแกนนำรุ่นสอง หากแกนนำรุ่นปัจจุบันคนใดละทิ้งการชุมนุมประท้วง¹²¹ นายฯ อภิสิทธิ์ระบุชื่อเสธ.แดงอย่างเปิดเผยว่าเป็นผู้ขัดขวางแผนปรองดองคนสำคัญ ทั้งยังกล่าวว่าใครที่คัดค้านการปรองดอง คนนั้นคือผู้ “ก่อการร้าย”¹²² ไม่เป็นที่ชัดเจนว่ากลุ่มเสื้อแดงฟังเสธ.แดงมากน้อยแค่ไหน แต่ทางรัฐบาลเชื่อว่าฝ่ายฮาร์ดคอร์เสื้อแดงมีอำนาจนำเหนือฝ่ายพิราบ เมื่อรัฐบาลตัดสินใจถอนข้อเสนองานเลือกตั้งก่อนกำหนดและเริ่มเคลื่อนกำลังเพื่อปฏิบัติการครั้งสุดท้ายในวันที่ 14 พฤษภาคม¹²³

การลอบสังหารเสธ.แดงเกิดขึ้นในเวลาที่สำคัญอย่างยิ่งคือหนึ่งวันก่อนที่ทหารจะกระชักรวงล้อมสถานที่ชุมนุมของคนเสื้อแดง ทั้งนี้มีคำอธิบายที่เป็นไปได้สองประการ คือ เป็นการฆ่าล้างแค้นให้ทหารที่เสียชีวิตเมื่อวันที่ 10 เมษายน หรือเป็นความพยายามที่จะทำลายความเข้มแข็งของฝ่ายฮาร์ดคอร์ก่อนการปฏิบัติการทางทหาร¹²⁴ เสธ.แดงทำหน้าที่ในการดูแลการ์ดเสื้อแดงอย่างเปิดเผยและบางคนก็เชื่อว่าเขามีส่วนในการควบคุมกองกำลังติดอาวุธซึ่งเขาเรียกกลุ่มคนเหล่านี้ว่าเป็นนักรบ “โรนิน” (กลุ่มชาวมูฮัมหมัดผู้ไร้สังกัด)¹²⁵ ซึ่งเขาปฏิเสธเสธ.แดงกล่าวว่า “ทุกคนคิดว่าผมเป็นหัวหน้า

¹²⁰ Richard S. Ehrlich, “On Guard at Bangkok’s Frontlines”, *Asia Times Online*, 11 May 2010.

¹²¹ “เสธ.แดงปูดแม้วสั่งตั้งแกนนำแดงรุ่น 2”, *ข่าวสด*, 10 พฤษภาคม 2553

¹²² นายอภิสิทธิ์กล่าวในรายการ “เชื่อมั่นประเทศไทยกับนายกฯ อภิสิทธิ์” ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที วันที่ 9 พฤษภาคม 2553

¹²³ โครนิกรูปสัมภาษณ์, สมาชิกอาวุโสพรรคประชาธิปัตย์ และแหล่งข่าวที่ใกล้ชิดกับพรรคประชาธิปัตย์, กรุงเทพฯ, พฤษภาคม 2553

¹²⁴ วาสนา นาน่วม นักข่าวสายทหารประจำ *บางกอกโพสต์* ให้ความเห็นว่า “ทหารสายเหยี่ยว” มองการกำจัดเสธ.แดงว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องทำ เพื่อให้การต่อต้านของเสื้อแดงอ่อนกำลังลงและเป็นการลดความเสี่ยงการสูญเสียในฝ่ายทหารก่อนเข้าสลายการชุมนุม อย่างไรก็ตาม โฆษกสอ.ปฏิเสธว่ากองทัพไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสังหารเสธ.แดง ดู Wassana Nanuum, “From the Barracks: Thwarted for Now, the Red Tide Still Runs Deep”, *Bangkok Post*, 22 May 2010.

¹²⁵ ในเดือนกุมภาพันธ์ 2553 เสธ.แดงถูกจับกุมในข้อหาครอบครองอาวุธอย่างผิดกฎหมาย ภายหลังจากที่ตำรวจเข้าตรวจค้นบ้านของเขา การตรวจค้นเกิดขึ้นหลังจากที่มีการยิงระเบิดเข้าไปยังกองบัญชาการกองทัพบก และตำรวจสงสัย

โรนิน ผมขอปฏิเสธ ผมไม่ใช่โรนิน... ผมเพียงต้องการสู้ด้วยวิถีทางสันติ”¹²⁶

ยังคงไม่เป็นที่ชัดเจนว่าใครคือ “ชายชุดดำ” แต่ค่อนข้างแน่ชัดว่าพวกเขาผ่านการฝึกฝนทางทหารมา¹²⁷ บางคนคาดว่ากองกำลังลับนี้ อาจจะเป็นกลุ่มอดีตทหารพราน โดยเฉพาะมาจากค่ายปึกธงชัยซึ่งเป็นค่ายทหารพรานในนครราชสีมาที่ถูกยุบไปแล้ว¹²⁸ ทหารพรานถูกเกณฑ์มาเป็นกองกำลังเสริมให้กับหน่วยทหารประจำการในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์และมักถูกใช้ในการสู้รบ มีการกล่าวว่าพวกทหารพรานยังคงมีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงกับ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ อดีตผู้บัญชาการทหารบกและอดีตนายกรัฐมนตรีซึ่งมารับตำแหน่งเป็นประธานพรรคเพื่อไทย¹²⁹ บรรดาอดีตทหารพรานมักจะประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ในขณะที่บางคนทำอาชีพเป็นยามรักษาความปลอดภัยหลายคนกลับกลายเป็นอันธพาลหรือม็อบรับจ้าง¹³⁰ จ.อ.สุพจน์ เมืองคุษ อดีตทหารพรานปึกธงชัยและหัวหน้าการ์ดเสื้อแดงในนครราชสีมาปฏิเสธว่าเพื่อนทหารพรานของเขาไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มชายชุดดำ แม้จะยอมรับว่ามีอดีตทหารพรานบางคนเข้าร่วมเป็นการ์ด นปช.¹³¹

ว่า เสธ.แดงอาจมีส่วนพัวพันกับเหตุการณ์นั้นเพราะ พล.อ.อนุพงษ์ได้สั่งพักราชการเขาเมื่อไม่นานมานี้ เขาได้รับการประกันตัวโดยมีเงื่อนไขว่าเขาจะไม่ให้สัมภาษณ์ใดๆ กับสื่อมวลชนให้ร้ายโจมตีหรือทำร้ายบุคคลสำคัญ ดู “Seh Daeng Turns Himself in to Police”, *Bangkok Post*, 2 February 2010; “Court Grants Seh Daeng Release on Bail”, *Bangkok Post*, 9 March 2010.

¹²⁶ Richard S. Ehrlich, “On Guard at Bangkok’s Frontlines”, *Asia Times Online*, 11 May 2010.

¹²⁷ ซีเอ็นเอ็นเผยแพร่วิดีโอคลิปของหนึ่งใน “ชายชุดดำ” ซึ่งยืนอยู่บนสถานีรถไฟฟ้ามวดินวันที่ 19 พฤษภาคม วิดีโอแสดงใบหน้าของชายคนดังกล่าวอย่างชัดเจน เขาเป็นชายวัยกลางคนอายุราวสี่สิบ สวมกางเกงและหมวกลายพราง พร้อมทั้งสะพายปืนไรเฟิล ตำรวจกล่าวว่าชายในคลิปนั้นมีหน้าตาคล้ายกับการ์ด นปช. ที่ชื่อ “ชัย” ดู “เปิดใจชายลับถือปืนในคลิปซีเอ็นเอ็นคล้าย นายชัย การ์ด นปช.แย่งปืน ตร. บุกจับที่ รร.เอสซี”, *มติชน* (ออนไลน์), 3 มิถุนายน 2553; แดน รีเวอร์ ผู้สื่อข่าวสำนักข่าวซีเอ็นเอ็นประจำกรุงเทพฯ ยืนยันวันที่ที่คลิปวิดีโอนี้ถูกถ่ายในทวีตเตอร์ของเขา ดู <http://twitter.com/danieljervers/status/15150811328>.

¹²⁸ โครนิกรูปสัมภาษณ์, นายทหารระดับสูงเกษียณอายุ, กรุงเทพฯ, 25 พฤษภาคม 2553 และดู Shawn W. Scrispin, “Thailand Mulls a ‘Half Coup’”, *Asia Times Online*, 17 April 2010.

¹²⁹ เรื่องเดียวกัน และดู “ทหารพรานปึกธงชัย”, *ข่าวสดรายวัน*, 19 เมษายน 2553

¹³⁰ เดสมอนด์ บอล ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงซึ่งสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย พูดถึงประเด็นนี้ในวิดีโอซีรีส์ “Thailand in crisis”, Episode 2, New Mandala, 4 June 2010, <http://asiapacific.anu.edu.au/newmandala/2010/06/04/thailand-in-crisis-episode-/>.

¹³¹ “อดีตทหารพรานปึกธงชัย ยันไม่เอี่ยว ‘ไอ้ไม่ง’”, *กรุงเทพธุรกิจ* (ออนไลน์), 13 เมษายน 2553

นักข่าวต่างประเทศสองคนจากเอเชียใหม่ ออนไลน์ได้เข้าไปทำข่าวในค่ายที่สร้างขึ้นชั่วคราวในสวนลุมพินีซึ่งนับเป็นโอกาสที่หายาก พวกเขาได้เขียนรายงานถึงกลุ่มชายติดอาวุธที่พวกเขาเรียกว่า “โรนิน” อย่างมีสีสัน พวกเขาอธิบายบุคคลเหล่านี้ว่าเป็น “กลุ่มผู้สร้างสถานการณ์ซึ่งติดอาวุธหนักและดำเนินการอย่างลับๆ ซึ่งพวกเขายอมรับเองว่ามีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงแก่นนำระดับสูงของ นปช.” กลุ่มคนเหล่านี้มองว่าตัวเองเป็น “วีรบุรุษชุดดำ” และมีการจัดโครงสร้างแบบหน่วยทหารที่มีทั้งหน่วยวิทยุสื่อสารและแพทย์สนาม ดูเหมือนว่าพวกเขาถูกฝึกมาในการใช้ระเบิดและอาวุธยุทธโศปกรณ์ต่างๆ ในขณะที่นักข่าวทั้งสองพบว่าบางคนในกลุ่มเป็นทหารพราน ส่วนใหญ่แล้วคนที่พวกเขาเจออยู่ในวัยยี่สิบต้นๆ และหลายคนกล่าวว่าเขาเป็นนายทหารที่ยังอยู่ในราชการ ในวันที่ 19 พฤษภาคมที่มีการสลายการชุมนุม ชายชุดดำเหล่านี้ได้ต่อสู้กับทหารอย่างดุเดือด¹³² จนถึงขณะนี้ เจ้าหน้าที่ยังไม่สามารถจับผู้ต้องสงสัยที่เกี่ยวข้องกับกองกำลังติดอาวุธได้เลย

ในขณะที่เวทีหลักในบริเวณชุมนุมประท้วงของคนเสื้อแดงมีป้ายภาษาอังกฤษคิดเป็นฉากหลังของเวทีมีข้อความว่า “ผู้ชุมนุมโดยสันติ ไม่ใช่ผู้ก่อการร้าย” (Peaceful Protestors, not Terrorists) แต่แกนนำขบวนการบางคนได้ทำให้ข้อความนี้สื่อความหมายลงด้วยการที่พวกเขาสนับสนุนอย่างเงียบๆ หรือปฏิเสธที่จะประณามความรุนแรงและกลุ่มติดอาวุธที่โจมตีทหารในวันที่ 10 เมษายน นายจรัล ดิษฐาอภิชัย นักวิชาการที่กลายมาเป็นแกนนำกลุ่มเสื้อแดงได้กล่าวก่อนการสลายการชุมนุมเพียงไม่กี่วันว่าเขาคิดว่า “การต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรงเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นสิ่งที่ยอมรับได้” เขากล่าวว่าถ้าไม่มี “ชายชุดดำ” มาช่วยในเหตุการณ์วันที่ 10 เมษายน คนเสื้อแดงอาจจะตายเป็นร้อย¹³³

¹³² Kenneth Todd Ruiz and Oliver Sarbil, “Unmasked: Thailand’s Men in Black”, Asia Times Online, 29 May 2010 ไม่เป็นที่ชัดเจนว่าเหตุใด “โรนิน” ถึงเปิดเผยการเคลื่อนไหวของพวกเขากับสำนักข่าวออนไลน์ภาษาอังกฤษที่มีสนธิสัมพันธ์ นายทุนสื่อสื่อเหลืองเป็นเจ้าของ นักข่าวทั้งสองคนเขียนว่าพวกเขาเห็นทหารไทยสองนายและนักข่าวแคนาดาคคนหนึ่งบาดเจ็บสาหัสจากกระเบิดลูกหนึ่งในหลายลูกที่ถูกยิงมาจากบริเวณใกล้ๆ กับสถานีรถไฟที่
¹³³ ไครซิสกรุปสัมภาษณ์, จรัล ดิษฐาอภิชัย, แกนนำ นปช., 13 พฤษภาคม 2553 จรัลถูกออกหมายจับภายใต้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินและได้หลบหนี

ค. บทบาทของทักษิณ

บทบาทของทักษิณในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นไปอย่างที่รัฐบาลที่กักตัวเขาอยู่เบื้องหลังความเคลื่อนไหวทุกอย่าง แต่ก็ไม่ใช่ว่าเขาไม่มีความสำคัญอะไรเลยอย่างที่ตัวเขาเองกล่าวอ้าง รัฐบาลเชื่อว่าทักษิณเป็นผู้ชักใยขบวนการเสื้อแดงและเป็นคนที่อยู่เบื้องหลังการปฏิเสธแผนปรองดองของรัฐบาล ทักษิณปฏิเสธข้อกล่าวหาเหล่านี้เมื่อถูกถามจากสื่อว่าเขามีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับข้อเสนอการเลือกตั้งในวันที่ 14 พฤศจิกายน เขาตอบว่า “ผมไม่รู้ คุณต้องไปถามคนเสื้อแดง มันเกินผมไปแล้ว ผมเป็นแค่คนตัวเล็กๆ ในขบวนการ”¹³⁴ จุดยืนทั้งสองแบบชวนให้เกิดความเข้าใจผิด อดีตนายกฯ ทักษิณมีอิทธิพลค่อนข้างมากในขบวนการเสื้อแดงอย่างแน่นอน แต่ข้อสันนิษฐานของรัฐบาลว่าเขามีอำนาจควบคุมเบ็ดเสร็จเหนือคนเสื้อแดงนั้นเป็นการอธิบายอย่างหยาบง่ายเกินไป ถ้าแกนนำเสื้อแดงทำตามคำสั่งของเขาแต่เพียงผู้เดียว พวกเขาคงจะมีเอกภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ นายจตุพรซึ่งเป็นหนึ่งในแกนนำที่ถูกดำเนินคดีข้อหาก่อการร้ายกล่าวกับศาลว่า “ผมอยากที่จะอธิบายว่า... แกนนำคนเสื้อแดงเป็นผู้รับผิดชอบตัดสินใจเกี่ยวกับการชุมนุมทุกประการ โดยไม่มีอิทธิพลของคุณทักษิณเข้ามาเกี่ยวข้อง”¹³⁵

ในความเป็นจริง ทักษิณยุ่งกับการทำธุรกิจหลายอย่างในประเทศที่เขาลี้ภัยอยู่โดยมีชีวิตที่สะดวกสบาย เขาใช้ชีวิตส่วนใหญ่หลังการรัฐประหารในปี 2549 อยู่ในลอนดอนและต่อมาที่ดูไบ¹³⁶ ยกเว้นช่วงเวลานั้นๆ ที่เขากลับมาเมืองไทยในปี 2551 เมื่อพรรคพลังประชาชนที่เขาให้การสนับสนุนได้ขึ้นสู่อำนาจ ศาลได้ตัดสินจำคุกเขาสองปีในความผิดเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนในขณะที่เขายังคงอยู่ในต่างประเทศ หากเขากลับเมืองไทยก็จะต้องถูกลงโทษ ทักษิณได้เข้าไปทำธุรกิจในหลายประเทศ รวมถึงการก่อสร้างโรงแรมในประเทศมอนเตเนโกรซึ่งได้ออกหนังสือเดินทางให้กับเขา¹³⁷ ทักษิณ

¹³⁴ “แม้ว่าโศลโพนอินเพื่อไทย ล้นไม่เกี่ยวกับโรดแมป เป็นเรื่องของคนเสื้อแดง ระบุยังแข็งแรงดี ผมไม่ร่วง”, มติชน (ออนไลน์), 4 พฤษภาคม 2553 การแถลงข่าวที่ทักษิณพูดผ่านวิดีโอลิงค์ครั้งนี้จัดขึ้น ณ ที่ทำการพรรคเพื่อไทย
¹³⁵ Seth Mydans, “Fugitive Ex-Leader Denies Financing Thai Protests”, The New York Times, 26 May 2010.
¹³⁶ ทักษิณกลับมาเมืองไทยในเดือนกุมภาพันธ์ 2551 ก่อนที่จะหนีกลับไปยังกรุงลอนดอนในเดือนสิงหาคม หลังจากศาลอาญาตัดสินว่ากรรยาของเขามีความผิดฐานหลบเลี่ยงภาษีและถูกตัดสินจำคุกเป็นเวลาสามปี
¹³⁷ “Deposed Thai PM Thaksin Given Montenegro Citizenship”, BBC, 17 March 2010. ทักษิณยังได้รับหนังสือเดินทางแบบนักการทูตของนิการากัวด้วย “Ex-Thai PM Thaksin Holds Nicaraguan Passport-Gov’t”, Reuters, 15 April 2009.

ยังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจของรัฐบาลกัมพูชาในเดือนพฤศจิกายน 2552 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่นำไปสู่การพิพาททางการทูตระหว่างไทยกับกัมพูชา¹³⁸ ซึ่งจะเห็นได้ว่าทักษิณไม่เคยหยุดต่อสู้ทางการเมืองกับกลุ่มคนที่เขาเรียกว่า “อำมาตย์” เลย

ทักษิณยังคงมีบทบาทสูงในกลุ่มผู้สนับสนุนเขาผ่านข้อความเสียง วิดีโอ และทวีตเตอร์ ข้อความของเขาถูกนำมาถ่ายทอดซ้ำในเครือข่ายเคเบิลทีวีท้องถิ่นและถูกพิมพ์ซ้ำในสิ่งพิมพ์ของคนเสื้อแดงอย่างเช่น *Voice of Taksin* นิตยสารรายปักษ์ ที่ถูกรัฐบาลห้ามจำหน่ายไปแล้ว¹³⁹ ก่อนที่จะมีการชุมนุมใหญ่ที่กรุงเทพฯ ทักษิณปราศรัยผ่านวิดีโอลิงค์มายังที่ชุมนุมซึ่งจัดขึ้นหลายแห่งในต่างจังหวัด เช่น ในการปราศรัยกับผู้ชุมนุมที่นครราชสีมาเมื่อวันที่ 6 มีนาคม ทักษิณเรียกร้องให้ผู้ชุมนุมว่า ขอให้พี่น้อง “นำประเทศของพวกเรา กลับคืนมาจากที่เปรมทำให้ถอยหลังไปเป็นเวลา 50 ปี” เพื่อประชาธิปไตย ความยุติธรรม และความเสมอภาค¹⁴⁰

ในช่วงแรกของการชุมนุมที่กรุงเทพฯ ทักษิณปราศรัยกับผู้ชุมนุมอย่างสม่ำเสมอผ่านวิดีโอลิงค์ แต่ได้หยุดลงหลังวันที่ 10 เมษายน ด้วยเหตุผลที่แกนนำเสื้อแดงคนหนึ่งอธิบายว่า ทักษิณต้องการให้การต่อสู้ครั้งนี้เป็น “การต่อสู้ของประชาชนอย่างแท้จริง” ในขณะที่ฝ่ายรัฐบาลระบุว่า เป็นเพราะประเทศสหรัฐอเมริกาหรืออเมริกาห้ามไม่ให้ทักษิณวิจารณ์การเมืองไทยตามที่รัฐบาลไทยร้องขอ¹⁴¹ การเจียบหายไปของเขาทำให้มีข่าวลือว่าเขาถูกฆ่าหรือไม่ก็ป่วยเป็นมะเร็ง จนเขาต้องปรากฏตัวในเวลาต่อมาเพื่อสยบข่าวลือดังกล่าว¹⁴²

¹³⁸ นายกรัฐมนตรีสุนเซนแห่งกัมพูชา เสนอตำแหน่งนี้ให้ทักษิณ เขายังกล่าวว่าทักษิณเป็นเหมือน “เพื่อนตาย” ของเขา รัฐบาลกัมพูชายังปฏิเสธการส่งตัวทักษิณมาให้ตามที่ทางการไทยร้องขอ ทั้งนี้ ทั้งสองประเทศมีข้อขัดแย้งกันอย่างดุเดือดในประเด็นการถือครองพื้นที่บริเวณรอบปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งกลุ่ม พทม. ได้หยิบเอาประเด็นนี้มาใช้เพื่อโหมกระพือกระแสชาตินิยมเพื่อโจมตีรัฐบาลของฝ่ายทักษิณในปี 2551

¹³⁹ นิตยสารนำชื่อของอดีตนายกฯ มาตั้งเป็นชื่อนิตยสารโดยสะกดแบบไม่มีตัว “น”

¹⁴⁰ “ทักษิณ” โฟนอินเสื้อแดง ปลุกระดม รวมพลกทท.14 มี.ค., *ไทยรัฐ*, 6 มีนาคม 2553

¹⁴¹ “แม้ว่าปักหลักอยู่ดูไบยูเออีห้ามโฟนอิน”, *โลกวันนี้*, 9 เมษายน 2553

¹⁴² Nopporn Wong-Anan, “Exclusive – Thaksin Urges Snap Poll to End Thai Crisis”, Reuters, 19 April 2010.

รัฐบาลกล่าวหาทักษิณว่าเป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนทางการเงินคนสำคัญของขบวนการเสื้อแดง ดังที่ระบุข้างต้นว่ารัฐบาลได้พยายามตัดการสนับสนุนทางการเงินของคนเสื้อแดงด้วยการห้ามการทำธุรกรรมทางการเงินของบุคคลประมาณ 120 คนและบริษัทอีกประมาณยี่สิบแห่งที่ถูกสงสัยว่าเป็น “ท่อน้ำเลี้ยง” ซึ่งรวมถึงครอบครัวของทักษิณ นายจาตุรนต์ ฉายแสง อดีตนักการเมืองพรรคไทยรักไทยซึ่งได้ขึ้นเวทีการชุมนุมของคนเสื้อแดงได้กล่าวว่า “คุณจะต้องมาจากนอกโลก ถ้าคุณคิดว่าทักษิณไม่ได้ให้เงินสนับสนุนเลย แต่มันผิดอะไรหรือกับการให้เงินสนับสนุนการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย”¹⁴³ นายจรัล แกนนำเสื้อแดงอีกคนหนึ่งยอมรับว่าทักษิณเป็นหนึ่งในผู้บริจาครายใหญ่จากแวดวงการเมืองและธุรกิจ แต่เขากล่าวว่าการห้ามทำธุรกรรมทางการเงินจะไม่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมของคนเสื้อแดงแต่อย่างใด¹⁴⁴ เขากล่าวเสริมว่าที่ชุมนุมยังได้รับเงินบริจาครายย่อยของผู้สนับสนุนธรรมดาอีกจำนวนมาก¹⁴⁵

สำหรับคนเสื้อแดงจำนวนมากในภาคอีสาน การบริจาคเงินให้ นปช. เป็นเหมือนการทำบุญอย่างหนึ่ง อันเป็นวัตรปฏิบัติทั่วไปของชาวพุทธซึ่งคิดเป็น 90 เปอร์เซ็นต์ของประชากรในประเทศไทย เมื่อทักษิณปราศรัยกับผู้ชุมนุมผ่านวิดีโอลิงค์ที่อุดรธานี แกนนำนบนเวทีบอกกับเขาว่าคนเสื้อแดงจำนวนมากเดินทางมาจากเจ็ดจังหวัดในภาคอีสานและทาง นปช. รวบรวมเงินบริจาคได้กว่า 660,000 บาท¹⁴⁷ ในขณะที่ นายทักษิณเองก็ได้ระบุว่ากลุ่มเสื้อแดงเป็นขบวนการ “ที่อยู่ได้ด้วยตนเองผ่านเงินบริจาคจากผู้สนับสนุนทั้งที่ยากจนและร่ำรวย”¹⁴⁸

¹⁴³ โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์, จาตุรนต์ ฉายแสง, อดีตรักษาการหัวหน้าพรรคไทยรักไทย, กรุงเทพฯ, 26 พฤษภาคม 2553

¹⁴⁴ ดูรายละเอียดเกี่ยวกับการห้ามทำธุรกรรมทางการเงินใน Section II.C.

¹⁴⁵ “จรัลชี้ตัดท่อน้ำเลี้ยงไม่กระทบมือบ”, *แนวหน้า*, 17 พฤษภาคม 2553

¹⁴⁶ โครชิสกรู๊ปสัมภาษณ์, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน, ชัยภูมิ, 28 พฤษภาคม 2553

¹⁴⁷ “แม้ว่าโฟนอินยูเออีแดงอุดรฯ ผู้ระบอบอำมาตย์”, *คมชัดลึก*, 12 มีนาคม 2553.

¹⁴⁸ Seth Mydans, “Fugitive Ex-Leader Denies Financing Thai Protests”, *The New York Times*, 26 May 2010.

กระทรวงการต่างประเทศไทยภายใต้การนำของนายภคิต ภิรมย์ ผู้ซึ่งเคยเป็นผู้สนับสนุนคนสำคัญของกลุ่มเสื้อเหลืองได้พยายามอย่างยิ่งยวดที่จะนำตัวทักษิณกลับมาเมืองไทย ในบันทึกที่เอกอัครราชทูตฟิลิปปินส์ในฐานะประธานของกลุ่มนักการทูตส่งถึงบรรดานักการทูตที่ประจำอยู่ในกรุงเทพฯ หลังเหตุการณ์ 10 เมษายน ได้มีการอ้างถึงคำพูดของรัฐมนตรีต่างประเทศของไทยที่กล่าวว่า “ประเทศไทยจะไม่ยอมรับข้อโต้แย้งที่อ้างว่าความสัมพันธ์ส่วนตัวของประมุขแห่งรัฐหรือหัวหน้ารัฐบาลใดๆ กับอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรนั้นแยกขาดจากความสัมพันธ์ทางการทูตอีกต่อไป... รัฐบาลไทยจะถือว่าการติดต่อสัมพันธ์ใดๆ ระหว่างรัฐบาลต่างชาติกับทักษิณเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการทูตของสองประเทศ”¹⁴⁹

ในวันที่ 25 พฤษภาคม ศาลอาญาได้อนุมัติออกหมายจับทักษิณในข้อหาการก่อการร้ายตามที่กรมสอบสวนคดีพิเศษร้องขอมานายชริต เฟ็งคิชู อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หวังว่าข้อหาการก่อการร้ายจะทำให้การส่งตัวทักษิณกลับประเทศไทยทำได้ง่ายขึ้น รัฐบาลไทยได้เรียกร้องให้ประเทศสหรัฐอเมริกาหรืออเมริกาและมอนเตเนโกรส่งตัวทักษิณให้กับทางการไทยบนฐานความผิดเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนในกรณีการซื้อขายที่ดินในปี 2551¹⁵⁰ แต่ต้องพบกับอุปสรรคในการขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนบนฐานความผิดนี้ เพราะในหลายประเทศ ประเด็นนี้ไม่ใช่ความผิดทางกฎหมาย ตำรวจไทยได้ยื่นข้อเรียกร้องไปยังองค์การตำรวจสากล (Interpol) ให้ออกหมายจับสากลกับทักษิณด้วยข้อหาการก่อการร้าย ซึ่งถ้าทางตำรวจสากลเห็นด้วยก็จะเปิดทางให้สามารถจับกุมตัวทักษิณในประเทศสมาชิกขององค์การตำรวจสากลจำนวน 187 ประเทศได้ อย่างไรก็ตาม นายตำรวจที่ดูแลแผนกกิจการต่างประเทศเตือนว่า มันไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะขอให้มีการส่งตัวทักษิณให้กับรัฐบาลไทย

และถึงแม้ว่าทางตำรวจสากลจะเห็นด้วยกับการออกหมายจับก็ตาม ก็อาจต้องใช้เวลาหลายปี¹⁵¹ ด้านนายทักษิณได้ออกมาตอบโต้โดยกล่าวว่าตำรวจสากลนั้นจะไม่พิจารณาข้อกล่าวหาที่มีเหตุจูงใจทางการเมือง นอกจากนี้ เขาได้ว่าจ้างนักกฎหมายชาวต่างชาติที่เชี่ยวชาญเรื่องอาชญากรรมสงครามมาว่าความให้¹⁵² อย่างไรก็ดี เป็นเรื่องยากที่จะอธิบายด้วยเหตุผลอันน่าเชื่อถือว่าบทบาทของทักษิณในเหตุการณ์ความรุนแรงที่เพิ่งผ่านพ้นไปนั้นเป็นความผิดที่เข้าข่ายคำนิยามของการก่อการร้ายที่ใช้กันโดยมากในระดับสากล¹⁵³

¹⁴⁹ นายภคิต ภิรมย์ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศได้เชิญนาย Antonio V. Rodriguez เอกอัครราชทูตฟิลิปปินส์ประจำประเทศไทยและประธานคณะทูตต่างประเทศประจำประเทศไทย (Dean of the Diplomatic Corps.) เข้าพบ ในวันที่ 27 เมษายน 2553 ภายหลังจากที่นักการทูตบางประเทศได้เดินทางไปพบปะกับแกนนำเสื้อแดง ณ บริเวณที่ชุมนุม เขาส่งบันทึกฉบับนี้เวียนให้กับบรรดาทูตในกรุงเทพฯ ในวันรุ่งขึ้น โครซีสกรู๊ปได้รับสำเนาของบันทึกฉบับนี้

¹⁵⁰ โครซีสกรู๊ปสัมภาษณ์, พนิช วิจิตเสรษฐ์ ผู้ช่วยรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ, 16 มิถุนายน 2553 พนิชกล่าวว่าประเทศไทยยังไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศสหรัฐอเมริกาหรืออเมริกาหรือมอนเตเนโกร แต่ประเทศไทยกำลังดำเนินการทำสนธิสัญญาดังกล่าวกับสหรัฐอเมริกาหรืออเมริกา อย่างไรก็ตาม ประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยก็อาจส่งตัวผู้ต้องสงสัยมาให้ไทยได้บนหลักการต่างตอบแทน ดูรายละเอียดเกี่ยวกับการตัดสินใจ ความผิดคดีของทักษิณในเชิงอรรถ 92

¹⁵¹ “Thaksin Charged with Terrorism”, *Bangkok Post*, 26 May 2010.

¹⁵² “Thaksin Shinawatra speaks to Lateline”, Australian Broadcasting Corporation, 26 May 2010; “Dutch lawyer to help exiled Thai leader”, Radio Netherlands, 1 June 2010. Geert-Jan Knoops ทนายผู้เชี่ยวชาญด้านอาชญากรรมสงครามได้ให้คำปรึกษาแก่ทีมกฎหมายที่ทำหน้าที่ว่าความให้ทักษิณในคดีการก่อการร้าย เขามีชื่อเสียงในวงการกฎหมายระหว่างประเทศ และได้ว่าความในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิในรวันดา อดีตยูโกสลาเวีย และซีเรีย ลีโอน นอกจากนี้ ทีมกฎหมายของทักษิณยังศึกษาถึงผู้ทางที่จะฟ้องรัฐบาลไทยในกรณีการสลายการชุมนุมคนเสื้อแดง

¹⁵³ โครซีสกรู๊ปสัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่ต่อต้านการก่อการร้ายประจำภูมิภาค, 17 มิถุนายน 2553

VI. การสร้างฉันทามติทางการเมือง

การสร้างฉันทามติทางการเมืองต้องถูกสร้างขึ้นใหม่อย่างเร่งด่วน เพื่อที่จะฝ่าฝืนความขัดแย้งอันยืดเยื้อ โดยการสร้างฉันทามตินี้จะต้องทำโดยกระบวนการที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยเฉพาะที่มีมาจากได้คือการมีส่วนร่วมของแกนนำคนเสื้อแดง หรือกระทั่งอดีตนายกฯ ทักษิณ ภายหลังจากที่ประกาศแผนปรองดองห้าข้อไว้เมื่อต้นเดือน พฤษภาคม รัฐบาลได้สานต่อด้วยการตั้งคณะกรรมการอิสระสี่ชุด ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การปฏิรูปสื่อ การสอบสวน เหตุการณ์ความรุนแรงและการปฏิรูปประเทศ (ซึ่งมีจุดเน้นอยู่ที่ การปรองดอง)¹⁵⁴ และคณะกรรมการมีกำหนดในการส่งรายงาน พิมพ์เขียวให้กับรัฐบาลภายในวันที่ 1 ธันวาคม 2553¹⁵⁵

การปรองดองนั้นเป็นเรื่องยากที่จะสำเร็จ ตราบใดที่รัฐบาลยังมองคนเสื้อแดงเป็น “ผู้ก่อการร้าย” และเป็นภัยคุกคามที่จะต้องปราบปรามอย่างรุนแรง และยิ่งแทบเป็นไปได้ที่การปรองดองจะเกิดขึ้นภายใต้รัฐบาลอภิสิทธิ์ซึ่งเป็นผู้ขัดแย้งโดยตรงในเหตุความรุนแรงที่เกิดขึ้น เว้นเสียแต่จะมีการจัดการเลือกตั้งอย่างสันติและยุติธรรมขึ้น ประเทศไทยจึงจะสามารถก้าวไปสู่การปรองดองที่แท้จริงภายใต้รัฐบาลชุดใหม่ที่ได้รับฉันทามติจากประชาชนอย่างแท้จริง

ก. ความรับผิดชอบ

รัฐบาลได้แต่งตั้งนายคณิต ณ นคร เป็นประธานคณะกรรมการอิสระตรวจสอบค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ (คอป.) เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน เพื่อสอบสวนเหตุความรุนแรงในการชุมนุมช่วง

สองเดือนของคนเสื้อแดง¹⁵⁶ คณะกรรมการยังพิจารณาว่าพวกเขาควรจมองให้ไกลกว่าเพียงการค้นหาข้อเท็จจริง และพยายามระบุสาเหตุพื้นฐานของความขัดแย้งเพื่อจัดทำข้อเสนอสำหรับการปรองดองแห่งชาติหรือไม่¹⁵⁷ นายคณิตซึ่งปัจจุบันอายุ 73 ปีเป็นอดีตนายกรัฐมนตรีและคณบดีนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และเคยเป็นประธานไต่สวนความจริงกรณีเหตุรุนแรงในการสลายการชุมนุมในช่วงเดือนพฤษภาคม 2535 ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตประมาณ 40 คน¹⁵⁸ แม้จะผ่านมาแล้วกว่าสิบแปดปี ก็ยังไม่มีการเปิดเผยรายงานการสอบสวนดังกล่าวอย่างสมบูรณ์ต่อสาธารณะ นอกจากนี้คณิตยังเคยเป็นประธานคณะกรรมการไต่สวนเหตุการณ์เสียชีวิตและการสูญหายของผู้ต้องสงสัยที่เกี่ยวข้องกับคดีการฆ่าเสพติดกว่า 2,500 คนที่มีการกล่าวหาว่าถูกวิสามัญฆาตกรรมภายใต้นโยบาย “สงครามปราบยาเสพติด” ในสมัยรัฐบาลทักษิณ นายกิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งปัจจุบันทำหน้าที่เป็นเลขานุการของ คอป. กล่าวว่าคณะกรรมการจะรับฟังทุกฝ่าย “เพื่อการปรองดองแห่งชาติ และไม่ได้มีจุดประสงค์ในการลงโทษใคร” เขาเปรียบเทียบ คอป. กับคณะกรรมการค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองในแอฟริกาใต้ซึ่งได้สัมภาษณ์เหยื่อความรุนแรงมากกว่า 20,000 คนภายในเวลาสี่ปี แต่เขาระบุว่ากรอบเวลาทำงานของ คอป. จะสั้นกว่านั้น¹⁵⁹

โดยรวมแล้ว การแต่งตั้งคณิตได้รับการตอบรับอย่างดี อภิสิทธิ์ก็กล่าวถึงนายคณิตว่าเป็นคน “มีความรู้ ความสามารถและน่าเชื่อถือ” และสัญญาว่าจะให้อิสระในการทำงานกับคณะกรรมการ¹⁶⁰ นักสิทธิมนุษยชนยังคงค่อนข้างสงวนท่าทีกับ คอป. อยู่ หลายคนก็มองว่า

¹⁵⁴ ในช่วงกลางเดือนมิถุนายน รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการสองชุดเพื่อดำเนินภารกิจเรื่องการปฏิรูปประเทศ อดีตนายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุนได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานคณะกรรมการวางยุทธศาสตร์การปฏิรูปประเทศ ส่วนนายแพทย์ประเวศ วะสี นักวิทยาศาสตร์สังคม เป็นประธานคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูปประเทศที่จะทำงานร่วมกับภาคประชาสังคมในภารกิจดังกล่าว รัฐบาลยังได้ตั้ง นายยุบล เบ็ญจรงค์กิจ คณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นประธานคณะทำงานปฏิรูปสื่อ คุราละเอียดเกี่ยวกับคณะกรรมการอีกสองชุดใน Section VI.ก และ ค. “อานันท์-ประเวศ ตอบรับเป็นประธานปฏิรูปประเทศ ตั้งเป่าลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ชี้ ‘ไพร่-อำมาตย์’ ศัพท์ที่ไม่มีความหมาย”, *มติชน* (ออนไลน์), 18 มิถุนายน 2553; “Agenda to Solve Press Freedom Complications”, *Bangkok Post*, 24 June 2010.

¹⁵⁵ “รบ. เล็งประกาศพิมพ์เขียวปฏิรูป ปท. 1 ธันวาคม คาด กก.ทุกชุดตามแผนปรองดองจะสรุปผลส่งรัฐบาล ต.ค. นี้”, *มติชน* (ออนไลน์), 14 มิถุนายน 2553

¹⁵⁶ คณะรัฐมนตรีอนุมัติการแต่งตั้งนายคณิตเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2553 “Kanit Faces Tough Task in Deaths Probe”, *Bangkok Post*, 9 June 2010.

¹⁵⁷ คำกล่าวของนายกิตติพงษ์ กิตยารักษ์ เลขานุการคณะกรรมการอิสระตรวจสอบค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ ในเวทีการประชุมสาธารณะเรื่อง “คอป. จะเป็นทางออกของประเทศไทย?”, กรุงเทพฯ, 24 มิถุนายน 2553

¹⁵⁸ ตัวเลขของผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ในความเป็นจริง เชื่อว่าน่าจะสูงกว่านี้ ดู Pasuk Phongpaichit and Chris Baker, *Thailand: Economy and Politics* (Oxford, 2000), p. 360.

¹⁵⁹ “Kanit envisions a ‘truth commission’”, *The Nation*, 12 June 2010.

¹⁶⁰ คำพูดของอภิสิทธิ์ในรายการ “เชื่อมั่นประเทศไทยกับนายกฯ อภิสิทธิ์” ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์เอ็นบีที วันที่ 13 มิถุนายน 2553 ฉบับเต็มสามารถดูได้ที่ www.thaigov.go.th; “Kanit Faces Tough Task in Deaths Probe”, *Bangkok Post*, 9 June 2010.

การคัดเลือกนายคณิตมาทำหน้าที่นี้ “รับได้”¹⁶¹ องค์การนิรโทษกรรมสากลเรียกร้องรัฐบาลให้รับประกันว่าคณะกรรมการสอบสวนจะ “เป็นอิสระจากทั้งรัฐบาลและ นปช.” ทั้งยังระบุว่า การสอบสวนไม่ควรมุ่งไปที่การค้นหาข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ควรดำเนินการฟ้องร้องผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนในการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย¹⁶² คณะกรรมการที่ถูกตั้งขึ้นมาสอบสวนเหตุการณ์ความรุนแรงหลายชุดก่อนหน้านี้ที่จัดตั้งโดยรัฐบาล ล้วนแต่ไม่สามารถที่จะดำเนินการฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงที่สอบสวนพบว่าเกี่ยวข้องกับเหตุรุนแรงเหล่านั้น¹⁶³

สมาชิกพรรคเพื่อไทยและกลุ่มเสื้อแดงบางส่วนได้ตั้งคำถามกับความน่าเชื่อถือของนายคณิต โดยอ้างถึงกรณีซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมาที่อดีตอัยการสูงสุดผู้นี้ตัดสินใจสั่งไม่ฟ้องกรณีที่ดินสปก.อันธ้อฉาว ซึ่งดูเหมือนเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับพรรคประชาธิปัตย์ นอกจากนี้ คณิตยังเป็นอดีตผู้บังคับบัญชาของนายธาริต อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่รับผิดชอบคดีร้ายแรงเกี่ยวกับคนเสื้อแดงหลายคดี¹⁶⁴ นายคณิตเคยใกล้ชิดกับทักษิณใน

ช่วงหนึ่ง เขาเป็นสมาชิกก่อตั้งและดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคไทยรักไทย แต่ภายหลังเขาลาออกจากพรรคเพราะผิดหวังในเรื่องกระบวนการสรรหาผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคและได้กลายมาเป็นหนึ่งในผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์ทักษิณ¹⁶⁵ คณิตได้กล่าวปกป้องการตัดสินใจของเขาในขณะที่เป็นอัยการสูงสุดว่าเขา “มิได้ฝักใฝ่ฝ่ายใด” และ “พร้อมที่จะคุย” กับทักษิณ¹⁶⁶

ปัญหาหนักที่สุดที่ลดทอนความน่าเชื่อถือของคณะกรรมการคือรัฐบาลที่เป็นผู้แต่งตั้งพวกเขาขึ้นมาเอง นายกิตติพงษ์ยอมรับว่าเรื่องนี้เป็นประเด็นที่ “น่ากังวลที่สุด” เพราะเป็นเรื่องที่ทำให้เกิดข้อกังขาต่อความชอบธรรมของคณะกรรมการชุดนี้ตั้งแต่แรก¹⁶⁷ ประเด็นนี้อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของ คอป. และลดทอนการยอมรับของสาธารณชนต่อผลการสอบสวนของคณะกรรมการ นายวีระ ประธานกลุ่ม นปช. ได้กล่าวกับนายคณิตเมื่อเขาเดินทางไปพบแกนนำ นปช. ที่ถูกควบคุมตัวอยู่ที่ค่ายตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดเพชรบุรี ว่าตนและแกนนำอีกเจ็ดคนคิดว่านายคณิตเป็น “คนดี ไม่เคยมีประวัติค้างป้อย” แต่พวกเขาไม่สามารถยอมรับคณะกรรมการชุดนี้ได้เพราะถูกแต่งตั้งโดยรัฐบาลซึ่งเป็นคู่กรณีที่กำลังหาว่าคนเสื้อแดงเป็น “ผู้ก่อการร้าย” และยังทำให้คนเสื้อแดงต้องเสียชีวิตจำนวนมาก¹⁶⁸

¹⁶¹ นายสุนัย ผาสุก ที่ปรึกษาองค์กรฮิวแมนไรท์วอทช์ประจำประเทศไทย กล่าวว่า การเลือกนายคณิตมาดำรงตำแหน่งนี้ นับว่า “รับได้” ในขณะที่นายสมชาย หอมลออ นักสิทธิมนุษยชนผู้คร่ำหวอดในวงการมายาวนานกล่าวว่า เขาเชื่อมั่นใน “ความเป็นกลางและความเป็นอิสระ” ของนายคณิต “Kanit Faces Tough Task in Deaths Probe”, อ้างแล้ว

¹⁶² จดหมายเปิดผนึกขององค์การนิรโทษกรรมสากลถึงนายกฯ อภิสิทธิ์ ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2553 เรียกร้องให้มีการสอบสวนอย่างเป็นอิสระและเป็นกลาง

¹⁶³ ในปี 2547 รัฐบาลทักษิณตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงสองชุดเกี่ยวกับเหตุการณ์ตากใบและกรือเซะ แต่คณะกรรมการทั้งสองชุดนั้นไม่สามารถที่จะผลักดันให้มีการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ได้ ในรอบหกปีที่ผ่านมา ไม่มีเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาคใต้คนใดเลยที่ถูกดำเนินคดีอาญาในเหตุการณ์กรือเซะ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 ชาวมลายูมุสลิมจำนวน 106 คนเสียชีวิตจากการปะทะกับเจ้าหน้าที่ในสิบเฮ็ดจุด ส่วนเหตุการณ์ตากใบซึ่งเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 มีชาวมลายูมุสลิม 78 คนเสียชีวิตจากการขาดอากาศหายใจและอาการบาดเจ็บ หลังจากเจ้าหน้าที่ได้จับกุมตัวผู้ชุมนุมและชนพวกเขาขึ้นรถบรรทุกในลักษณะที่อัดกันแน่น ผู้ชุมนุมอีกเจ็ดรายถูกสังหารระหว่างการสลายการชุมนุมโดยเจ้าหน้าที่รัฐบริเวณที่ชุมนุมประท้วง ดู รายงานเอเชีย ฉบับที่ 181 ของโครซิกกรุป *Southern Thailand: Moving Towards Political Solutions (ภาคใต้ของไทย : ก้าวไปสู่การแก้ปัญหาด้วยการเมือง)*, เผยแพร่ 8 ธันวาคม 2552, หน้า 10

¹⁶⁴ “คณิตไม่ถือ พท. ค้าน ปช. สอบ แกลงแนวทำงานก.ก. อิสระสุกรนี้ เน้นปรองดอง นพลบอกเป็นกองเชียร์ ปชป.”, *มติชน* (ออนไลน์), 9 มิถุนายน 2553

แม้ว่ารัฐบาลไทยจะไม่ประสงค์ที่จะให้มีการสอบสวนจากคณะกรรมการในระดับสากล การมีคณะที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการจากต่างประเทศอาจจะช่วยเพิ่มความชอบธรรมให้กับคณะกรรมการของคณิตได้ แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากนายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นนักสิทธิมนุษยชน เขาแนะนำว่า คอป. ควรหาที่ปรึกษาต่างชาติที่มีความเชี่ยวชาญทางกฎหมายในการได้ส่วนกรณีการสังหารหมู่ที่เคยเกิดขึ้นที่อื่น อย่างเช่น รวันดา หรืออินโดนีเซีย¹⁶⁹ นายโรเบิร์ต อัมสเตอร์ดัม ทนายของทักษิณในต่างประเทศแสดงทัศนคติว่า “มีเพียงคณะกรรมการในระดับสากล

¹⁶⁵ “เปิดใจ ศ.ดร.คณิต ณ นคร ผู้ร่วมก่อตั้งพรรคไทยรักไทย”, *ไทยโพสต์*, 13 มิถุนายน 2553

¹⁶⁶ “Kanit Envisions a ‘Truth Commission’”, *The Nation*, 12 June 2010.

¹⁶⁷ คำกล่าวของนายกิตติพงษ์ กิตยารักษ์ เลขาธิการคณะกรรมการอิสระตรวจสอบค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ ในเวทีการประชุมสาธารณะเรื่อง “คอป. จะเป็นทางออกของประเทศไทย?”, กรุงเทพฯ, 24 มิถุนายน 2553

¹⁶⁸ “วีระแนะคณิตต้องเปิดเผยทุกอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งไม่ควรให้คู่กรณีร่วมเป็นกรรมการด้วยจะหาข้อยุติยาก”, *มติชน* (ออนไลน์), 14 มิถุนายน 2553

¹⁶⁹ “รัฐบาล-ฝ่ายค้าน คนละครั้ง ดึงคปท. กุณชื้อ”, *มติชนรายวัน*, 4 มิถุนายน 2553

เท่านั้นที่จะสามารถตรวจสอบพยานหลักฐานอย่างเป็นอิสระได้¹⁷⁰ กระทรวงต่างประเทศได้โต้ตอบว่าคณะกรรมการที่รัฐบาลตั้งขึ้นนี้ทำงานโดยปราศจากอคติ และความซื่อสัตย์ของนายคณิตก็เป็นเรื่องที่ไม่ได้ตั้งข้อสงสัย¹⁷¹ แม้ว่าคณะกรรมการชุดนี้มีความตั้งใจอยู่บ้างในการเรียนรู้ประสบการณ์จากต่างประเทศแต่เป็นที่แน่ชัดว่าสมาชิกของคณะกรรมการทั้งหมดเป็นคนไทย¹⁷²

ข. ถอนข้อหาค่อการร้ายและการยกเลิกพ.ร.ก. นुकเงิน

การตั้งข้อหาค่อการร้ายกับทักษิณและแกนนำ นปช. รวมถึงการใช้อำนาจพิเศษภายใต้ พ.ร.ก. นุกเงินในการปราบปรามแกนนำเสื้อแดง ไม่อาจจะนำไปสู่การปรองดอง การพูดคุยกับทักษิณเป็นสิ่งจำเป็นต่อการแสวงหาทางออกทางการเมือง ทักษิณยังคงร่ำรวยมหาศาลและอยู่ระหว่างหลบหนีคดี หากไม่นำเขาเข้ามาในกระบวนการปรองดอง เขาก็จะสร้างความปั่นป่วนต่อไปได้ ในขณะเดียวกัน ยังมีกรขายการใช้ พ.ร.ก. ออกไปนานเท่าไร ก็จะช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวมากขึ้นเท่านั้น และยังทำลายกระบวนการประชาธิปไตยซึ่งจำเป็นอย่างต่อการขยายประเทศ

ดังที่กล่าวข้างต้น การตั้งข้อหาค่อการร้ายกับทักษิณเป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุสมผล ซึ่งอาจพูดได้ว่าการตั้งข้อหาเดียวกันนี้กับคนเสื้อแดงอีก 52 คนก็ไม่สมควรเช่นเดียวกัน แม้นายกฯ อภิสิทธิ์จะอ้างว่าค่านิยมการก่อการร้ายของรัฐบาลไทยนั้นสอดคล้องกับค่านิยมขององค์การสหประชาชาติ¹⁷³ แต่ค่านิยมการก่อการร้ายนั้นเป็นเรื่องที่มีการถกเถียงกันอย่างมากมายและยังไม่มีค่านิยมใดที่มีผลผูกพันทางกฎหมายและยอมรับกันโดยทั่วไป คณะผู้ทรงคุณวุฒิระดับสูงของ

สหประชาชาติที่มีนายอานันท์ ปันยารชุนเป็นประธานได้นิยามว่าการก่อการร้ายคือ “การกระทำใดๆ... ที่มุ่งก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตหรืออันตรายต่อร่างกายอย่างร้ายแรงต่อพลเรือนหรือผู้ที่ไม่ใช่กองกำลังสู้รบ โดยที่เป้าหมายของการกระทำดังกล่าว ไม่ว่าจะโดยธรรมชาติหรือโดยบริบทของมัน คือการข่มขู่ประชาชนหรือบีบบังคับให้รัฐบาลหรือองค์กรระหว่างประเทศกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการใดๆ”¹⁷⁴ เป็นการยากที่จะให้เหตุผลว่าการกระทำของกลุ่มเสื้อแดงมีความมุ่งหมายในการทำร้ายพลเรือน ยิ่งไปกว่านั้นในมุมมองของหลายประเทศ ทักษิณไม่ได้ถูกมองว่าเป็น “ผู้ก่อการร้าย”¹⁷⁵ แม้กระทั่งสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศพันธมิตรที่ใกล้ชิดที่สุดของไทยยังมองว่าการใช้คำว่าก่อการร้ายในบริบทนี้เป็นสิ่งที่เป็นปัญหา¹⁷⁶

ในขณะที่การชุมนุมประท้วงของคนเสื้อแดงอาจทำให้บางคนหวาดกลัวหรือบ้างก็เดือดร้อน แต่ไม่ได้หมายความว่าความรู้สึกลัวเกิดขึ้นกับทุกคน มีผู้หญิงและเด็กจำนวนมากเข้าร่วมชุมนุมกับเสื้อแดง รายงานบางแหล่งระบุว่าจำนวนผู้ชุมนุมเพิ่มสูงขึ้นในช่วงเย็นของแต่ละวันเมื่อคนกรุงเทพฯ หลายพันคนเข้าร่วม¹⁷⁷ เป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจว่าข้อหาค่อการร้ายหรือการที่รัฐบาลใช้วิธีหารปลูกเร้าอารมณ์ความรู้สึกต่อต้านคนเสื้อแดงซึ่งเป็นคู่เจรจาใน “โรดแมป” จะช่วยให้การปรองดองเกิดขึ้นอย่างราบรื่นได้อย่างไร

สิ่งที่รัฐบาลควรกระทำก็คือ รัฐบาลควรตั้งข้อหาอาญาที่เฉพาะเจาะจงในกรณีที่มีหลักฐาน (เช่นข้อหาวางเพลิงหรือการทำร้ายร่างกาย) ในลักษณะที่จะไม่ทำให้เกิดการกล่าวหาได้ว่า การฟ้องร้องดังกล่าวมีเหตุจูงใจทางการเมือง สถิติของทางตำรวจชี้ว่าจนถึงต้นเดือนมิถุนายน มีบุคคลอย่างน้อย 417 คนถูกควบคุมตัวอยู่ในพื้นที่ที่มีการบังคับใช้ พ.ร.ก. นุกเงิน ส่วนใหญ่ถูกจับกุมด้วยข้อหาฆาตกรรมโดยผิดกฎหมายและละเมิดเคอร์ฟิว ส่วนที่เหลือถูกจับกุมด้วยข้อหาครอบครองอาวุธโดยผิดกฎหมาย วางเพลิง และความผิดอื่นๆ ใน

¹⁷⁰ “Thailand lacks credibility to investigate Bangkok killings”, press release, Robert Amsterdam, 10 June 2010.

¹⁷¹ “Secretary to the Foreign Minister clarifies misconceptions in Robert Amsterdam’s statements”, press release, Thai Foreign Ministry, 18 June 2010; โครนิสกรู๊ปสัมภาษณ์, ข่าวสารระดับสูง, 23 มิถุนายน 2553

¹⁷² คำกล่าวของนายกิตติพงษ์ กิตยารักษ์ เลขานุการคณะกรรมการอิสระตรวจสอบค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ ในเวทีการประชุมสาธารณะเรื่อง “คอป. ฤาจะเป็นทางออกของประเทศไทย?”, กรุงเทพฯ, 24 มิถุนายน 2553 คอป. จัดสัมมนาโต๊ะกลมสองวันในช่วงปลายเดือนมิถุนายน โดยมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศสองท่านจากแอฟริกาใต้และสวิสเซอร์แลนด์ ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับเรื่องการแสวงหาความจริงและการปรองดองมาอภิปรายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

¹⁷³ คำชี้แจงของนายกฯ อภิสิทธิ์ต่อสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันต่อคณะทูต และตัวแทนหอการค้าต่างประเทศ วันที่ 29 พฤษภาคม 2553

¹⁷⁴ ดู “A More Secure World: Our Shared Responsibility: Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change”, UN General Assembly, A/56/595, 2 December 2004.

¹⁷⁵ โครนิสกรู๊ปสัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่ต่อต้านการก่อการร้ายประจำภูมิภาค, 17 มิถุนายน 2553

¹⁷⁶ โครนิสกรู๊ปสัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา, วอชิงตัน ดี.ซี. 23 มิถุนายน 2553

¹⁷⁷ คำกล่าวของม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่สโมสรผู้สื่อข่าวต่างประเทศแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ, 1 มิถุนายน 2553 ตามที่รายงานใน <http://us.asiancorrespondent.com/>.

จำนวนนี้ 221 รายถูกจับกุมในกรุงเทพฯ 134 รายในภาคอีสาน 42 รายในภาคกลาง และอีก 20 รายในภาคเหนือ¹⁷⁸ รัฐบาลกำลังพิจารณาการออกนิรโทษกรรมให้กับผู้ที่กระทำความผิดเล็กน้อยภายใต้ พ.ร.ก. จุกเงิน เช่น เข้าร่วมการประชุม¹⁷⁹ ความคิดดังกล่าวนับว่าเป็นการริเริ่มในทิศทางที่ถูกต้อง ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็ควรแสดงความอ่อนปรนในลักษณะเช่นเดียวกันต่อการพิจารณาข้อหาก่อการร้ายด้วย

นอกจากนั้น รัฐบาลควรยกเลิก พ.ร.ก. จุกเงินที่ประกาศใช้อยู่ใน 24 จังหวัดโดยทันที กฎหมายฉบับนี้อุญาตให้เจ้าหน้าที่สั่งห้ามการประชุม ปิดสื่อ และกักตัวผู้ต้องสงสัยไว้โดยไม่ต้องตั้งข้อหา รัฐบาลอ้างว่ากฎหมายจุกเงินยังมีความจำเป็นเพราะกลุ่มเสื้อแดงวางแผนที่จะจัดการชุมนุมรอบใหม่ภายในสองเดือนและอาจกำลังวางแผนก่อวินาศกรรม¹⁸⁰ แม้ว่าจะมีเหตุระเบิดเกิดขึ้นซึ่งมีรายงานว่าเป็นการกระทำของคนเสื้อแดงที่เจ็บแค้น รัฐบาลก็ควรจะสามารถรักษาความสงบเรียบร้อยได้โดยไม่ต้องอาศัยอำนาจของกฎหมายพิเศษ

พ.ร.ก. จุกเงินนั้นมีผลทำให้การแสดงความคิดเห็นในสาธารณะถูกจำกัด คนที่เป็นบุคคลสาธารณะที่มีชื่อเสียงหลายคนถึงเลที่จะแสดงความคิดเห็น¹⁸¹ นายสุราชัยยิมประเสริฐ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ซึ่งสอนอยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปฏิเสธคำเชิญให้ไปพูดที่สโมสรผู้สื่อข่าวต่างประเทศแห่งประเทศไทยเมื่อเร็วๆ นี้ เพราะเกรงว่าเจ้าหน้าที่จะ “ตามล่า” เขาและครอบครัว¹⁸² สุราชัยซึ่งเป็นนักวิชาการซึ่งมีความเห็นอกเห็นใจคนเสื้อแดง ถูก สอจ. กล่าวหาว่าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายล้มเจ้าและถูกควบคุมตัวอยู่เป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ภายใต้พ.ร.ก. จุกเงิน¹⁸³ คณบดีคณะอักษรศาสตร์ที่เป็น

¹⁷⁸ สถิติจากเว็บไซต์ของกองสารนิเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เผยแพร่วันที่ 9 มิถุนายน 2553 ดูได้ที่ www.saranitet.police.go.th/pdf/news09062553.pdf.

¹⁷⁹ “Govt to Decide on Amnesty, Emergency”, *The Nation*, 17 June 2010 รองนายกรัฐมนตรีสุเทพ เทือกสุบรรณ กล่าวว่ารัฐบาลจะตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นนิรโทษกรรมในช่วงต้นเดือนกรกฎาคม

¹⁸⁰ “รัฐบาลส่งลากลาวจุกเงิน แฉแดงขยับ ก่อหวอดใต้ดิน ปลุกระดม”, *แนวหน้า*, 9 มิถุนายน 2553

¹⁸¹ โครนิกรูปสัมภาษณ์, นักวิเคราะห์การเมือง, กรุงเทพฯ, 10 มิถุนายน 2553

¹⁸² โครนิกรูปสัมภาษณ์ทางอีเมล, มาร์วาน มาคาน-มาการ์, ประธานสโมสรผู้สื่อข่าวต่างประเทศแห่งประเทศไทย, 12 มิถุนายน 2553

¹⁸³ นายสุราชัยถูกจับกุมเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคมพร้อมกับนายสมยศ พุกญา เกษมสุข บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เรดนิวส์และนักกิจกรรมด้านแรงงาน ในขณะที่กลุ่มต่อต้านรัฐประหารที่ชื่อว่า “กลุ่ม 24 มิถุนา” ของพวกเขา กำลังแจกจ่ายใบปลิววิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลต่อผู้ชุมนุมเสื้อแดง สมยศ

หน่วยงานที่เขาสังกัด ได้ออกบันทึกภายในขอร้องให้อาจารย์ทุกท่านงดเว้นการอภิปรายถึงความขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบันในชั้นเรียน รวมทั้งหลีกเลี่ยงการชักชวนนักศึกษาเข้าร่วมการชุมนุม¹⁸⁴

การปรองดองจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้ารัฐบาลยังคงเดินหน้าคุกคามคนเสื้อแดงและข่มขู่ให้คนที่สนับสนุนและเห็นอกเห็นใจคนเสื้อแดงปิดปากเงียบ การสังหารกราดส่วนตัวของสุภรณ์ อัตถาวงศ์ (แรมโบ้อีสาน) แกนนำเสื้อแดงเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน รวมทั้งคนเสื้อแดงอีกสองราย ก่อให้เกิดความวิตกว่าจะมีการวิสามัญฆาตกรรมคนเสื้อแดงภายใต้การบังคับใช้ พ.ร.ก. จุกเงิน¹⁸⁵ ผู้สนับสนุนกลุ่มเสื้อแดงรู้สึกว่าคุณถูกจับตามองอย่างใกล้ชิด รวมทั้งถูกคุกคามจากทหารในจังหวัดชัยภูมิ มีรายงานว่าทหารได้ตั้งด่านตรวจและว่าจ้างสายข่าวในพื้นที่ให้สอดส่องการเคลื่อนไหวของคนเสื้อแดง คนเสื้อแดงรายหนึ่งในนครราชสีมากล่าวว่าคนอีสานรู้สึกขมขื่นแต่ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นอะไรได้ คำพูดของนักเคลื่อนไหวรายหนึ่งที่ว่า “การปรองดองแบบไหนหรือที่เรากำลังพูดถึง การปรองดองระหว่างฝ่ายที่เหนือกว่ากับฝ่ายที่ต่ำต้อยคือค่า ระหว่างฝ่ายที่ถูกมัดมือมัดเท้ากับฝ่ายที่ทำอะไรได้ตามอำเภอใจอย่างนั้นหรือ”¹⁸⁶

ถูกปล่อยตัวหลังจากถูกคุมขังอยู่นานสามสัปดาห์ “Scholar Set Free After Colleagues File Protest”, *Bangkok Post*, 1 June 2010; “Activist Somyot to be Released Tomorrow”, *Bangkok Post*, 12 June 2010. ชื่อของสุราชัยถูกบรรจุไว้ในแผนผังล้มเจ้าที่เผยแพร่โดย สอจ. ด้วย ดูเชิงอรอด 19

¹⁸⁴ บันทึกของคณบดีอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2553 ดู “คณบดีอักษรศาสตร์-หน.ภาควิชาภาษาไทยฯ ขออาจารย์เลี่ยงแสดงความคิดเห็นการเมืองในชั้นเรียน”, *ประชาไท* (www.prachatai3.info), 9 มิถุนายน 2553; สอจ. ได้ทำการบล็อกเว็บไซต์ประชาไทหลายครั้งเพราะมองว่าเป็นสื่อที่เข้าข้างกลุ่มเสื้อแดง ทางผู้ดูแลเว็บต้องเปลี่ยน URL อย่างน้อยสี่ครั้งเพื่อหลบเลี่ยงการปิดเว็บ

¹⁸⁵ นายศักรินทร์ กองแก้ว อายุ 24 ปี การ์ดส่วนตัวของแรมโบ้อีสานถูกยิงเสียชีวิตในจังหวัดนครราชสีมาขณะกำลังซื้อรถจักรยานยนต์เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2553 คนเสื้อแดงอีกสองรายถูกยิงเสียชีวิตที่จังหวัดนครพนมและชลบุรี “จตุพรทำสุเทพสาบานวัดสระแก้วชี้แดงทยอยตาย 3 ศพแล้ว บูเจ้าปช.รอบ 3 สถานการณ์เลวร้ายมาถึงเร็วแน่”, *มติชน* (ออนไลน์), 12 มิถุนายน 2553

¹⁸⁶ Achara Ashyagachat, “Emergency Decree is Setting the Stage for Tragedy”, *Bangkok Post*, 13 June 2010.

ในส่วนของแกนนำคนเสื้อแดง พวกเขาจำเป็นต้องแสดงท่าทีที่ชัดเจนในการต่อต้านความรุนแรง เริ่มต้นการเคลื่อนไหวที่ชอบธรรมและสันติอีกครั้งหนึ่ง ดำเนินการอย่างแข็งขันในการป้องกันความขัดแย้ง และประณามความรุนแรงทันทีที่เกิดขึ้น มิเช่นนั้น พวกเขาและมวลชนก็อาจเสี่ยงที่จะเจอกับมาตรการที่แข็งกร้าวรุนแรงยิ่งขึ้นจากรัฐ ซึ่งจะส่งผลทำลายความเชื่อมั่นต่อระบอบประชาธิปไตยที่กำลังป่วยไข้อยู่แล้ว และทำให้ความแตกแยกในชาติร้าวลึกยิ่งขึ้น

ค. จัดการเลือกตั้งอย่างสันติ

การจัดการเลือกตั้งอย่างสันติ เป็นอิสระ และยุติธรรมจะเป็นหลักหมายที่สำคัญบนหนทางที่จะนำไปสู่ความปรองดองซึ่งจำเป็นต่อการฟื้นฟูความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่ง และจะเป็นบทพิสูจน์สำคัญว่าประเทศไทยสามารถจัดให้มีการเลือกตั้งโดยปราศจากความรุนแรงได้ ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา การหาเสียงเลือกตั้งของบรรดาพรรคการเมืองโดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์มักถูกขัดขวางจากมวลชนของกลุ่มคนเสื้อแดง ในการเลือกตั้งซ่อมเมื่อปี 2552 ภายหลังจากที่พรรคพลังประชาชนถูกยุบไม่นาน การหาเสียงของผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ในภาคเหนือถูกก่อกวนจากคนเสื้อแดงที่ส่งเสียงโห่ ปาไข่ใส่ที่หาเสียงและทุบรถของผู้สมัคร¹⁸⁷ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกมาให้ความเห็นหลังจากการสลายการชุมนุมในเดือนพฤษภาคมว่า พวกเขาคาดว่า การเลือกตั้งครั้งหน้าจะ “ค่อนข้างรุนแรง”¹⁸⁸ นอกจากจะต้องจัดการเลือกตั้งและการหาเสียงในบรรยากาศที่แบ่งฝักแบ่งฝ่ายแล้ว ความท้าทายที่มากกว่านั้นคือการทำให้ทุกฝ่ายยอมรับผลการเลือกตั้ง

¹⁸⁷ “เสื้อแดงล่าพุนทุบรถ-ปาไข่ใส่หน้าชวน ขณะหาเสียงเชียงใหม่รอด ถาวร ชัตผู้ว่าฯ-ผบ.ก.ู้เห็นเป็นใจ”, *มติชน* (ออนไลน์), 6 มกราคม 2552

¹⁸⁸ Mongkol Bangprapa, “EC Organises for Rough Election”, *Bangkok Post*, 10 June 2010. ในการเลือกตั้งปี 2550 ซึ่งนับว่าโดยทั่วไปแล้วเป็นการเลือกตั้งที่ดำเนินไปอย่างสันติ เครือข่ายเอเชียเพื่อการเลือกตั้งเสรี (อินเทล) ระบุว่า มีหัวคะแนนห้าคนถูกสังหารระหว่างการรณรงค์หาเสียง ทั้งยังมีการข่มขู่และความพยายามลอบสังหารผู้สมัคร สภาคนวทที่ 7 ใน “Report of the International Election Observation Mission December 2007”, The Asian Network for Free Elections (ANFREL), March 2008. ในขณะที่มีกรณีถูกสังหารมากกว่า 100 คน จากเหตุความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในช่วงที่จะมีการเลือกตั้งระดับชาติในประเทศฟิลิปปินส์ในเดือนพฤษภาคม 2553 ดู Sheila Coronel, “In Philippines, Clans and Guns Still Rule”, *CNN*, 9 May 2010.

มีขั้นตอนหลายประการที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรเริ่มหิบบกมาพูดถึง เพื่อให้การเลือกตั้งเกิดขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เป็นไปอย่างสันติและได้รับการยอมรับ ขั้นตอนเหล่านั้นต้องใช้เวลาในการดำเนินการและสร้างความเห็นร่วมให้เกิดขึ้น โดยควรจะประกอบด้วยการแก้ไขกฎหมาย การสังเกตการณ์และกระบวนการร้องเรียน การเลือกตั้ง

การนิรโทษกรรมนักการเมืองที่ถูกตัดสิทธิทางการเมือง: รัฐบาลควรนิรโทษกรรมนักการเมืองที่ถูกตัดสิทธิทางการเมืองจำนวน 220 คน เพื่อให้พวกเขาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการปรองดอง อดีตกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย 111 คน ถูกตัดสิทธิทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีหลังจากศาลตัดสินยุบพรรคไทยรักไทยในเดือนพฤษภาคม 2550 ส่วนกรรมการบริหารของพรรคพลังประชาชนจำนวน 37 คน พรรคชาติไทย 43 คน และพรรคมหาชนไทย 29 คนก็ถูกตัดสิทธิ์เช่นกัน หลังจากศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคของพวกเขาในเดือนธันวาคม 2551¹⁸⁹ ดูเหมือนว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้แสดงท่าทีสนับสนุนการยกเลิกการตัดสิทธิทางการเมืองนี้¹⁹⁰ ในทางหลักการแล้ว ทักษิณก็ควรมีสิทธิที่จะได้รับการนิรโทษกรรมและสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ อย่างไรก็ตาม เขายังคงจะต้องรับโทษจำคุกสองปีสำหรับความผิดฐานผลประโยชน์ทับซ้อน

ปฏิญญาระหว่างพรรคการเมืองและกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง: พรรคการเมืองต่างๆ รวมทั้งแกนนำ พทม. และนปช. ควรลงนามร่วมกันเพื่อตกลงหลักปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดการเลือกตั้งอย่างสันติ ในต่างประเทศ ได้มีการทำข้อตกลงในลักษณะเช่นเดียวกันนี้ระหว่างพรรคการเมืองและกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรงในการเลือกตั้ง¹⁹¹ ข้อตกลงดังกล่าวอาจรวมถึงการมีพันธสัญญาว่าทุกฝ่ายจะเคารพผลการเลือกตั้ง หากไม่มีการโกงการ

¹⁸⁹ นอกจากนักการเมืองสังกัดพรรคไทยรักไทยจำนวน 111 คน ที่ถูกตัดสิทธิทางการเมืองโดยคำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญเมื่อเดือนพฤษภาคม 2550 แล้ว ยังมีพรรคการเมืองที่ไม่เป็นที่รู้จักอีกสามพรรคถูกยุบพรรคด้วยในคราวเดียวกัน ซึ่งเป็นพรรคที่ถูกพรรคไทยรักไทยแจ้งให้ลงแข่งขันในการเลือกตั้งปี 2549 คำตัดสินส่งผลให้สมาชิก 31 คนจากพรรคเหล่านี้ถูกตัดสิทธิทางการเมือง แต่มักไม่ถูกพูดถึงเมื่อมีการเอ่ยถึงกรณีการเมืองที่ถูกตัดสิทธิ เพราะพรรคการเมืองที่พวกเขาถูกมองว่าไม่ได้เป็นพรรคที่ “แท้จริง”

¹⁹⁰ “Amnesty for Politicians Gains Favour”, *Bangkok Post*, 6 June 2010.

¹⁹¹ ดูตัวอย่างข้อตกลงว่าด้วยความเป็นเอกภาพแห่งชาติของติมอร์ตะวันออก ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2544

เลือกตั้งอย่างรุนแรง พรรคการเมืองทุกพรรคควรจะสามารถหาเสียงได้ทั่วประเทศโดยปราศจากการขัดขวางทั้งจากฝ่ายเสื้อเหลืองหรือเสื้อแดง เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่รัฐสภาควรจะเป็นเวทีของการถกเถียงทางการเมืองอย่างเปิดเผย ประชาชนทุกภาคส่วนจะต้องมีสิทธิในการชุมนุมอย่างสงบและแสดงความคิดเห็นเพื่อที่จะให้เสียงของทุกฝ่ายได้รับการรับฟัง

การแก้ไขรัฐธรรมนูญ: บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการยุบพรรคการเมืองในรัฐธรรมนูญ 2550 เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างฉันทามติใหม่ทางการเมืองและควรจะได้รับแก้ไข มาตรา 237 ระบุว่าถ้าผู้สมัครรับเลือกตั้งทุจริตในการเลือกตั้ง และถ้าผู้นำพรรคหรือกรรมการบริหารพรรครู้เห็นกับการกระทำความผิดกล่าว จะถือว่าพรรคการเมืองนั้นได้อำนาจมาโดยวิธีทางที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และถ้าศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคการเมืองนั้น หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคจะถูกห้ามลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาห้าปี การที่ศาลนำบทบัญญัตินี้ไปใช้ลงโทษโดยไม่มีความเหมาะสมกับมูลเหตุของความผิดได้ส่งผลทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอลง

รัฐบาลอภิสิทธิ์ได้ตั้งคณะกรรมการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ “โรดแมป” เพื่อการปรองดอง โดยมีนายสมบัติ ช่างชัยวงศ์ อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์เป็นประธาน คณะกรรมการชุดนี้จะทำงานสานต่อจากข้อเสนอหลักการที่คณะกรรมการชุดก่อนหน้าที่แต่งตั้งโดยรัฐบาลอภิสิทธิ์ได้ทำไว้ ซึ่งประเด็นหนึ่งที่มีการเสนอก็คือการแก้ไขมาตรา 237¹⁹² คณะกรรมการชุดนี้ซึ่งมีอยู่สิบเก้าคนได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่เป็นกลาง เพราะบางคนเคยเป็นกรรมการในการร่างรัฐธรรมนูญ 2550 ที่ทหารแต่งตั้ง ในขณะที่อีกหลายคนก็เป็นผู้สนับสนุนอย่างแข็งขันของกลุ่ม พท.¹⁹³

¹⁹² รัฐบาลอภิสิทธิ์แต่งตั้งคณะกรรมการสมานฉันท์เพื่อปฏิรูปการเมืองและศึกษาการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยมีนายดิเรก ถึงฝั่ง วุฒิสมาชิกเป็นประธาน คณะกรรมการฯ ได้จัดทำข้อเสนอส่งให้รัฐบาลเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2552 โดยระบุว่ามิหกประเด็นที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน อันได้แก่ มาตรา 237 (ว่าด้วยการยุบพรรคการเมือง) มาตรา 93-98 (ว่าด้วยที่มาของ ส.ส.) มาตรา 111-121 (ว่าด้วยที่มาของ ส.ว.) มาตรา 190 (ว่าด้วยการทำหน้าที่สื่อสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา) มาตรา 265 และ 266 (ว่าด้วยการดำรงตำแหน่งการเมืองของ ส.ส. และการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ประชาชนของ ส.ส. และ ส.ว.) สามารถดาวน์โหลดข้อเสนอนี้ได้ที่ www.parliament.go.th:80/parcy/adhoc_index.php?adhoc_id=42.

¹⁹³ ดู “เปิดชื่อ 19 ออร์หันต์แก้รธน. ชุดปรองดอง พท.อัดไม่จริงใจตั้ง ‘ทายาทอสูร’ ล้วนคนเสื้อเหลืองปฏิปักษ์แล้ว”, *มติชน* (ออนไลน์). 16 มิถุนายน 2553

การแก้ไขกฎหมายเลือกตั้ง: หลังจากที่มีการศึกษา พ.ร.บ. ว่าด้วยการเลือกตั้ง 2550 อย่างกว้างขวางจากบรรดาพรรคการเมือง ผู้สังเกตการณ์เลือกตั้ง และผู้เชี่ยวชาญของต่างประเทศ มีการให้คำแนะนำจำนวนมากเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้ เช่น การมีบทลงโทษที่สมเหตุสมผลมากขึ้นสำหรับการฝ่าฝืนกฎหมายเลือกตั้ง การปรับปรุงกระบวนการวินิจฉัยคำอุทธรณ์ร้องทุกข์ และการสร้างความโปร่งใสในการแก้ไขข้อขัดแย้ง¹⁹⁴ ปัญหาเหล่านี้เป็นประเด็นการเมืองพอกๆ กับการเป็นประเด็นทางเทคนิค และเป็นเรื่องการสร้างทัศนคติที่ถูกต้อง ควรจะมีการอภิปรายถึงประเด็นเหล่านี้ว่าเป็นระบบและเปิดเผย เพื่อสร้างความมั่นใจในกระบวนการเลือกตั้งและเพิ่มโอกาสที่บรรดาพรรคการเมืองจะยอมรับผลการเลือกตั้งมากขึ้น

การสังเกตการณ์การเลือกตั้งและการช่วยเหลือด้านเทคนิคจากต่างประเทศ: การร่วมสังเกตการณ์การเลือกตั้งทั้งจากองค์กรภายในและภายนอกประเทศจะมีส่วนช่วยสร้างความเชื่อมั่นว่าการเลือกตั้งนั้นดำเนินไปอย่างมีอิสระ เป็นธรรมและเป็นการป้องกันการเกิดข้อโต้แย้งอันรุนแรงเกี่ยวกับผลการเลือกตั้งซึ่งอาจนำไปสู่การปฏิเสธการเลือกตั้งทั้งหมด การสังเกตการณ์การเลือกตั้งทั้งจากองค์กรต่างประเทศและในประเทศ ในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาก็ได้มีการรายงานผลคะแนนเลือกตั้งแบบคู่ขนานโดยสื่อมวลชนและองค์กรพัฒนาเอกชน แต่ก็ยังคงประสบปัญหาบางประการ คณะกรรมการการเลือกตั้ง รัฐบาล และองค์กรผู้ให้ทุนควรทำงานร่วมกันในการขจัดอุปสรรคที่เคยเกิดขึ้นในอดีตและสนับสนุนทุนในการดำเนินการทางเทคนิคต่างๆ เพื่อที่จะมีส่วนช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อการจัดการเลือกตั้งในบรรยากาศที่มีการแข่งขันสูงหรือมีความเสี่ยงมากที่จะเกิดความรุนแรง ความช่วยเหลือจากต่างประเทศจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการแก้ไขจัดการประเด็นที่มีความขัดแย้งกันสูง

ง. การปรองดองและการปฏิรูปในระยะยาว

เมื่อประเทศไทยได้รัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งอย่างชอบธรรมและการปรองดองระหว่างคู่แข่งเริ่มเดินหน้า ก็จะเป็นเวลาอันเหมาะสมที่สังคมไทยจะพิจารณาถึงการปฏิรูปในระยะยาว ซึ่งรวมถึงการทบทวนบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ

¹⁹⁴ “Adjudication of Election Complaints: Overview and Assessment of the Legal Framework and Process”, speech by IFES legal adviser, Robert Dahl, 11 June 2008.

ทางเศรษฐกิจ รวมถึงการปฏิรูปกองทัพ พระมหากษัตริย์องค์ปัจจุบันทรงมีอิทธิพลอย่างสำคัญ แม้ว่าตามรัฐธรรมนูญแล้ว สถาบันกษัตริย์ทรง “อยู่เหนือการเมือง”¹⁹⁵ พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่ครองราชย์ยาวนานที่สุดในโลก ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นเสาหลักของสังคมไทย พระองค์ทรงมีสถานะอันทรงเกียรติและพระราชอำนาจอันนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ อำนาจทางวัฒนธรรมของสถาบันกษัตริย์ที่มีได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมีมากจนกระทั่ง “คำแนะนำ” ของพระองค์มักจะถูกถือว่เป็นพระบรมราชโองการที่ได้แย้มมิได้

พระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์องค์ปัจจุบันกลายเป็นทั้งผลดีและผลเสียต่อสถาบันกษัตริย์ของไทย ปัญหาเรื่องพระพลานามัยของพระองค์ซึ่งทรงพระประชวรและเข้ารับการรักษาพระวรกายในโรงพยาบาลตั้งแต่เดือนกันยายน 2552 ได้ก่อให้เกิดความวิตกกังวลในหมู่คนไทย ช่วงเวลาของการผลัดเปลี่ยนรัชกาลจะเป็นจุดผกผันที่อาจจะเปลี่ยนภูมิทัศน์ทางการเมืองของไทยอย่างสำคัญ การอภิปรายเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ยังคงเป็นเรื่องต้องห้ามในสังคมไทย กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพพลว่จะมีการแก้ไข เนื่องจากกฎหมายนี้ได้ทำให้เกิดการปิดกั้นการถกเถียงสาธารณะในเรื่องนี้ รวมทั้งยังถูกนำไปใช้เพื่อปราบปรามคนที่มีความเห็นต่างทางการเมือง โดยกฎหมายนี้ควรมีการปรับลดอัตราโทษให้ลดลงและจำกัดอำนาจในการฟ้องร้องให้เป็นอำนาจของอัยการเท่านั้น¹⁹⁶ ในสถานะที่ยังไม่มีข้อกำหนดในเรื่องนี้ กฎหมายฉบับนี้ได้ถูกนำไปใช้โจมตีคู่ต่อสู้

¹⁹⁵ คณะราษฎรซึ่งนำโดยนายปรีดี พนมยงค์ ทำการยึดอำนาจโค่นล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในปี 2475 และก่อตั้งระบอบใหม่ที่พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ สำหรับงานวิชาการที่มีอยู่เพียงไม่กี่ชิ้นเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันกษัตริย์ในเมืองไทย ดู Paul M. Handley, *The King Never Smiles*, (New haven, London, 2006); and Kobkua Suwannathat-Pian, *Kings, Country and Constitutions: Thailand's Political Development 1932-2000* (London, 2003).

¹⁹⁶ เอกอัครราชทูตเนเธอร์แลนด์ ประจำประเทศไทยเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ อธิบายการบังคับใช้กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในประเทศไทยที่ปกครองโดยระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ เขาชี้แจงว่ากฎหมายดังกล่าวแทบไม่มีการนำมาใช้ในกลุ่มประเทศยุโรป ในกรณีที่มีการนำมาใช้ บทลงโทษก็ไม่รุนแรง เขายังระบุว่าความคิดเห็นต่อความคิดในลักษณะนี้อาจไม่เป็นผลดีต่อสถาบันเสมอไป กระทั่งอาจจะส่งผลด้านลบในการทำลายตัวสถาบันที่กฎหมายต้องการปกป้องคุ้มครองเสียเอง ดู Tjaco Van den Hout, “Europe’s lèse majesté Laws and the Freedom of Expression”, *Bangkok Post*, 21 May 2009; Tjaco Van den Hout, “Dealing with lèse majesté in Netherlands”, *Bangkok Post*, 18 January 2010.

ทางการเมือง การปรับแก้กฎหมายในข้อนี้จะสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการถกเถียงเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันกษัตริย์ที่เปิดเผยมากขึ้น แม้กระทั่งนายกษิต ภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเองก็ได้ออกมากล่าวว่าการหาทางออกจากวิกฤตทางการเมืองอาจจะต้องมีการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ด้วย¹⁹⁷

รัฐบาลจำเป็นต้องจัดการปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่สังคมมาอย่างยาวนาน ซึ่งเป็นรากฐานของความแตกแยกทางการเมืองในปัจจุบันและต้องดำเนินนโยบายในการลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน สิ่งที่ทำให้ผู้คนจดจำรัฐบาลทักษิณก็คือโครงการ “30 บาท” รักษาทุกโรค และนโยบายเหล่านี้ได้นำไปสู่เสียงเรียกร้องที่อยากให้นักนิคมกลับมา ชนชั้นกลางระดับล่างที่ถูกพรากสิทธิทางการเมืองรู้สึกว่มันเป็น “สิทธิ” ของพวกเขาที่จะได้รับการบริการทางสังคมจากรัฐ และพวกเขาไม่ต้องการที่จะรอคอยความเมตตาจากผู้อุปถัมภ์บุญอีกต่อไป¹⁹⁸ ถ้าชนชั้นนำต้องการได้ใจคนจนกลับคืนมา พวกเขาต้องจัดสรรทรัพยากรทางการเมืองและเศรษฐกิจเสียใหม่เพื่อให้สังคมไทยมีความเท่าเทียมมากกว่าที่เป็นอยู่ ควรจะมีการผลักดันเรื่องการกระจายอำนาจซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับ 2540 บังคับใช้ โดยควรจะมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการท้องถิ่น รวมทั้งการเพิ่มความสามารถในการเข้ามามีบทบาทและอำนาจในการควบคุมทรัพยากรและการบริหารกิจการของท้องถิ่น

¹⁹⁷ “Thai Minister Makes Unprecedented Call for Monarchy Debate”, Agence France-Presse, 13 April 2010. นายกษิตกล่าวที่กรุงวอชิงตันว่า “ผมคิดว่าเราจำเป็นต้องพูดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ว่าสถาบันฯ จะต้องปฏิรูปตัวเองอย่างไรเพื่อให้เข้ากับโลกโลกาภิวัตน์สมัยใหม่ (“I think we have to talk about the institution of the monarchy, how it would have to reform itself to the modern globalised world”)

¹⁹⁸ นายนิธิ เอียวศรีวงศ์ นักประวัติศาสตร์ไทยชื่อดังกล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ในบทความหนังสือพิมพ์ดู นิธิ เอียวศรีวงศ์, “การเมืองของเสื้อแดง”, *มติชนรายวัน*, 26 เมษายน 2553

กองทัพซึ่งฟื้นกลับมามีอำนาจและบทบาททางการเมืองอีกครั้งจากการรัฐประหาร 2549 ควรจะกลับเข้าสู่กรมกองและยุติการแทรกแซงทางการเมืองไม่ว่าจะในรูปแบบโดยตรงอย่างการรัฐประหารหรือการเล่นบทบาทผลักดันทางการเมืองอยู่เบื้องหลัง ในระยะยาว ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปหน่วยงานความมั่นคง โดยตำรวจควรจะเป็นหน่วยที่รับผิดชอบดูแลเรื่องความมั่นคงภายใน พร้อมกับควรจะมีการจัดสรรค่าตอบแทนและการฝึกอบรม โดยจำกัดให้กองทัพมีบทบาทเฉพาะในการป้องกันการรุกรานจากภายนอก กองทัพไม่ควรทำหน้าที่ในการควบคุมฝูงชนหรือดูแลการชุมนุม รวมทั้งควรจะมีการลดขนาดของกองทัพในปัจจุบันที่ทะเยอทะลวง¹⁹⁹

VII. บทสรุป

การโค่นล้มรัฐบาลประชาธิปไตยที่มาจากการเลือกตั้ง (ที่แม้ว่าจะมีแนวโน้มในการเป็นอำนาจนิยมสูงขึ้น) เป็นก้าวที่ผิดพลาดซึ่งได้ผลักดันให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความขัดแย้งอันรุนแรงและวงจรอันเลวร้ายของการเผชิญหน้ากันที่ไม่จบสิ้น การต่อสู้ที่เริ่มต้นจากความขัดแย้งกันระหว่างผู้มีอำนาจบางคนในฝ่ายชนชั้นนำกษัตริย์นิยมกับนักการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ขยายวงกว้างไปจนทำให้สถาบันต่างๆ แตกสลาย เพื่อฝูงและครอบครัวแตกแยก และทำให้เกิดการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับรัฐบาลที่รุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ เมื่อมองย้อนหลังกลับไป จะดีกว่าสำหรับสังคมไทยถ้าหากกลุ่มที่คัดค้านการบริหารประเทศของรัฐบาลทักษิณที่มีปัญหาเรื่องการคอร์รัปชันจะยึดมั่นต่อหลักการประชาธิปไตยและต่อสู้ภายใต้ขอบเขตของรัฐธรรมนูญ ในขณะที่ประเทศไทยจำเป็นต้องพยายามหยุดแนวโน้มที่กำลังเป็นไปเพื่อหลีกเลี่ยงการนองเลือดที่อาจจะเกิดขึ้นมากกว่านี้ โดยอาจจะเริ่มจากการดำเนินการตรวจสอบเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นอย่างเปิดเผย การสร้างฉันทามติทางการเมืองขึ้นใหม่ว่าประเทศควรมีระบอบปกครองแบบใด การแก้ไขข้อบกพร่องในระบบการเมืองและการยื่นยันถึงการยึดมั่นต่อระบอบประชาธิปไตย

การที่รัฐบาลคิดว่าขบวนการเสื้อแดงนั้นเป็นแค่เรื่องของคนเพียงคนเดียวที่ลี้ภัยอยู่ในต่างประเทศและมีชีวิตที่สะดวกสบายเป็นความเข้าใจที่ตื้นเขิน แม้จะต้องสงสัยว่าทักษิณได้พยายามลวงใช้ประโยชน์จากขบวนการมวลชนเพื่อต่อสู้กับชนชั้นนำ แต่เขาก็ไม่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการควบคุมขบวนการเสื้อแดง ขบวนการถูกดึงไปดึงมาจากหลายทิศทางและก็เป็นชัดเจนว่าในหมู่แกนนำก็มิได้มีความเป็นเอกภาพ แกนนำที่ประกาศยึดมั่นในหลักการสันติวิธีก็ไม่สามารถทำให้ผู้ชุมนุมยึดมั่นกับหลักการที่พวกเขาประกาศได้ ความชอบธรรมของขบวนการเสื้อแดงที่โดยส่วนใหญ่แล้วเคลื่อนไหวอย่างสันติและต่อสู้เพื่อเป้าหมายทางการเมืองอย่างแท้จริงได้ถูกทำลายไปโดยการแทรกซึมของกลุ่มติดอาวุธ

เป็นความโชคร้ายที่การเจรจาเพื่อยุติการเผชิญหน้าในช่วงที่การชุมนุมขึ้นถึงจุดสูงสุดในเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมาล้มเหลว ในช่วงจังหวะดังกล่าว รัฐบาลมีทางเลือกที่จะใช้เวลาเพื่อหาทางออกโดยถือเอาชีวิตประชาชนเป็นสิ่งสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด แต่ที่ชนะของรัฐบาลที่มองว่าการชุมนุมมิใช่ปัญหาการเมืองแต่กลายเป็นปัญหาความ

¹⁹⁹ ข้อเสนอเหล่านี้บางประเด็นหยิบยืมมาจากบทสัมภาษณ์ของเดสมอนด์ บอล ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงซึ่งสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย คูวิตีโอซีวีส์ “Thailand in crisis”, Episode 2, New Mandala, 4 June 2010, <http://asiapacific.anu.edu.au/newmandala/2010/06/04/thailand-in-crisis-episode-2/>.

มันคงที่จำเป็นต้องถูกกำจัดออกไปให้พ้นจากท้องถิ่นด้วยการใช้กำลังนำไปสู่การสูญเสียชีวิตของประชาชนจำนวนมากที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับชุมนุม ซึ่งรวมถึงบุคลากรของหน่วยช่วยเหลือฉุกเฉิน ข้อห่วงใยเรื่องของการรักษากฎหมายและกติกากฎเป็นสิ่งที่ชอบธรรมแต่ควรจะมีการถ่วงดุลอย่างเหมาะสมกับการเคารพสิทธิทางการเมืองของประชาชน การขาดความอดทนอดกลั้นของรัฐกลับยิ่งทำให้ความแตกแยกทวีคูณและจะเป็นอุปสรรคต่อความพยายามในอนาคตที่จะหาหนทางแก้ไขเพื่อยุติความแตกแยก トラบเท่าที่ พ.ร.ก. ฉุกเฉินยังบังคับใช้อยู่ ประชาธิปไตยของไทยก็จะถูกบั่นทอนต่อไปเรื่อยๆ อย่างเงียบๆ

ฝ่ายชนชั้นนำกษัตริย์นิยมไม่สามารถที่จะผลักดัน “โรคแม่ป” การปรองดองแห่งชาติของคนเพียงฝ่ายเดียว หากการปราบปรามเสียงที่เห็นต่างของคนเสื้อแดงเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน แผนปรองดองจะถูกมองว่าเป็นเพียงอุบายเพื่อรักษาอำนาจและเพื่อทำลายคู่ต่อสู้ การปรองดองไม่อาจเกิดขึ้นเมื่อสิทธิของพลเมืองถูกละเมิดด้วยการห้ามการชุมนุมอย่างสันติ การปิดกั้นสื่อ และการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยโดยปราศจากข้อหา พ.ร.ก. ฉุกเฉินที่บังคับใช้ในพื้นที่หนึ่งในสามของประเทศในขณะนี้ควรถูกยกเลิกโดยทันที เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายนี้ได้ส่งผลในทางลบหากรัฐบาลมีเป้าหมายในการสร้างความปรองดอง คนเสื้อแดงที่หวาดกลัวและโกรธแค้นอาจจะกระทำการที่แข็งกร้าวรุนแรงมากขึ้น หากพวกเขาถูกปฏิเสธโอกาสในการต่อสู้ในหนทางสันติ

ถ้าหากประเทศไทยต้องการหาทางออกจากความรุนแรง และสร้างฉันทามติทางการเมืองขึ้นใหม่ รวมถึงการฟื้นฟูประชาธิปไตย ก็จำเป็นต้องจัดการเลือกตั้งโดยเร็ว แทนที่จะถ่วงให้ล่าช้าออกไป หลังจากการผ่านเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ผู้ที่อยู่ในอำนาจจำเป็นจะต้องแสวงหาความชอบธรรมในการบริหารประเทศจากประชาชนครั้งใหม่ แผนปรองดองหรือวาระปฏิรูปใดๆ ก็ตามจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ถ้าทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าวก็จะสามารถร่วมกันลดความรุนแรงที่อาจเกิดผ่านการเลือกตั้งและที่สำคัญกว่านั้นคือการยอมรับผลการเลือกตั้งและให้โอกาสรัฐบาลชุดใหม่บริหารประเทศโดยไม่สร้างเงื่อนไขของความเกลียดชังและความไร้เสถียรภาพ สิ่งเหล่านี้จะเป็นบททดสอบที่สำคัญสำหรับประเทศไทยในการพิสูจน์ว่าจะสามารถเดินออกจากช่วงเวลาของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้หรือไม่ หรือว่าจะถลำลึกกลงไปสู่

ความไร้เสถียรภาพอันยาวนานซึ่งมีแต่จะนำไปสู่ผลลัพธ์อันเลวร้ายนานาประการ

กรุงเทพ/บรัสเซลส์, 5 กรกฎาคม 2553

ภาคผนวก ก.
แผนที่ประเทศไทย

ภาคผนวก ข. เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล ไครซิสกรุป

อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลไครซิสกรุป (ไครซิสกรุป) เป็นองค์กรเอกชนอิสระที่ไม่แสวงหากำไรและไม่ใช่นักข่าวรัฐบาล มีผู้ปฏิบัติงานกว่า 130 คนกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ในห้าทวีปเพื่อทำการวิเคราะห์และวิจัยสถานการณ์ด้วยการเก็บข้อมูลในพื้นที่และทำงานรณรงค์กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นเหล่านั้นในระดับสูงเพื่อป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งที่รุนแรงในจุดต่างๆ ทั่วโลก

แนวทางการทำงานของไครซิสกรุปมีพื้นฐานจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ไครซิสกรุปมีทีมงานนักวิเคราะห์การเมืองที่ทำงานอยู่ในพื้นที่หรือในพื้นที่ใกล้เคียงกับประเทศที่มีโอกาสจะเกิดปัญหาหรือที่ปัญหาจะมีแนวโน้มจะรุนแรงหรือว่าพื้นที่ตัวขึ้นมาใหม่ ไครซิสกรุปจะออกรายงานเชิงวิเคราะห์ซึ่งรวมถึงมีการเสนอแนะต่อผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจในเชิงนโยบายในระดับระหว่างประเทศโดยวางอยู่บนฐานการวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินสถานการณ์ในภาคสนาม นอกจากนี้ไครซิสกรุปยังออกรายงานรายเดือน “ไครซิส วอทช์” (Crisis Watch) ซึ่งมีความยาวสิบสองหน้าซึ่งนำเสนอการสรุปสถานการณ์ล่าสุดของปัญหาความขัดแย้งหรือสถานการณ์ที่สื่อเค้าที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งสำคัญๆ ทั่วโลกด้วย

ไครซิสกรุปเผยแพร่รายงานผ่านทางระบบอีเมลล์และทางเว็บไซต์ www.crisisgroup.org ไครซิสกรุปทำงานโดยร่วมมือกับรัฐบาลและหน่วยงานที่มีอิทธิพลต่อรัฐบาลอย่างใกล้ชิดรวมไปถึงสื่อมวลชนเพื่อนำเสนอบทวิเคราะห์สถานการณ์วิกฤติต่างๆ รวมทั้งผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบาย

คณะกรรมการบริหารของไครซิสกรุปประกอบไปด้วยบุคคลสำคัญในวงการการเมือง การทูต ธุรกิจ และสื่อมวลชน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รายงานและข้อเสนอแนะต่างๆ ได้รับความสนใจจากผู้นำคนนโยบายระดับสูงทั่วโลก ไครซิสกรุปมีประธานร่วมสองท่านคือ คริสโตเฟอร์ แพทเทน อดีตกรรมการด้านกิจการภายนอกของสหภาพยุโรปและ โทมัส พิคเคอร์ริง อดีตเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา หลุยส์ อาร์เบอร์ ได้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารของไครซิสกรุปตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2552 เธอเป็นอดีตข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติและหัวหน้าคณะ

ตุลาการของศาลอาญาระหว่างประเทศในกรณีของยูโกสลาเวียและรวันดา

สำนักงานใหญ่ของไครซิสกรุปตั้งอยู่ที่กรุงบรัสเซลส์และมีสำนักงานหลักที่ดูแลงานด้านการรณรงค์เชิงนโยบายอยู่ที่กรุงวอชิงตันดีซี (ซึ่งเป็นสถานที่ที่ไครซิสกรุปจดทะเบียนตามกฎหมาย) และนิวยอร์ก นอกจากนี้ยังมีสำนักงานย่อยในกรุงลอนดอนและมีเจ้าหน้าที่ประสานงานในกรุงมอสโกและปักกิ่ง ไครซิสกรุปมีสำนักงานระดับภูมิภาคอีกเก้าแห่ง (ใน Bishkek, Bogotá, Dakar, Islamabad, Istanbul, Jakarta, Nairobi, Pristina and Tbilisi) และมีนักวิเคราะห์ทำงานในที่ต่างๆ อีกสิบสี่แห่งด้วยกัน (Baku, Bangkok, Beirut, Bujumbura, Damascus, Dili, Jerusalem, Kabul, Kathmandu, Kinshasa, Port-au-Prince, Pretoria, Sarajevo และ Seoul) ในขณะที่ไครซิสกรุปทำงานครอบคลุมพื้นที่ที่มีปัญหาความขัดแย้งหรือมีโอกาสเกิดปัญหาหากว่า 60 จุดในสี่ทวีป ในทวีปแอฟริกาไครซิสกรุปทำการศึกษาวิจัยใน Burundi, Cameroon, Central African Republic, Chad, Côte d'Ivoire, Democratic Republic of the Congo, Eritrea, Ethiopia, Guinea, Guinea-Bissau, Kenya, Liberia, Madagascar, Nigeria, Rwanda, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Uganda และ Zimbabwe ในเอเชีย ไครซิสกรุปทำการวิจัยใน Afghanistan, Bangladesh, Burma/Myanmar, Indonesia, Kashmir, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Nepal, North Korea, Pakistan, Philippines, Sri Lanka, Taiwan Strait, Tajikistan, Thailand, Timor-Leste, Turkmenistan และ Uzbekistan ในยุโรปทำการวิจัยใน Armenia, Azerbaijan, Bosnia and Herzegovina, Cyprus, Georgia, Kosovo, Macedonia, Russia (North Caucasus), Serbia และ Turkey ส่วนในตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือทำวิจัยใน Algeria, Egypt, Gulf States, Iran, Iraq, Israel-Palestine, Lebanon, Morocco, Saudi Arabia, Syria และ Yemen ส่วนในลาตินอเมริกาและคาบสมุทรแคริบเบียนทำการวิจัยใน Bolivia, Colombia, Ecuador, Guatemala, Haiti และ Venezuela

ไครซิสกรุปได้เงินสนับสนุนจากรัฐบาลประเทศต่างๆ มูลนิธิเพื่อการกุศล บริษัทต่างๆ ผู้บริจาคที่เป็นหน่วยงานรัฐบาลและองค์กรต่าง

ๆ ที่ให้การสนับสนุนด้านการเงินในปีที่ผ่านมา มา ได้แก่ Australian Agency for International Development, Australian Department of Foreign Affairs and Trade, Austrian Development Agency, Belgian Ministry of Foreign Affairs, Canadian International Development Agency, Canadian International Development and Research Centre, Foreign Affairs and International Trade Canada, Czech Ministry of Foreign Affairs, Royal Danish Ministry of Foreign Affairs, Finnish Ministry of Foreign Affairs, French Ministry of Foreign Affairs, German Federal Foreign Office, Irish Aid, Japan International Cooperation Agency, Principality of Liechtenstein, Luxembourg Ministry of Foreign Affairs, New Zealand Agency for International Development, Royal Norwegian Ministry of Foreign Affairs, Swedish Ministry for Foreign Affairs, Swiss Federal Department of Foreign Affairs, Turkish Ministry of Foreign Affairs, United Arab Emirates Ministry of Foreign Affairs, United Kingdom Department of International Development, United Kingdom Economic and Social Research Council, U.S. Agency for International Development.

ผู้บริจาคเงินในส่วนที่เป็นมูลนิธิและจากภาครัฐกิจทั้งที่ให้การสนับสนุน ได้แก่ Carnegie Corporation of New York, The Charitable Foundation, Clifford Chance Foundation, Connect U.S. Fund, The Elders Foundation, William & Flora Hewlett Foundation, Humanity United, Hunt Alternatives Fund, Jewish World Watch, Kimsey Foundation, Korea Foundation, John D. & Catherine T. MacArthur Foundation, Open Society Institute, Victor Pinchuk Foundation, Ploughshares Fund, Radcliff Foundation, Sigrid Rausing Trust, Rockefeller Brothers Fund และ VIVA Trust.

กรกฎาคม 2553

ภาคผนวก ค.

รายงานเกี่ยวกับภูมิภาคเอเชียของไครซิสกรุปตั้งแต่ปี 2550

Central Asia

Turkmenistan after Niyazov, Asia Briefing N°60, 12 February 2007.

Central Asia's Energy Risks, Asia Report N°133, 24 May 2007 (also available in Russian).

Uzbekistan: Stagnation and Uncertainty, Asia Briefing N°67, 22 August 2007.

Political Murder in Central Asia: No Time to End Uzbekistan's Isolation, Asia Briefing N°76, 13 February 2008.

Kyrgyzstan: The Challenge of Judicial Reform, Asia Report N°150, 10 April 2008 (also available in Russian).

Kyrgyzstan: A Deceptive Calm, Asia Briefing N°79, 14 August 2008 (also available in Russian).

Tajikistan: On the Road to Failure, Asia Report N°162, 12 February 2009.

Women and Radicalisation in Kyrgyzstan, Asia Report N°176, 3 September 2009.

Central Asia: Islamists in Prison, Asia Briefing N°97, 15 December 2009.

Central Asia: Migrants and the Economic Crisis, Asia Report N°183, 5 January 2010.

Kyrgyzstan: A Hollow Regime Collapses, Asia Briefing N°102, 27 April 2010.

North East Asia

After the North Korean Nuclear Breakthrough: Compliance or Confrontation?, Asia Briefing N°62, 30 April 2007 (also available in Korean and Russian).

North Korea-Russia Relations: A Strained Friendship, Asia Briefing N°71, 4 December 2007 (also available in Russian).

South Korea's Election: What to Expect from President Lee, Asia Briefing N°73, 21 December 2007.

China's Thirst for Oil, Asia Report N°153, 9 June 2008 (also available in Chinese).

South Korea's Elections: A Shift to the Right, Asia Briefing N°77, 30 June 2008.

North Korea's Missile Launch: The Risks of Overreaction, Asia Briefing N°91, 31 March 2009.

China's Growing Role in UN Peacekeeping, Asia Report N°166, 17 April 2009 (also available in Chinese).

North Korea's Chemical and Biological Weapons Programs, Asia Report N°167, 18 June 2009.

North Korea's Nuclear and Missile Programs, Asia Report N°168, 18 June 2009.

North Korea: Getting Back to Talks, Asia Report N°169, 18 June 2009.

China's Myanmar Dilemma, Asia Report N°177, 14 September 2009 (also available in Chinese).

Shades of Red: China's Debate over North Korea, Asia Report N°179, 2 November 2009 (also available in Chinese).

The Iran Nuclear Issue: The View from Beijing, Asia Briefing N°100, 17 February

2010 (also available in Chinese).

North Korea under Tightening Sanctions, Asia Briefing N°101, 15 March 2010.

South Asia

Afghanistan's Endangered Compact, Asia Briefing N°59, 29 January 2007.

Nepal's Constitutional Process, Asia Report N°128, 26 February 2007 (also available in Nepali).

Pakistan: Karachi's Madrasas and Violent Extremism, Asia Report N°130, 29 March 2007.

Discord in Pakistan's Northern Areas, Asia Report N°131, 2 April 2007.

Nepal's Maoists: Purists or Pragmatists?, Asia Report N°132, 18 May 2007 (also available in Nepali).

Sri Lanka's Muslims: Caught in the Crossfire, Asia Report N°134, 29 May 2007.

Sri Lanka's Human Rights Crisis, Asia Report N°135, 14 June 2007.

Nepal's Troubled Tarai Region, Asia Report N°136, 9 July 2007 (also available in Nepali).

Elections, Democracy and Stability in Pakistan, Asia Report N°137, 31 July 2007.

Reforming Afghanistan's Police, Asia Report N°138, 30 August 2007.

Nepal's Fragile Peace Process, Asia Briefing N°68, 28 September 2007 (also available in Nepali).

Pakistan: The Forgotten Conflict in Balochistan, Asia Briefing N°69, 22 October 2007.

Sri Lanka: Sinhala Nationalism and the Elusive Southern Consensus, Asia Report N°141, 7 November 2007.

Winding Back Martial Law in Pakistan, Asia Briefing N°70, 12 November 2007.

Nepal: Peace Postponed, Asia Briefing N°72, 18 December 2007 (also available in Nepali).

After Bhutto's Murder: A Way Forward for Pakistan, Asia Briefing N°74, 2 January 2008,

Afghanistan: The Need for International Resolve, Asia Report N°145, 6 February 2008.

Sri Lanka's Return to War: Limiting the Damage, Asia Report N°146, 20 February 2008.

Nepal's Election and Beyond, Asia Report N°149, 2 April 2008 (also available in Nepali).

Restoring Democracy in Bangladesh, Asia Report N°151, 28 April 2008.

Nepal's Election: A Peaceful Revolution?, Asia Report N°155, 3 July 2008 (also available in Nepali).

Nepal's New Political Landscape, Asia Report N°156, 3 July 2008 (also available in Nepali).

Reforming Pakistan's Police, Asia Report N°157, 14 July 2008.

Taliban Propaganda: Winning the War of Words?, Asia Report N°158, 24 July 2008.

Sri Lanka's Eastern Province: Land, Development, Conflict, Asia Report N°159, 15 October 2008.

Reforming the Judiciary in Pakistan, Asia Report N°160, 16 October 2008.

Bangladesh: Elections and Beyond, Asia Briefing N°84, 11 December 2008.

Policing in Afghanistan: Still Searching for a Strategy, Asia Briefing N°85, 18 December 2008.

Nepal's Faltering Peace Process, Asia Report N°163, 19 February 2009 (also available in Nepali).

Afghanistan: New U.S. Administration, New Directions, Asia Briefing N°89, 13 March 2009.

Pakistan: The Militant Jihadi Challenge, Asia Report N°164, 13 March 2009.

Development Assistance and Conflict in Sri Lanka: Lessons from the Eastern Province, Asia Report N°165, 16 April 2009.

Pakistan's IDP Crisis: Challenges and Opportunities, Asia Briefing N°93, 3 June 2009.

Afghanistan's Election Challenges, Asia Report N°171, 24 June 2009.

Sri Lanka's Judiciary: Politicised Courts, Compromised Rights, Asia Report N°172, 30 June 2009.

Nepal's Future: In Whose Hands?, Asia Report N°173, 13 August 2009 (also available in Nepali).

Afghanistan: What Now for Refugees?, Asia Report N°175, 31 August 2009.

Pakistan: Countering Militancy in FATA, Asia Report N°178, 21 October 2009.

Afghanistan: Elections and the Crisis of Governance, Asia Briefing N°96, 25 November 2009.

Bangladesh: Getting Police Reform on Track, Asia Report N°182, 11 December 2009.

Sri Lanka: A Bitter Peace, Asia Briefing N°99, 11 January 2010.

Nepal: Peace and Justice, Asia Report N°184, 14 January 2010.

Reforming Pakistan's Civil Service, Asia Report N°185, 16 February 2010.

The Sri Lankan Tamil Diaspora after the LTTE, Asia Report N°186, 23 February 2010.

The Threat from Jamaat-ul Mujahideen Bangladesh, Asia Report N°187, 1 March 2010.

A Force in Fragments: Reconstituting the Afghan National Army, Asia Report N°190, 12 May 2010.

War Crimes in Sri Lanka, Asia Report N°191, 17 May 2010.

Steps Towards Peace: Putting Kashmiris First, Asia Briefing N°106, 3 June 2010.

South East Asia

Jihadism in Indonesia: Poso on the Edge, Asia Report N°127, 24 January 2007 (also available in Indonesian).

Southern Thailand: The Impact of the Coup, Asia Report N°129, 15 March 2007 (also available in Thai).

Indonesia: How GAM Won in Aceh, Asia Briefing N°61, 22 March 2007.

Indonesia: Jemaah Islamiyah's Current Status, Asia Briefing N°63, 3 May 2007.

Indonesia: Decentralisation and Local Power Struggles in Maluku, Asia Briefing N°64, 22 May 2007.

Timor-Leste's Parliamentary Elections, Asia Briefing N°65, 12 June 2007.

Indonesian Papua: A Local Perspective on the Conflict, Asia Briefing N°66, 19 July 2007 (also available in Indonesian).

Aceh: Post-Conflict Complications, Asia Report N°139, 4 October 2007 (also available in Indonesian).

Southern Thailand: The Problem with Paramilitaries, Asia Report N°140, 23 October 2007 (also available in Thai).

"Deradicalisation" and Indonesian Prisons, Asia Report N°142, 19 November 2007 (also available in Indonesian).

Timor-Leste: Security Sector Reform, Asia Report N°143, 17 January 2008 (also available in Tetum).

Indonesia: Tackling Radicalism in Poso, Asia Briefing N°75, 22 January 2008.

Burma/Myanmar: After the Crackdown, Asia Report N°144, 31 January 2008.

Indonesia: Jemaah Islamiyah's Publishing Industry, Asia Report N°147, 28 February 2008 (also available in Indonesian).

Timor-Leste's Displacement Crisis, Asia Report N°148, 31 March 2008.

The Philippines: Counter-insurgency vs. Counter-terrorism in Mindanao, Asia Report N°152, 14 May 2008.

Indonesia: Communal Tensions in Papua, Asia Report N°154, 16 June 2008 (also available in Indonesian).

Indonesia: Implications of the Ahmadiyah Decree, Asia Briefing N°78, 7 July 2008 (also available in Indonesian).

Thailand: Political Turmoil and the Southern Insurgency, Asia Briefing N°80, 28 August 2008 (also available in Thai).

Indonesia: Pre-election Anxieties in Aceh, Asia Briefing N°81, 9 September 2008 (also available in Indonesian).

Thailand: Calming the Political Turmoil, Asia Briefing N°82, 22 September 2008 (also available in Thai).

Burma/Myanmar After Nargis: Time to Normalise Aid Relations, Asia Report N°161, 20 October 2008 (also available in Chinese).

The Philippines: The Collapse of Peace in Mindanao, Asia Briefing N°83, 23 October 2008.

Local Election Disputes in Indonesia: The Case of North Maluku, Asia Briefing N°86, 22 January 2009.

Timor-Leste: No Time for Complacency, Asia Briefing N°87, 09 February 2009.

The Philippines: Running in Place in Mindanao, Asia Briefing N°88, 16 February 2009.

Indonesia: Deep Distrust in Aceh as Elections Approach, Asia Briefing N°90, 23 March 2009.

Indonesia: Radicalisation of the "Palembang Group", Asia Briefing N°92, 20 May 2009.

Recruiting Militants in Southern Thailand, Asia Report N°170, 22 June 2009 (also available in Thai).

Indonesia: The Hotel Bombings, Asia Briefing N°94, 24 July 2009 (also available in Indonesian).

Myanmar: Towards the Elections, Asia Report N°174, 20 August 2009.

Indonesia: Noordin Top's Support Base, Asia Briefing N°95, 27 August 2009.

Handing Back Responsibility to Timor-Leste's Police, Asia Report N°180, 3 December 2009.

Southern Thailand: Moving towards Political Solutions?, Asia Report N°181, 8 December 2009 (also available in Thai).

The Philippines: After the Maguindanao Massacre, Asia Briefing N°98, 21 December 2009.

Radicalisation and Dialogue in Papua, Asia Report N°188, 11 March 2010.

Indonesia: Jihadi Surprise in Aceh, Asia Report N°189, 20 April 2010.

Philippines: Pre-election Tensions in Central Mindanao, Asia Briefing N°103, 4 May 2010.

Timor-Leste: Oecusse and the Indonesian Border, Asia Briefing N°104, 20 May 2010.

The Myanmar Elections, Asia Briefing N°105, 27 May 2010.

ภาคผนวก ง.

คณะกรรมการบริหารของไครซิสกรุป

CO-CHAIRS

Lord (Christopher) Patten

Former European Commissioner for External Relations, Governor of Hong Kong and UK Cabinet Minister; Chancellor of Oxford University

Thomas R Pickering

Former U.S. Ambassador to the UN, Russia, India, Israel, Jordan, El Salvador and Nigeria; Vice Chairman of Hills & Company

PRESIDENT & CEO

Louise Arbour

Former UN High Commissioner for Human Rights and Chief Prosecutor for the International Criminal Tribunals for the former Yugoslavia and Rwanda

EXECUTIVE COMMITTEE

Morton Abramowitz

Former U.S. Assistant Secretary of State and Ambassador to Turkey

Cheryl Carolus

Former South African High Commissioner to the UK and Secretary General of the ANC

Maria Livanos Cattau

Member of the Board, Petroplus Holdings, Switzerland

Yoichi Funabashi

Editor in Chief, The Asahi Shimbun, Japan

Frank Giustra

President & CEO, Fiore Capital

Ghassan Salamé

Dean, Paris School of International Affairs, Sciences Po

Stephen Solarz

Former U.S. Congressman

George Soros

Chairman, Open Society Institute

Pär Stenbäck

Former Foreign Minister of Finland

OTHER BOARD MEMBERS

Adnan Abu-Odeh

Former Political Adviser to King Abdullah II and to King Hussein, and Jordan Permanent Representative to the UN

Kenneth Adelman

Former U.S. Ambassador and Director of the Arms Control and Disarmament Agency

Kofi Annan

Former Secretary-General of the United Nations; Nobel Peace Prize (2001)

Nahum Barnea

Chief Columnist for Yedioth Ahronoth, Israel

Samuel Berger

Chair, Albright Stonebridge Group LLC; Former U.S. National Security Advisor

Emma Bonino

Vice President of the Senate; Former Minister of International Trade and European Affairs of Italy and European Commissioner for Humanitarian Aid

Wesley Clark

Former NATO Supreme Allied Commander, Europe

Sheila Coronel

Toni Stabile, Professor of Practice in Investigative Journalism; Director, Toni Stabile Center for Investigative Journalism, Columbia University, U.S.

Jan Egeland

Director, Norwegian Institute of International Affairs; Former UN Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator

Mohamed ElBaradei

Director-General Emeritus, International Atomic Energy Agency (IAEA); Nobel Peace Prize (2005)

Uffe Ellemann-Jensen

Former Foreign Minister of Denmark

Gareth Evans

President Emeritus of Crisis Group; Former Foreign Affairs Minister of Australia

Mark Eyskens

Former Prime Minister of Belgium

Joschka Fischer

Former Foreign Minister of Germany

Dewi Fortuna Anwar

Director for Program and Research, The Habibie Center, Jakarta; Former Assistant Minister/State Secretary for Foreign Affairs, Indonesia

Jean-Marie Guéhenno

Arnold Saltzman Professor of War and Peace Studies, Columbia University; Former UN Under-Secretary-General for Peacekeeping Operations

Carla Hills

Former U.S. Secretary of Housing and U.S. Trade Representative

Lena Hjelm-Wallén

Former Deputy Prime Minister and Foreign Affairs Minister of Sweden

Swanee Hunt

Former U.S. Ambassador to Austria; Chair, Institute for Inclusive Security; President, Hunt Alternatives Fund

Mo Ibrahim

Founder and Chair, Mo Ibrahim Foundation; Founder, Celtel International

Igor Ivanov

Former Foreign Affairs Minister of the Russian Federation

Asma Jahangir

UN Special Rapporteur on the Freedom of Religion or Belief; Chairperson, Human Rights Commission of Pakistan

Wim Kok

Former Prime Minister of the Netherlands

Ricardo Lagos

Former President of Chile

Joanne Leedom-Ackerman

Former International Secretary of International PEN; Novelist and journalist, U.S.

Lord (Mark) Malloch-Brown

Former Administrator of the United Nations Development Programme (UNDP) and UN Deputy Secretary-General

Lalit Mansingh

Former Foreign Secretary of India, Ambassador to the U.S. and High Commissioner to the UK

Jessica Tuchman Mathews

President, Carnegie Endowment for International Peace, U.S.

Benjamin Mkapa

Former President of Tanzania

Moisés Naím

Senior Associate, International Economics Program, Carnegie Endowment for International Peace; former Editor in Chief, Foreign Policy

Ayo Obe

Legal Practitioner, Lagos, Nigeria

Güler Sabancı

Chairperson, Sabancı Holding, Turkey

Javier Solana

Former EU High Representative for the Common Foreign and Security Policy, NATO Secretary-General and Foreign Affairs Minister of Spain

PRESIDENT'S COUNCIL

Crisis Group's President's Council is a distinguished group of major individual and corporate donors providing essential support, time and expertise to Crisis Group in delivering its core mission.

Canaccord Adams Limited
Neil & Sandy DeFeo
Fares I. Fares
Mala Gaonkar
Alan Griffiths

Iara Lee & George Gund III
Foundation
Frank Holmes
Steve Killelea
George Landegger

Ford Nicholson
Statoil ASA
Ian Telfer
Neil Woodyer

INTERNATIONAL ADVISORY COUNCIL

Crisis Group's International Advisory Council comprises significant individual and corporate donors who contribute their advice and experience to Crisis Group on a regular basis.

Rita E. Hauser
Co-Chair

Elliott Kulick
Co-Chair

Anglo American PLC
APCO Worldwide Inc.

Ed Bachrach

Stanley Bergman & Edward Bergman

Harry Bookey & Pamela Bass-Bookey

John Chapman Chester

Chevron

John Ehara

Equinox Partners

Neemat Frem

Seth Ginns

Paul Hoag

Joseph Hotung

**International Council of
 Swedish Industry**

H.J. Keilman

George Kellner

Amed Khan

Zelmira Koch

Liquidnet

Jean Manas

McKinsey & Company

Najib Mikati

Harriet Mouchly-Weiss

Yves Oltramare

Anna Luisa Ponti & Geoffrey Hoguet

Michael Riordan

Shell

Belinda Stronach

Talisman Energy

Tilleke & Gibbins

Kevin Torudag

VIVATrust

**Yapı Merkezi Construction and
 Industry Inc.**

SENIOR ADVISERS

Crisis Group's Senior Advisers are former Board Members who maintain an association with Crisis Group, and whose advice and support are called on from time to time (to the extent consistent with any other office they may be holding at the time).

Martti Ahtisaari
Chairman Emeritus

George Mitchell
Chairman Emeritus

Hushang Ansary

Ersin Arıoğlu

Óscar Arias

Diego Arria

Zainab Bangura

Christoph Bertram

Alan Blinken

Jorge Castañeda

Eugene Chien

Victor Chu

Mong Joon Chung

Gianfranco Dell'Alba

Jacques Delors

Alain Destexhe

Mou-Shih Ding

Gernot Erler

Marika Fahlén

Stanley Fischer

Malcolm Fraser

I.K. Gujral

Max Jakobson

Todung Mulya Lubis

Allan J. MacEachen

Graça Machel

Barbara McDougall

Matthew McHugh

Nobuo Matsunaga

Miklós Németh

Timothy Ong

Olara Otunnu

Shimon Peres

Surin Pitsuwan

Cyril Ramaphosa

George Robertson

Michel Rocard

Volker Rühle

Mohamed Sahnoun

Salim A. Salim

Douglas Schoen

Christian Schwarz-Schilling

Michael Sohlman

William O. Taylor

Leo Tindemans

Ed van Thijn

Simone Veil

Shirley Williams

Grigory Yavlinski

Uta Zapf